

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Coğrafya Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

SİMAV GÖLÜ'NÜN KURUTULMASININ
YARATTIĞI DEĞİŞİMLER

Emine Sicim
2501882850

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Meral Avcı

İstanbul, 2010

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz COĞRAFYA Anabilim Dalında 2501882850 numaralı EMİNE SİCİM'in hazırladığı "SİMAV GÖLÜNÜN KURUTULMASININ YARATTIĞI DEĞİŞİMLER" konulu YÜKSEK LİSANS/ DOKTORA TEZİ ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 15.Maddesi uyarınca 17.08.2010 Salı günü saat 10.00'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin Kabul'ne* OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI(*)	İMZA
PROF.DR.MERAL AVCI	Kabul	
PROF.DR.NURTEN GÜNAL	Kabul	
DOÇ.DR.BARBAROS GÖNENÇGİL	Kabul	
DOÇ.DR.DENİZ EKİNCİ	Kabul	
YRD.DOÇ.DR.AHMET ERTEK	Kabul	

Öz

Simav Gölü'nün Kurutulmasının Yarattığı Değişimler

1959 yılında başlayan Simav Gölü'nü kurutma çalışmaları, bölge halkına tarım yapabilecekleri yeni araziler kazandırmak amacıyla başlatılmıştır. Etrafi dağlarla çevrili Simav Gölü'nün çevresindeki köyler (Gölköy dışında), dağ eteği ovalarında tarım yapıyorlardı. Sınırlı tarım alanlarında zor şartlarda geçimlerini sağlamaya çalışan bu köyler ciddi geçim sıkıntısı yaşıyordu. Halkın gelir seviyesini yükseltmek amacıyla bir dizi faaliyette bulunmuş, kestanecilik teşvik edilmiş, aşılama yöntemleri öğretilmişti. Bunlar yeterli olmayınca o dönemde kırsal kesimin en yaygın geçim yöntemi olan tarım üzerine projeler üretilmiştir.

Simav Gölü'nü kurutup çevre köylere tarım arazisi kazandırmak yörede yaşanan sorunlara çare olarak görülmüştür. Gölün ekolojik dengeye etkileri göz ardı edilmiş ve olaya ekonomik açıdan bakılmıştır. Gölün kurutulmasından sonra yaklaşık 30 yıl kadar bu araziden güzel verim alınmış, ancak zamanla verim azalmış bunun yanında ekolojik dengenin de bozulmasıyla, çeşitli problemler ortaya çıkmıştır.

Simav gölünün kurutulmasıyla ortaya çıkan değişimler iki başlık altında toplanabilir. Bunlardan birincisi, göl ve yakın çevresinin bir sulak alan habitatu olarak geçirdiği değişimdir. Gölün kurutulmasıyla, göl çevresinde yayılış gösteren sulak alan bitkileri büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Gölde yaşayan çok sayıda canlı türü (başta balıklar olmak üzere) yok olmuştur. Gölü üreme ve beslenme alanı olarak seçen birçok kuş türünün popülasyonu giderek azalmış ve büyük çoğunluğu bu alanı terk etmiştir. Bu durum ekolojik anlamda büyük bir değişimi yansıtmaktadır. Diğer bir değişim ise gölün kurutulmasından kaynaklanan beşeri faktörlerle ilgili değişimlerdir. Bu değişimler arasında konunun ekonomik boyutunu ilgilendiren yönler olduğu gibi, sosyal ve kültürel boyutunu ilgilendiren durumlar da söz konusudur.

Simav gölünün kurutulmasıyla ortaya çıkan çok yönlü bu değişimlerin gelecekte de devam edeceği tahmin edilebilir. Manisa-Kütahya-İzmir Planlama Bölgesi 1/100 000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı haritasında kurutulan göl tabanının batı kesimi dışında, doğusunda kalan önemli bir kesiminin turizm faaliyetleri için ayrılmış olması bu düşüncemizi doğrular niteliktedir.

Anahtar kelimeler: Simav Gölü, Göl kurutulması, Ekolojik denge, Sulak alan

Abstract

Consequences of drainage at Simav Lake

The drainage that started in 1959 aimed to achieve more space for agriculture. The Simav Lake is surrounded by mountains and the villages around the lake, except Gölköy, used the perimeter of the foothill as their agricultural area. The villagers were suffering from trying to maintain their lives in a certain area under difficult conditions. There were several projects to improve the economical status of the people around the area such as the promotion of chestnut cultivation. When these projects were thought to be inadequate, projects on agriculture were planned since agriculture was the most common way to make a living.

The drainage of the lake was the proposed solution for more agricultural areas for the surrounding villages. The ecological equilibrium was neglected and only the economical aspect of the situation was considered. The yield was satisfying for 30 years or so after the process, however, the yield eventually went down as the ecological concerns arose as well as other issues.

The changes that occur after the drainage could be classified in two categories. First would be the changes taking place around the lake and its immediate area as a wetland. After the drainage, most of the wetland flora receded and various fauna, specifically fish, diminished. Numerous bird populations for which the lake was a place to reproduce and nourish also underwent a decline in number and most of these species left the area. This situation implies a dramatic change in ecology of the area as well. Another change would be about the human factors like economical issues and social and cultural issues.

The various concerns that arose would continue to be major issues. According to the Manisa-Kütahya-İzmir Planning Region, environmental arrangement plans (1/100000) declare that the eastern part of Simav Lake is for tourism activities and this proves our judgment.

Keywords: Simav Lake, hydrological regulation, ecological equilibrium, wetland.

Önsöz

Bir Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın amacı, doğal bir ekosistemin beşeri faktörlerin etkisiyle geçirdiği değişim sürecinin araştırılmasıdır. Bu değişimin sonuçlarının neler olduğu ve gelecekte söz konusu alanı nelerin beklediği gibi çalışma hedefleri ile hazırlanan bu araştırma, hem arazi hem de masa başı çalışmalarına dayanmaktadır. Çocukluğunu kurutulan Simav Gölü anılarını dinleyerek geçiren bir coğrafya öğretmeni olarak, tez konumun bu alanla ilgili olmasını çok arzu etmişim. Bu nedenle de tez danışmanım Prof. Dr. Meral Avcı ile bu konuyu değerlendirerek tez konumun “*Simav Gölü’nün Kurutulmasının Yarattığı Değişimler*” olmasına karar verdik.

Çocukluğumuzda bize “gölün yaşadığı zamanı” kimisi eğlenceli, kimisi de acıklı hikâyelerini masal gibi anlatan ve içimizde göl tutkusu oluşturan dedem Ahmet Sicim’e, babaannem Emine Sicim (Türk)’e, büyük teyzem Adile Yağız (Türk)’e; halen Gököy’de yaşayan ve sahadaki değişime tanıklık eden anneme ve babama; bu çalışmada büyük katkıları olan sevgili danışman hocam Prof. Dr. Meral Avcı ve değerli eşi Prof. Dr. Sedat Avcı’ya içten teşekkürlerimi sunarım. Sahanın geçmişteki ve günümüzdeki bazı fotoğraflarını kullanmamıza izin veren Dumlupınar Üniversitesi Simav Meslek Yüksekokulu Öğretim Görevlisi Nurullah Kıratlı’ya teşekkür ederim. Arazi çalışmalarım esnasında yardımlarını esirgemeyen çeşitli resmi kurum ve kuruluşlarda görev yapan personele de teşekkür ederim.

Emine Sicim

İstanbul, Haziran 2010

İçindekiler

Öz	iv
Abstract	v
Önsöz.....	vi
Şekil Listesi	ix
Tablo Listesi.....	xi
Fotoğraf Listesi.....	xii
GİRİŞ	1
1.1 İnceleme Sahasının Yeri.....	3
1.2 Çalışmanın Amacı ve Yöntemi	7
1. BÖLÜM: GENEL COĞRAFI ÖZELLİKLER	9
1.1. Fiziki Coğrafya Özellikleri.....	9
1.1.1. Jeomorfolojik Özellikler.....	9
1.1.2. İklim Özellikleri	18
1.1.3. Toprak Özellikleri.....	27
1.1.4. Doğal Bitki Örtüsü.....	29
1.1.5. Hidrografya.....	32
1.2. Beşeri Coğrafya Özellikleri.....	38
1.3. Ekonomik Coğrafya Özellikleri	41
2. BÖLÜM: BİR SULAK ALAN OLARAK SİMAV GÖLÜ, KURUTULMA AMACI VE SONUÇLARI	46
2.1. Sulak alan kavramı, Türkiye'deki sulak alanlar ve sorunlara genel bir bakış	46
2.2. Simav Gölünün Kurutulma Amacı.....	54
2.2. Gölün Kurutulması ve Kazanımlar.....	55
2.3. Saha ile İlgili Projeler.....	65
3. BÖLÜM: GÖLÜN KURUTULMASIYLA MEYDANA GELEN KAYIPLAR, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	70
3.1. Simav Gölü Kurutulmadan Önceki Durum.....	70
3.2. Simav Gölü Kurutulduktan Sonraki Durum.....	75

3.3. Kurutulan Simav Gölü'nde Karşılaşılan Sorunlar.....	79
3.4. Manisa-Kütahya-İzmir Planlama Bölgesi 1/100 000 Ölçekli Çevre Düzeni Planında Simav Gölünün Yeri	83
3.5. Simav Gölü Arazisi İçin Bazı Çözüm Önerileri (STM, 2010).....	91
3.5.1.3083 Sayılı Yasaya Göre	91
3.5.2.3083 Sayılı Yasa Dışında	91
3.5.3. Bizim Çözüm Önerilerimiz	93
SONUÇ	96
KAYNAKLAR.....	102

Şekil Listesi

Şekil 1. İnceleme sahasının lokasyon haritası.....	2
Şekil 2. Simav depresyonu ve çevresi.....	6
Şekil 3. Simav gölü yakın çevresinin jeomorfoloji haritası (Erer, 1977'den alınmıştır).....	10
Şekil 4. Simav'da aylık ortalama sıcaklık ve yağış değerlerinin değişimi.....	19
Şekil 5. Simav'da yağışın mevsimlere dağılışı.....	21
Şekil 6. Simav'da yıllık yağışın değişimi (1960–2006).....	21
Şekil 7. Simav'da yaz yağışlarının toplam yağışlara oranının değişimi (1960–2006).....	22
Şekil 8. Simav'da aylık ortalama buharlaşma miktarı.....	23
Şekil 9. Simav'da ortalama bulutluluk miktarları.....	23
Şekil 10. Simav'da ortalama buhar basıncı.....	24
Şekil 11. Rubinstein formülüne göre Simav'ın hakim rüzgâr yönleri.....	25
Şekil 12. Simav'da Thornthwaite yöntemine göre yağış ve potansiyel evapotranspirasyon (PE) arasındaki ilişki.....	26
Şekil 13. Kurutulan Simav gölü çevresinin toprak haritası (Köy Hizmetleri, 1993'den hazırlanmıştır).....	28
Şekil 14. Simav Jeotermal Sahası'nın Hidrojeoloji Haritası (Öngür, 2004)..	36
Şekil 15. Kütahya ve Simav'da nüfusun gelişimi (1927–2000).....	41
Şekil 16. Simav gölünün kurutulması ile elde edilen tarım alanlarının çevre köyler arasındaki kullanımına ilişkin paylaşım durumu.....	59
Şekil 17. Kurutulan Simav gölü tabanının kadastro krokisi.....	62
Şekil 18. Simav depresyonu çevresinde 1960–1995 döneminde yurtdışı göçleri (Özav, 1996: 70).....	77

Şekil 19. Manisa – Kütahya - İzmir Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda Simav gölü ve yakın çevresi..... 90

Tablo Listesi

Tablo 1. Simav Meteoroloji İstasyonunun bazı iklim elemanlarının uzun yıllık (1975-2006) ortalamaları (DMİ, 2010).....	18
Tablo 2. Thorthwaite metoduna göre Simav'ın su bilançosu.....	27
Tablo 3. Sulak Alanların Sunduğu Hizmetler (WWF, 2008).....	47
Tablo 4. Tarım Reformu Aydın Bölge Müdürlüğü Simav Uygulama Alanı Arazi ve Nüfus Dağılımı (2003-2004 Üretim Dönemi)(STM, 2010).....	81
Tablo 5. Kurulan Simav Gölü Arazisinde Kiralanan Taşınmazlar Listesi (STM, 2010).....	83

Fotoğraf Listesi

- Fotoğraf 1. Eski Simav gölü ve yakın çevresi (Google Earth'den alınan uydu görüntüsü üzerine yaklaşık göl sahası işaretlenmiştir)..... 5
- Fotoğraf 2. Simav 1930'lu yıllar (Nurullah KIRATLI'dan alınmıştır)..... 5
- Fotoğraf 3. Asıl Simav depresyonunun güneybatısında yer alan Asar tepesi mevkiinden Gölköy ve Güneyköy ile gerideki dağlık kütlelere bir bakış (E. Sicim) 12
- Fotoğraf 4. Simav gölünün Erer'in tabiri ile üç numaralı tabanına kurulan Gölköy yerleşmesi ile Simav gölü kurutulmadan önce, gölün içinde bir ada durumunda olan Gölköy'ü karaya bağlayan yaklaşık 300 m uzunluğundaki köprü. Köprü'nün bir ucu 785 m seviyesindeki göl dolguları üzerinde yer alan (en yeni taraça dolguları) Gölköy'de; kara tarafında bulunan ucu ise en eski göl taban seviyesine işaret eden 805 metredeki taraça dolgusundadır (E. Sicim)..... 15
- Fotoğraf 5. Gölköy girişinde köyü karaya bağlayan köprü'nün yanında bir gelin alayı (1950'li yıllar). 16
- Fotoğraf 6. Gölköy'ü karaya bağlayan köprüde kayıkların geçmesi için yapılmış gözler. Köprüde bu gözlerden 5 adet bulunmaktadır ve bunlara halk arasında "gözle" adı verilmektedir..... 16
- Fotoğraf 7. Kelemyenice ve Gölköy eski Simav gölünün üç numaralı tabanında bulunmaktadır ve bu en yeni taraça dolguları ovada yoğun ziraat faaliyetlerine sahne olmaktadır (E. Sicim)..... 17
- Fotoğraf 8. Simav meteoroloji istasyonu ve rasat parkı (E.Sicim). 19
- Fotoğraf 9. Kışa hazırlık için kanallardan odun toplama. 20
- Fotoğraf 10. Eski göl tabanını kaplayan alüvyal toprakların büyük kısmı tarımsal faaliyetlere ayrılmıştır (E. Sicim)..... 29
- Fotoğraf 11. Simav depresyonun doğal orman vejetasyonu büyük ölçüde tahrip edilmiştir. Bu alanı çevreleyen alanlarda orman toplulukları tahripten korunmuş olarak dikkat çeker. 30

Fotoğraf 12. İlk kestane aşılama çalışmaları (N. Kıratlı).....	31
Fotoğraf 13. Simav gölü kurutulmadan önce göl çevresinde çok daha geniş yayılış alanı bulan ve ekonomik bakımdan köylülere gelir kapısı olan sulak alan bitkileri günümüzde ancak dar alanlarda yayılış göstermektedir.....	32
Fotoğraf 14. Asartepesi’nden eski Simav gölünün tabanı. Bugün halkın “deniz tarlası” adını verdiği göl tabanı çoğunlukla ayçiçeği ziraatine ayrılmıştır. Deniz tarlası adının kullanımının nedeni halk arasında göle de “deniz” adının verilmesidir (E. Sicim).....	34
Fotoğraf 15. Asartepesinden kurutulan Simav gölünün günümüzde tamamen ziraat faaliyetlerine ayrılmış tabanı (E. Sicim).	34
Fotoğraf 16. Güneybatı yönünden eski göl arazisinin günümüzde tarım alanlarınca işgal edilmiş kesimine bakış (Resim regülatör üzerinden çekilmiştir. E. Sicim).....	35
Fotoğraf 17. 2009 kış mevsiminde Asar tepesi mevkiinden Gölköy ve Naşa yerleşmeleri. Su ile kaplanan eski göl tabanı ve yeniden adeta bir ada görüntüsü alan Gölköy. Geride Naşa yerleşmesi görülmektedir (Ş. Sert).....	35
Fotoğraf 18. Eynal Kaplıcalarında kuyu açma çalışmaları (Foto: Simav Belediyesi).	37
Fotoğraf 19. Simav’a bağlı Gölköy’de caminin temelinde kullanılmış tarihi eserlerde göldeki yaşamını hatırlatan balık figürleri de dikkati çekmektedir. Fotoğraf 2009 yılı yaz aylarında çekilmiştir (E. Sicim).	39
Fotoğraf 20. Simav’da Seracılık (N. Kıratlı).....	42
Fotoğraf 21. Göl arazisinde haşhaş tarlası.	42
Fotoğraf 22. 1980’li yıllarda kurutulan Simav gölü tabanında şeker pancarı ziraatı (Foto S. Ünal).....	43
Fotoğraf 23. Simav’da hayvancılık faaliyetleri (E. Sicim).	43
Fotoğraf 24. Göl çevresindeki meralarda küçükbaş hayvancılık faaliyetleri.	44

Fotoğraf 25. Simav’da arıcılık faaliyetleri (E. Sicim).....	45
Fotoğraf 26. Kestaneciliği teşvik yarışmalarından biri (N. Kıratlı). Köylerde yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle Simav depresyonunu çevreleyen dağlık alanlarda doğal olarak bulunan kestane topluluklarında aşılama çalışmaları teşvik edilmekteydi. Bu amaçla çeşitli yarışmalar da düzenleniyordu.....	54
Fotoğraf 27. Boğazköy regülatörü. Simav gölünün kurutulma aşamasında yapılan bu regülatör, kış döneminde kapakları açılarak suyun araziden tahliyesi, yaz döneminde söz konusu kapakların kapalı tutulmasıyla da drenaj kanallarındaki su seviyesinin yükseltilmesi sağlıyordu. Böylece arazideki taban suyu seviyesi 30–40 cm kadar yükseliyor ve göl tabanını kaplayan organik toprağın yanması engelleniyordu (Fotoğraf 08.08.2009 tarihinde çekilmiştir. E. Sicim).....	56
Fotoğraf 28. Boğazköy regülatörü.	56
Fotoğraf 29. Regülatörden kanala bakış (E. Sicim).....	57
Fotoğraf 30. Emine Sicim (Türk) ve Adile Yağız (Türk) göl zamanını yaşayan ve göldeki canlı hayatının sonlandığı döneme de tanıklık eden iki Gölköylü’dür. Gölköylü yaşlıların anılarında gölün kurumasıyla birlikte balıkların, kurbağaların ölümü hâlâ tazeliğini korumaktadır.	58
Fotoğraf 31. 21 Nisan 2009 tarihli bu fotoğrafta, bahar aylarında kurutulan göl arazisinin bir kısmının yeniden sular altında kaldığı görülmektedir.....	58
Fotoğraf 32. Kurutulan Simav gölü tabanında ayçiçeği ziraatı (E. Sicim). ...	64
Fotoğraf 33. Kurutulan Simav gölü tabanında buğday ziraatı (E. Sicim).....	64
Fotoğraf 34. Kurutulan Simav gölü tabanında seralar (E. Sicim).....	65
Fotoğraf 35. Kurutulan Simav gölünün çevre köyler köyler tarafından kullanılması ile ilgili tartışmalar günümüzde de devam etmektedir (06.08.2009 tarihli Simav’ın Sesi adını taşıyan yerel gazete kopyaları).....	67
Fotoğraf 36. Konuyla ilgili Simav Kaymakamlığının dilekçe örneği.....	69

- Fotoğraf 37. Simav'ın Geçmişinde Kalan Hasırcılık Faaliyeti (N. Kıratlı). Simav gölü çevresinde önemli ekonomik faaliyetlerden birisi de hasırcılıktı. 1937 yılına ait yukarıdaki bu fotoğrafta da Kelemyenice köyünde hasır dokuyanlar görülmektedir. 70
- Fotoğraf 38. Geçmişte Simav gölünde avcılık faaliyetleri (Kaynak Ahmet Sicim arşivi). 1950'li yılların sonuna ait bu fotoğrafta göle kuş avına giden bir grup avcı görülmektedir. 71
- Fotoğraf 39. Simav gölü çevresinde yaşayan insanlar açısından uzun zaman aynı zamanda bir gelir kapısı anlamındaydı. Göl hem kuş avcılığı hem de balıkçılık bakımından önemliydi. Bu fotoğrafta göle giden bir kuş avcısı görülmektedir (Kaynak: Özlem İnce Kızılbük)..... 72
- Fotoğraf 40. Göl zamanında yapılmış Gölköy evleri (Kaynak: Canan Türk). Gölde zaman zaman kuş avına çıkan ve yine gölü balık tutarak bir gelir kaynağı haline dönüştüren Simav gölünün “ada köyü” Gölköy’de bu faaliyetlere tanıklık eden eski yapılar. 73
- Fotoğraf 41. Gölün içinde bir ada durumunda iken inşa edilen Gölköy evleri (Kaynak: Canan Türk)..... 73
- Fotoğraf 42. Simav gölünün drene edilmesinde kullanılan kanallar göl kurutulduktan sonra bir müddet halkın çime adını verdiği balıkların avlandığı alanlardı. Dolayısıyla da bu kanallar eski alışkanlıkların devam ettirilmesinde bir süre araç olmuşlardır (Fotoğraf Canan Türk arşivi)..... 74
- Fotoğraf 43. Simav’da çevresinde göl kurumadan önce hasır dokumacılığı ile uğraşanlardan bir kısmı, gölün kurutulmasıyla bu alışkanlıklarına halı dokuyarak devam etmişlerdir (N. Kıratlı)..... 75
- Fotoğraf 44. Eski göl tabanında mısır ziraati ile uğraşan Kelemyenice’li kadınlar (Fotoğraf Süleyman Zengin)..... 76
- Fotoğraf 45. Gölü drene eden ana kanalda yoğun kirlilik dikkati çekmektedir. Fotoğraf Çitgöl altından çekilmiştir (E. Sicim)..... 78

- Fotoğraf 46. Simav gölünün çime balıklarının son yaşam alanlarını oluşturan drenaj kanalları, yoğun kirlilik nedeniyle büyük bir değişime uğramışlardır. Artık bu kanallar canlı yaşamı açısından uygun ortamlar oluşturmamaktadırlar (Fotoğraf Çitgöl köyü çevresinden alınmıştır E. Sicim). 78
- Fotoğraf 47. Eski Simav gölünde Hıdrellez kutlamaları çerçevesinde Gölköy'lü avcılar gölde. Fotoğrafın tarihi 08.05.1931'dir (N. Kıratlı). 78
- Fotoğraf 48. Simav gölünün kış sonundaki durumu. Simav gölü kurutulduktan sonra göl tabanına yayılan Gölköy'e ait evlerden bazıları bugün özellikle yağışlı mevsimde suların yükselmesi sonucunda su içinde kalmaktadır (E. Sicim). 82
- Fotoğraf 49. İnceleme sahasına leylekler (*Ciconia ciconia*) günümüzde sayıları son derece azalmış olarak gelmektedir. Kurutulan Simav gölünün güneyinde yer alan Demirciköy ve çevresi leyleklere ev sahipliği yapmaktadır. 95
- Fotoğraf 50. Boğazköy çevresinde leylekler. Kurutulan Simav gölü çevresine günümüzde sayıları son derece azalmış olarak gelen leylekler, ancak bu sahadaki küçük göletlerden beslenebilmektedir. 95

GİRİŞ

İnceleme alanı Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer alır (Şekil 1). Bu bölüm içindeki yörelerden birisi olan Dursunbey-Kütahya yöresi, Darkot ve Tuncel tarafından iki alt yöreye ayrılır: Simav-Orhaneli Alt Yöresi ve Kütahya Alt Yöresi (Darkot ve Tuncel, 1978: 132–135). Bunlardan batıda daha engebeli olan Simav-Orhaneli Alt Yöresi'nin güneybatı kesiminde Susurluk ırmağının Simav çayı adı verilen yukarı çığının geçtiği oluk biçimli vadinin tabanı, yer yer daralmakla birlikte alüvyal topraklarla kaplı bir alan olarak belirtilir. Darkot ve Tuncel, “Bu vadi tabanının fazla genişlediği yukarı kısmında bataklıklarla çevrili ve şimdi çoğunlukla sazlık ve kamışlık halinde kalmış Simav gölü bulunur” şeklinde eski Simav gölünü tanımlamaktadırlar (Darkot ve Tuncel, 1978: 134).

İçinde eski Simav gölünün bulunduğu Simav grabeni, dislokasyonlar sonucu meydana gelen fay sistemlerinin eseri olarak kabul edilir. Bu alanın genel olarak jeomorfolojik özelliklerin şekillenmesinde rol oynayan etmen ve süreçler hakkında ilk bakışta bile fikir verebilecek özellikte olduğunu vurgulayan Erer, depresyonu kuşatan yüksek rölyefin kenar kısımlarında gözlenen basamaklı faylar sisteminin ve fay bloklarının, yörenin en önemli morfolojik unsurunu meydana getiren alçak kesimin bir graben olduğunu kesinleştirdiğini ifade eder. Hatta yapı ve jeomorfoloji arasındaki bu belirgin ilişkiler konusunda Zeschke'nin şu görüşünü hatırlatır: “Zeschke haklı olarak bu sahanın *basamaklı graben faylarına bir okul örneği teşkil edebilecek* karakterde tipik bir pedogojik misal olabileceğini belirlemektedir” (Erer, 1977: 1). Bu alanda asıl Simav depresyonunda kenar faylar doğugüneydoğu-batıkuzeybatı doğrultusundadır. Bu alanda drenaj doğrultuları ve drenaj kollarının gösterdikleri şekiller, genç tektoniğin ortaya koyduğu eğim şartlarına uygundur. Simav depresyonu tektonik kökenli olan alçak bir kesimi çeviren dik yamaçlardan depresyon merkezine doğru yönelen kısa ve dandritik vadilerden oluşan bir akarsu ağı gösterir (Erer, 1977: 4).

Sulak alanların çevreleri tarih boyunca insanlar tarafından yerleşme alanları olarak kullanılmıştır. Sulak alanlarla insan arasındaki karşılıklı etkileşim, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel yaşam şekillerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ancak zaman içinde bilhassa sığ göl, sazlık ve bataklık gibi sulak alanlar, yararsız hatta hastalık taşıyan böceklerle dolu değersiz yerler olarak kabul edilmiş ve sanayi devrimiyle birlikte doğanın insan tarafından daha fazla denetim altına alınması ve sömürülmesi düşüncesine bağlı olarak yok edilmişlerdir. Ancak 1960'lı yılların sonlarına doğru sulak alanların birçok hayati öneme sahip işlevleri yerine getirdiği anlaşılmaya başlanmıştır. 1980'li yıllardan sonra ise sulak alanların kurutulmaması bilakis korunması gerektiği düşüncesi ön plana çıkmıştır. Günümüzde ise sulak alanların kurutulması kanunlarla yasaklanmıştır. Hatta bugün dünyanın birçok yerinde atık suları arıtmak amacıyla ekilmiş sulak alanlar inşa edilmektedir. Ülkemizdeki sulak alanlar da yukarıda belirtilen süreci yaşamışlardır. 1940'lı yıllarda daha çok sıtma hastalığıyla mücadele etmek için kurutulmaya başlanan sulak alanlar, daha sonraki yıllarda taşkınlardan korunmak ve tarım arazisi elde etmek amacıyla kurutulmuştur (Korkmaz, 2008: 20).

Bu çalışmanın amacı, Simav Gölü'nün kurutulması ve sonrasında ortaya çıkan çevre sorunlarını incelemek ve bu sorunları gözler önüne sermektir. Gölün kurutulmasının doğal ortam ve beşeri faktörler üzerindeki olumsuz etkilerini göstermek, bundan sonuçlar çıkarıp çözüm önerileri üreterek yetkili kurum ve kuruluşların bu konuda çalışmalar başlatmasını sağlamak hedeflerimiz arasında olmuştur. Bu çalışma ile doğal bir ekosistemin beşeri faaliyetler sonucu kaybedilme süreci ve sonuçları ortaya konulmuş olacaktır.

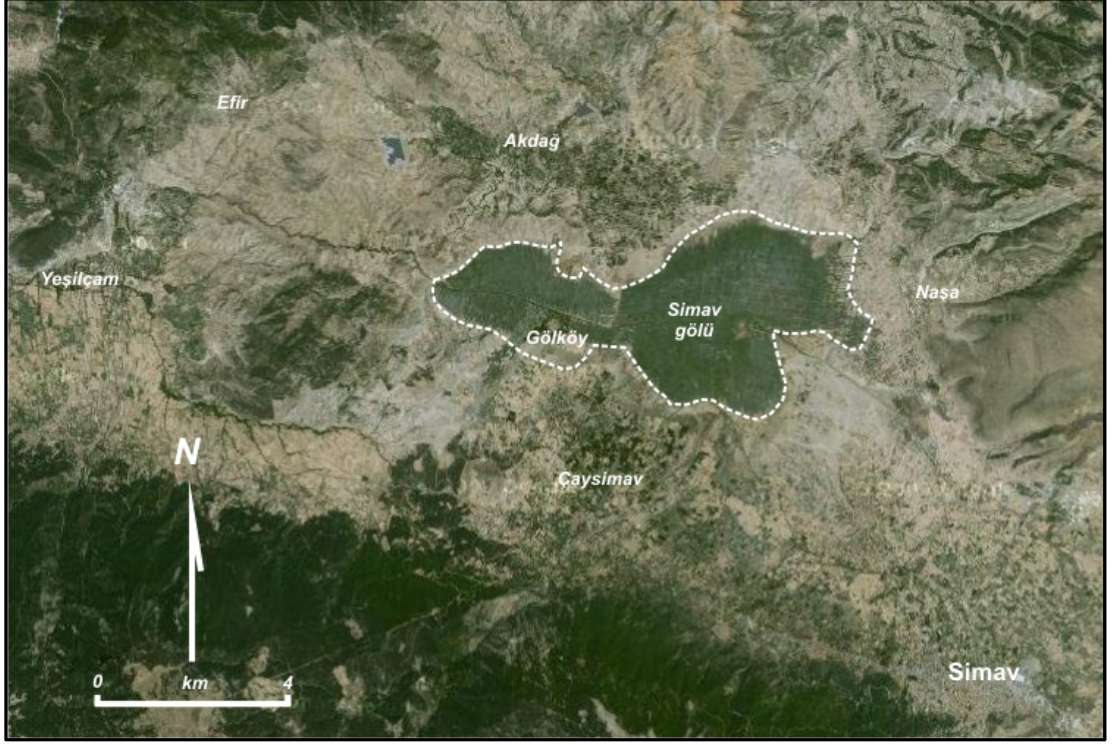
1.1 İnceleme Sahasının Yeri

Simav depresyonu yakın çevresi ile birlikte oldukça geniş bir jeomorfolojik ünite oluşturur. Bu depresyon 28°50' ve 28°56' doğu meridyenleri ile 39°08' ve 39°11' kuzey paralelleri arasındadır (Fotoğraf 1). Çok engebeli bir yapı oluşturan bu depresyonun batı sınırını İzzettin Çiftliği eşiği meydana getirir. Kuzeyde Akdağ ve Eğrigöz masifleri yer alır. Bu dağlardaki su bölümü hattı, alanın kuzey sınırını

oluşturur. Katrancı ve Gölcük Dağları su bölümü hattı ise inceleme alanımızı doğudan sınırlandırmaktadır. Doğuda olduğu gibi, güneyde de bu defa Simav ve Demirci Dağlarının, doruk hattı sınır olarak kabul edilmiştir.

Simav grabenini güneyden sınırlayan Simav Dağları, Saruhan-Menteşe eski kütesinin kuzeyindedir. Bu dağların batı kesimleri Sındırgı'ya kadar uzanmakta ve burada Demirci Dağları adını almaktadır. Simav Dağları, kütesel ve yüksek görünümündedir. Dağın Simav çöküntü alanının tabanına göre yükseltisi 800 m'yi bulur. Simav Dağlarının doruğu olan Domrukziyaret Tepe (1800 m) bu kesimdedir. Eteklerinde çöküntü alanına adını veren Simav yerleşmesi kurulmuştur (Fotoğraf 2). Simav kütesinden doğan ve dağın kuzeydeki eğimine uygun olarak akan akarsular, Simav drenaj kanalını ve Simav çayını besler. Söz konusu akarsular dar ve derin vadiler açmıştır. Simav grabeninin kuzeybatısında yer alan Akdağ ise, Simav çöküntü oluşunun tabanından 1300 m yüksekliktedir. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan Akdağ'ın en yüksek noktası 2089 m'dir. Dağın kuzey kesimlerinde yükselti azalır. Bu kesim akarsularla derin bir biçimde yarılmış bir yayla görünümündedir. Dağın doğu ve güney kesimleri daha yüksek olup, yine akarsularla parçalanmış durumdadır. Bu yamaçlarda yükselti kademeli olarak düşer ve kademeler Simav çöküntü oluşuna doğru eğimlidir. Dağın güney uzantılarını oluşturan Katran ve Gölcük dağları Simav çöküntü oluşunu, kuzey-güney doğrultusunda uzanan Emet çöküntü oluşundan ayırır. Kuzey-güney doğrultusunda olan Akdağ'ın kuzeyden güneye doğru, özellikle Simav çöküntü oluşuna dönük olan, batı ve güney-batı yamaçları derin vadilerle parçalanmıştır.

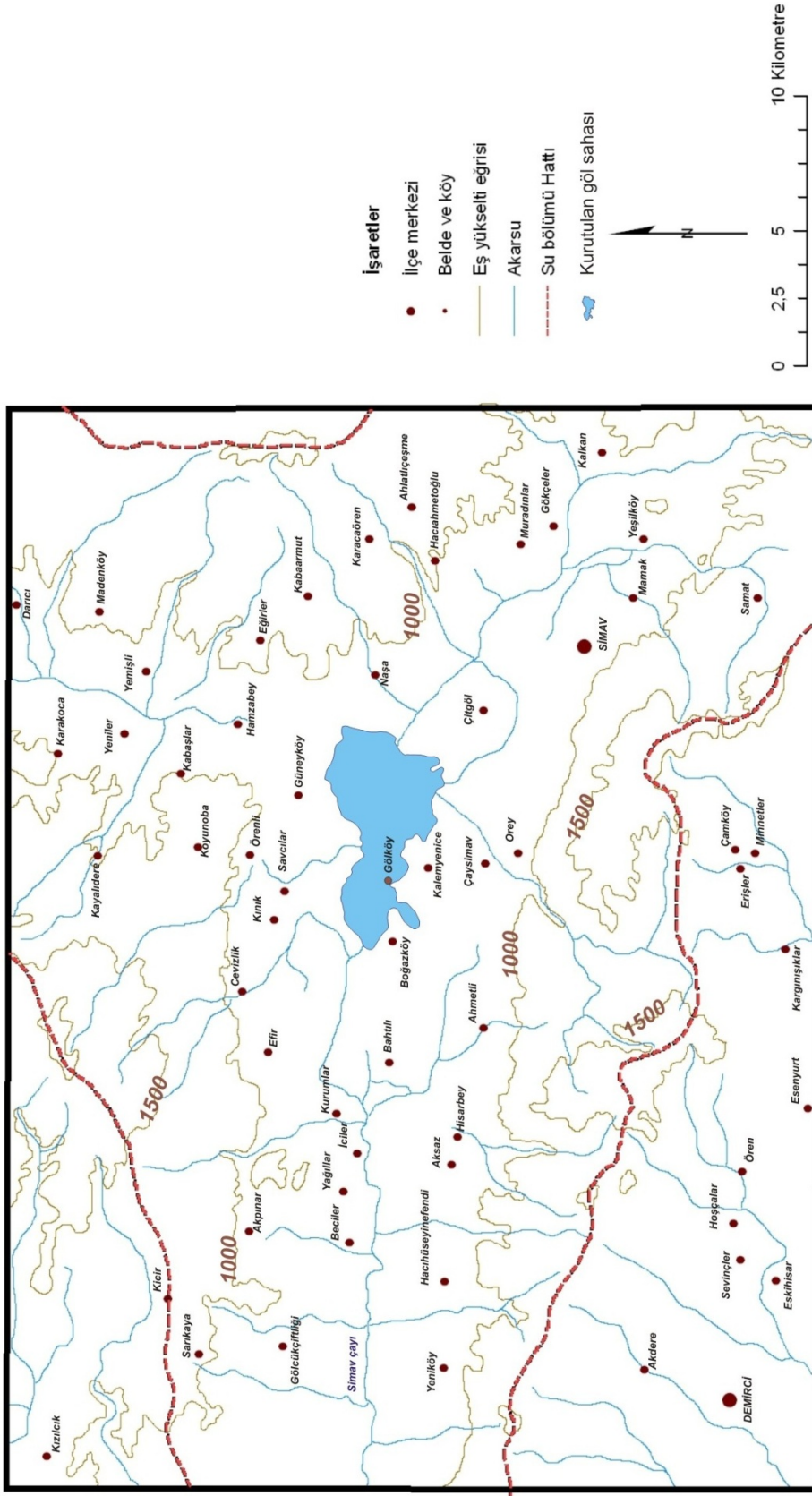
Kütahya'nın güneybatısında yer alan Simav ovası, kuzeyden Akdağ, doğudan Eğrigöz, güneyden ise Simav Dağları ile çevrilidir. Uzunluğu 90 km olan ovanın Çaysimav-Kalkan Köyleri arasındaki uzunluğu 15,5 km, bu kesimdeki genişliği ise 8,5-9 km'yi bulmaktadır. Ovanın en dar yeri 3 km ile Yeşilköy-Gökçeler Köyü arasındadır. Yükseltisi yaklaşık 800 m olan Simav ovasının en alçak kesimi araştırma konumuzu oluşturan eski Simav gölünün tabanını meydana getirir (Şekil 2).

Fotoğraf 1. Eski Simav gölü ve yakın çevresi (Google Earth'den alınan uydu görüntüsü üzerine yaklaşık göl sahası işaretlenmiştir).

Fotoğraf 2. Simav 1930'lu yıllar (Nurullah KIRATLI'dan alınmıştır).

Şekil 2. Simav depresyonu ve çevresi.

1.2 Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Dünya nüfusunun hızla artması ve buna bağlı olarak insanların, yaşamlarını sürdürebilmek için doğal kaynakları doğanın kendini yenileyebilme sürecinden daha hızlı tüketmesi ve insanların bu tüketim sürecindeki bilinçsizliği sonucunda, doğal kaynaklar niteliklerini kaybetmekte ve birçok doğal kaynak yok olmaktadır. Mevcut kaynakların olabildiğince uzun süreli ve optimum biçimde kullanılabilmesi için korunması ve geleceğe yönelik planlanması gerekmektedir (Toprak, 1998: 146).

Artan nüfus, teknolojik gelişmeler ve insan ihtiyaçlarındaki artış nedeniyle yaşadığımız çevre gün geçtikçe bozulmaya yüz tutmaktadır. Çevreyi en az zararla kurtarabilmek ve korunması gereken arazilerin zamanında koruma altına alınması için çevredeki olumlu ve olumsuz değişimlerin belirlenmesi gerekmektedir. Günümüzde hızla artan çevre sorunları, ekosistem sağlığı ve yaşam kalitesinin en önemli parametrelerinden ve temel yaşam kaynaklarından olan su varlığını özellikle de sulak alanları tehdit eder duruma gelmiştir (Loucks, 2000: 10).

İnsan, bir taraftan yaşamını sürdürmeye, bir taraftan da yaşam kalitesini yükseltmeye çalışırken, yenileyemeyeceği ve üretemeyeceği yaşamsal kaynaklarını yok etme ve bir daha elde edememe tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır (Baylan 2003: 124).

Sulak alanlar, çok yakın bir geçmişe kadar işe yaramaz ve atık alanlar olarak düşünülmüşler ve herhangi bir faaliyetin gerçekleştirilmesi nedeniyle söz konusu olduklarında, başka bir kullanıma dönüştürülmeleri fikri hep üstün gelmiştir (Karadeniz 1995:268). Bu düşüncenin sonucu olarak birçok sulak alan tarım arazisi elde edebilmek amacıyla kurutulmuş, bu kurutma çalışmaları sonrasındaki yeni durumun doğal ve kültürel çevre üzerinde oluşturabileceği etkiler düşünülmemiştir. Sulak alanlar, farklı kullanımların etkisiyle ani değişimlere duyarlı ekosistemlerdir.

Simav Gölü 1960'lı yıllarda başlayan çalışmalar sonucunda kurutulmuş ve çok geçmeden çevrede ciddi sorunlar su yüzüne çıkmaya başlamıştır. Bugün resmi kurumlardan, kendilerine toprak verilen köylülere kadar herkes yapılan bu işlemin

yanlışığından bahsetmektedir. Çünkü ekolojik dengedeki büyük bozulma insana, her açıdan yansımıştır.

Simav gölünün kurutulmasıyla ortaya çıkan sorunları incelemek, çevre halkı ve doğal ortam üzerindeki olumsuz etkilerini göstermek, bundan sonuçlar çıkarıp çözüm önerileri üreterek yetkili kurum ve kuruluşlara sunmak çalışmamızın temel amacını oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra diğer sulak alanlarla ilgili önlemlerin şimdiden alınması ve daha fazla sulak alan kaybedilmemesi gerektiğine de dikkat çekmeye çalışılacaktır.

Bu çalışmayı hazırlayabilmek amacıyla İstanbul Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nden bölgenin 1/25.000 ölçeğindeki topografya haritaları elde edilmiştir. Sahanın iklim özelliklerini ortaya koymak amacıyla Simav Meteoroloji İstasyonuna ait iklim verileri (sıcaklık, yağış, nem, bağıl nem, bulutluluk oranları, rüzgar hızı, buharlaşma miktarı gibi) değerlendirilmiştir. Simav Kaymakamlığı'ndan konuyla ilgili bilgi edinilmeye çalışılarak, kaynak toplanmıştır.

Simav'ın yayınlanmış yerel gazeteleri taranarak konu ile ilgili çıkmış haberlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Simav İlçe Tarım Müdürlüğünden göl arazisinin önceki ve şimdiki durumu, çıkan sorunlar, bu sorunlara aranan çözümler, bölgede kiralanan arazi miktarı, hangi köylerin ne kadar araziye sahip oldukları ve konuyla ilgili yazışmalara ulaşılmıştır. Simav'a bağlı Gölköy, Boğazköy, Kelemyenice, Kınık, Savcılar, Güneyköy, Naşa ve Çitgöl köylerine gidilmiş, muhtarlar ve halkla gölün öncesi ve sonrasıyla ilgili fikirleri alınmıştır. Saha ile ilgili yapılmış tüm çalışmalar taranmaya gayret edilmiştir. Dumlupınar Üniversitesi Simav Meslek Yüksekokulu Öğretim Görevlisi Nurullah Kıratlı, sahanın geçmişteki ve günümüzdeki bazı fotoğraflarını kullanmamıza izin vermiştir.

1. BÖLÜM: GENEL COĞRAFI ÖZELLİKLER

1.1. Fiziki Coğrafya Özellikleri

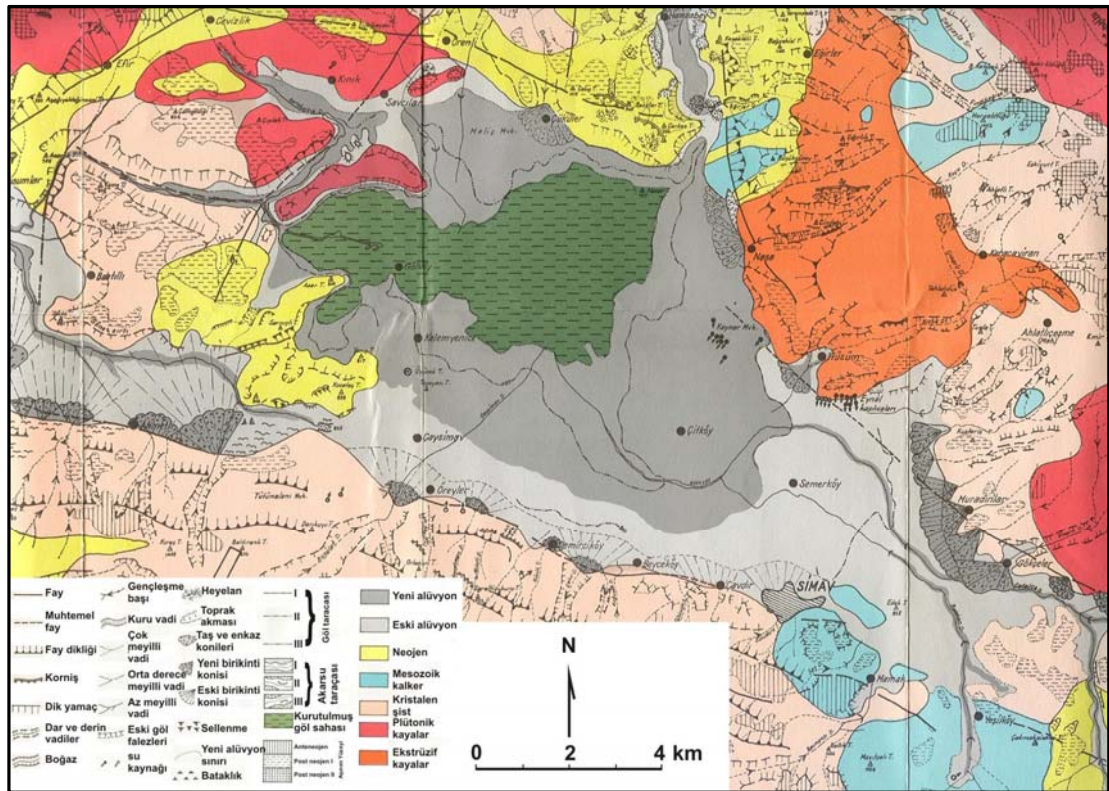
1.1.1. Jeomorfolojik Özellikler

Kabaca doğu-batı doğrultusunda uzanan Simav depresyonunun sınırları, bu alana dökülen akarsuların su bölümü hatları tarafından çizilir. İnceleme alanında tektonik bakımdan en dikkati çekici özellik, Simav fayıdır. Simav nehri boyunca batıda Sındırgı'dan doğuda Murat dağına kadar uzanır. Simav dağının dikkati çeken dikliği ile güneyden sınırlanan çöküntü ovası, kurutulan Simav gölü ile işgal edilmiştir (Öygür ve Erler, 2000).

Simav depresyonunun tabanı orta kısımlarda esas itibarıyla göle ait bulunan ve kenar kısımlarda ise çevreden inen akarsuların getirdiği alüvyal Kvarterner depolarıyla örtülmüştür (Şekil 3). Bu depolar gölün daha aşağı seviyelerinde meydana gelen kapmalar ve taban seviyesi değişiklikleri ile oluşan gidegenlere bağlı olarak boşalmış ve çevresinde birtakım taraçalar meydana gelmiştir. Bu taraçalar eski alüvyonlar üzerinde bulunmaktadır. Yarılmalardan sonra göl tabanının oluşturduğu yeni taban seviyesine göre canlanan aşınım sayesinde, depresyon çevresinden gelen yeni alüvyonlarla kısmen dolan depresyon tabanının çevresinde yeni yarılmalarda tekrar taraçalar meydana gelmiştir. Bu şekilde oluşan iç içe dolgularda eski alüvyonlardan yenilerine doğru geçiş görülmektedir. Graben tabanı bugüne kadar devam eden depremlerden ve çevresindeki fay yüzeylerinin tazeliğinden de anlaşıldığı gibi tektonik bakımdan henüz oturmamış bir subsidans sahasıdır. Bundan dolayı tektonik çökmelerin havza dolgusunun kalınlaşmasında önemli bir rolü vardır (Erer, 1977: 108–109).

Simav ovası olarak adlandırılan kapalı bir havza ve içinde kurutulan Simav gölü bulunan alandaki kaya istifinin tabanında metamorfik kayalar yer almaktadır. Bunlar, grabeni her iki yandan sınırlayan dağları oluşturmakta ve buralarda yaygın olarak yüzeylenmektedir. Ayrıca grabenin altında, genç çökellerin tabanında da bu kayaların yer aldığı bilinmektedir. Bu metamorfiklerin üzerinde,

başkalaşıma uğramamış Alt Mesozoyik yaşlı kayalar, Jura yaşlı karbonatlardan oluşan bir örtü bulunmaktadır. Bu kaya birimleri de gerek grabenin güneyindeki Simav yükseliminde ve gerekse kuzeyindeki görel olarak daha alçak Akdağ Yükseliminde metamorfiteğin üzerinde yer almaktadır. Daha sonra, kuzeykuzeydoğu-güneygüneybatı uzanımlı grabenlerde çökelmiş ya da bunlara bağlı olarak oluşmuş Miyosen yaşlı görsel çökeller ve volkanitler gelmektedir. Bu birimler, hem grabenin güneyinde ve hem de grabenin görel olarak daha az yükselmiş olan kuzey kanadındaki sırtlarda görülür. Bunları, Simav grabeninin oluşumu ile birlikte ya da daha sonra çökelmiş/oluşmuş genç birimler izlemektedir. Yayıldıkları alanlar, hep Simav grabeninin iki yanındaki yükselime göre büyük miktarda alçalmış olan iç kesimindedir. Gerek kaba unsurlu karasal çökeller, gerek bazaltik lav boşalımları ve gerekse kalın alüvyonlar grabenin içinde yüzlerce metre kalınlıkta bir istif oluşturmuştur (Öngür, 2004).

Şekil 3. Simav gölü yakın çevresinin jeomorfoloji haritası (Erer, 1977'den alınmıştır).

Batı Anadolu'da Miosen-Kuaterner karasal volkanizmasında kalkalkali, geçişli, alkali kayaların ardalandığı bilinmektedir. Simav ve çevresinde aynı

volkanik malzeme, kalkalkali karakterden alkali bazaltik yapıya doğru bir değişim gösterir (Öngür, 2004). Simav çevresinde özellikle kuzeydoğuda volkanitler yaygındır. Civanadağ tüfleri ve Akdağ volkanitleri bölgedeki Miosen yaşlı volkanik birimleri oluşturur. Depresyonun doğusunda Naşa köyü çevresinde bazaltik lav akıntıları da dikkat çekicidir (Öygür ve Erler, 2000).

Simav depresyonu ve yakın çevresinde ilk bakışta birbirinden büyük farklarla ayrılan iki jeomorfolojik birim göze çarpar. Bunlardan ilki kuzey ve güneydeki dağlık sahaların orta kısmında yer alan ve kabaca doğu-batı doğrultusunda uzanan alçak kesimdir. Doğuda 9–10 km'ye kadar genişleyen bu alçak saha batıya doğru daralmakta ve devamında bir oluk şekli göstermektedir. Diğer jeomorfolojik ünite ise, bu alçak sahayı kuzeyden, güneyden ve nispeten daha az belirgin olarak doğudan çevreleyen yüksek rölyeftir (Erer, 1977).

1.1.1.1. Kuzey ve Güneydeki Yüksek Sahalar

Birinci büyük jeomorfolojik üniteyi, grabeni çevreleyen dağlık sahalar oluşturur. Bu dağların yükseltisi kuzey ve kuzeydoğuda en fazladır. Depresyonun kuzeyindeki Akdağ (2089 m), depresyon tabanına nazaran 1300 metreye yaklaşan nisbi bir yükseltiye sahiptir. Depresyondan bu yüksek dağlık sahaya geçiş, nisbi yükseltisi 400 metre olan tepelik bir plato sahası ile gerçekleşir. Bu nedenle de topografya depresyondan kuzeye doğru yavaş yavaş yükselir (Erer, 1977: 107). Eğrigöz dağlarının güneye doğru devamı olan ve depresyonu doğudan kuşatan Katrancı dağlarında ise yükselti 1300–1400 metreye iner. Güneydeki Simav dağlarında tekrar 1700–1800 metrelere ulaşan yükselti, batıya Demirci dağlarına doğru giderek alçalır. İzzettin Çiftliği güneyinde bu yörenin en yüksek noktasını meydana getiren Türkmen Dağı (1487 m) civarında yükselti 1200–1400 metre civarındadır.

Bu yüksek çerçeveyi oluşturan dağlar kuzeyde ve güneyde jeomorfolojik bakımdan bazı farklılıklar gösterir. Asıl Simav depresyonu adı verilen doğudaki alçak kesimin kuzeyindeki dağlık saha, jeomorfolojik bakımından daha sadedir. Temeli granitlerden oluşmuş bu saha, ortada Kocadere vadisinin meydana getirdiği

bir koridorla, değişik yapıdaki iki kütleyle ayrılmıştır. Bunlar çarpılmış birer blok karakterinde olup, Eğrigöz-Katrancı dağları kuzeydoğuya, Akdağ ise kuzeybatıya doğru eğimlidir. Aradaki alçak kısım kabaca kuzey-güney doğrultusunda uzanır ve tektonik kökenlidir. Bu alçak saha boyunca metamorfik şistler, kalkerler, riyolit ve andezit tüfleri bir şerit halinde uzanır (Erer, 1977).

Fotoğraf 3. Asıl Simav depresyonunun güneybatısında yer alan Asar tepesi mevkiinden Gökköy ve Güneyköy ile gerideki dağlık kütlelere bir bakış (E. Sicim)

Depresyonun güneydeki dağlık alanlar alüvyal tabanın hemen kenarından itibaren başlar ve dik bir duvar gibi birden bire yükselir. Bu dağlık alanlar çoğunlukla kristalen gnays, mikaşist ile kısmen metamorfize olmuş kalkerlerden meydana gelir. Simav ve Demirci dağları güney-güneybatıya çarpılmış bir blok halindedir. Bu çarpılma kuzeydeki bloklara oranla daha belirgindir. Kuzey yamaçları kabaca doğu-batı doğrultulu faylarla parçalandığından basamaklı bir yapı gösterir. Grabenin kenar fayları ile sınırlanan blokların kuzey yamaçları taze fay façetaları halinde depresyon tabanına inerler. Bu dik yüzeyler üzerinde toprak oluşumu ve bitki örtüsünün zayıflığı dikkati çekmektedir. Bitki örtüsü ancak fay hatlarının önündeki basamaklar üzerinde ve şevlerde daha çok tutunabilme ve gelişme imkânı bulmuştur. Bu nedenle blokların üstleri yoğun bir şekilde orman ve çalılıklarla kaplıdır (Erer, 1977).

Simav-Demirci dağları litolojik bakımında da bir çeşitlilik gösterir. Temelini esas olarak gnays ve mikaşistlerin oluşturduğu bu dağlarda, ayrıca kalker, tüf, dolomit ve andezit, trakit, riyolit, dasit gibi volkanik formasyonlar da yer alır. Bütün bu yapıyı güneye doğru gittikçe genişleyen Neojen formasyonları örter (Erer, 1977).

1.1.1.2. Depresyon Alanı

Jeomorfolojik bakımdan bir graben özelliği gösteren bu sahanın uzunluğu yaklaşık 85–90 km'dir. Adı geçen alan birbirinden alçak eşiklerle ayrılan bir depresyonlar zinciri halindedir ve üç ayrı kesimden oluşur. Bunlardan ilki ve en büyüğü doğuda bulunmaktadır ve güneydoğu ucunda kurulmuş olan Simav yerleşmesi dolayısıyla “Asıl Simav Depresyonu” olarak tanımlanmaktadır. Batıda Tepeler Eşiği adı verilen alçak tepelik bir sahayla, Asıl Simav Depresyonu, batıdaki kısımdan ayrılmış olur. Batıkuzeybatı ve doğugüneydoğu doğrultusunda uzanan depresyonun uzunluğu Çaysimav-Kalkan Köyleri arasında 15,5 km'dir. Buna dik doğrultudaki genişliği ise Demirciköy-Hamzabey boğazı girişi arasında olup 8,5–9 km'dir. Birbirinden en uzak iki noktası Kilise Köy-Kalkan Köy arasında olup 18,5 km, en dar yeri ise Yeşilköy-Gökçeler arasında 2,5–3 km civarındadır. Simav depresyonunun tabanı kabaca 800 m yükseltide bulunur. Kuaterner dolgularının yarılarak meydana getirdikleri taraçalar, birbirinden az çok dikliklerle ayrılan düzlükler halinde gözlenirler ve gölün yakın jeolojik geçmişteki seviyelerine işaret ederler. Erer, güncel tabanı çevreleyen bu eski dolguları üç ayrı seviyeye ayırarak ele almıştır (Erer, 1977). Bunlardan birincisi kurutulmuş göl tabanının seviyesinden (781 m) 24 m yükseklikte yer alır (805 m'de). Yer yer düzgün tabakalaşma gösteren ve ince unsurlu olan bu taraça dolguları, çevresindeki kolüvyal dolgulardan ayrılır. Eski taban seviyesine işaret eden söz konusu taraça dolgusu (yani 805 m'deki), gölün her tarafında aynı şekilde korunmamıştır. Özellikle kuzeyde Hamzabey Boğazı civarında hiç gözlenmez. 805 metre seviyesindeki taraça dolguları depresyon tabanına doğru 3–4 ° eğimlidir. İkinci taraça dolgusu 793 m'lik seviyede yer alır ve göl çanağının güneydoğusunda ve güneyinde belirgin olarak izlenir. Eski gölün alçalma seviyelerine denk gelen bu taraçalara kuzeyde rastlanmaz. Üçüncü taraça dolgusunun bulunduğu seviye ise 790–785 m'dir. Bu dolgular göl tabanından yani ortalama 782

m eşyükselti eğrisinin çevrelediği kısımdan bir diklikle ayrılırlar ve eski gölü tamamen çevrelerler. Bu dolgular gölün üç numaralı tabanına denk gelir ve ovanın en yoğun ziraat yapılan kesimlerini de oluşturur. Çitköy, Kelemyenice ve Gölköy gibi yerleşim alanları da bu taban üzerine kurulmuştur. Üçüncü göl taraça dolguları eski gölün güney ve güneydoğusunda Kocaçay tarafından yarılmıştır. Simav gölünün kenarında 785 m yükseltide yer alan ve bir küçük ada üzerinde kurulan Gölköy'ün kara ile bağlantısını yaklaşık yarım yüzyıl öncesine kadar bir taş köprü ile sağlanmaktaydı (Fotoğraf 4, Fotoğraf 5 ve Fotoğraf 6). Bir ayağı 785 m seviyesine bağlanan bu köprünün varlığı üçüncü taraçanın yakın zamanda meydana geldiğinin de kanıtı olarak görülmektedir (Fotoğraf 7). Bu sırada gölün suları 785 m seviyesinin biraz altında Kısaköy (günümüzde Kiliseköy-Boğazköy olarak bilinen yerleşim alanı) birleşme boğazından geçerek bir gideğenle Simav çayına akmaktaydı (Erer, 1977: 121–127). Söz konusu boğaz depresyonun batısındadır ve göl kurutulmadan önce Simav gölünü, Simav çayına bağlayan sonuncu gideğen olmuştur.

Fotoğraf 4. Simav gölünün Ezer'in tabiri ile üç numaralı tabanına kurulan Gökçöy yerleşmesi ile Simav gölü kurutulmadan önce, gölün içinde bir ada durumunda olan Gökçöy'ü karaya bağlayan yaklaşık 300 m uzunluğundaki köprü. Köprü'nün bir ucu 785 m seviyesindeki göl dolguları üzerinde yer alan (en yeni taraça dolguları) Gökçöy'de; kara tarafında bulunan ucu ise en eski göl taban seviyesine işaret eden 805 metredeki taraça dolgusundadır (E. Sicim).

Fotoğraf 5. Gök köy girişinde köyü karaya bağlayan köprü'nün yanında bir gelin alayı (1950'li yıllar).

Fotoğraf 6. Gök köy'ü karaya bağlayan köprüde kayıkların geçmesi için yapılmış gözler. Köprüde bu gözlerden 5 adet bulunmaktadır ve bunlara halk arasında "gözle" adı verilmektedir.

Fotoğraf 7. Keleşyenice ve Gök köy eski Simav gölünün üç numaralı tabanında bulunmaktadır ve bu en yeni taraça dolguları ovada yoğun ziraat faaliyetlerine sahne olmaktadır (E. Sicim).

Erer, graben ve onu izleyen gölün oluşumunu esas olarak tektonik nedenlere bağlamaktadır. Dolguların yarılması ve taraçaların oluşumuna yol açan en önemli faktör ise, taban seviyesinin statik veya tektonik bir gençleşmeye bağlı olarak alçalmasıyla geriye aşındırmanın hızlanması ve bunun sonucunda meydana gelen kapmalar olmuştur (Erer, 1977: 128).

Simav Depresyonu tabanı genel olarak, az eğimlidir. Güneydoğu ucunda Gökçeler Köyü güneyindeki Karçola mevkiinde depresyonun taban seviyesi 810 metredir. Kuzeybatı yönüne gidildikçe bu seviye düzenli bir şekilde azalır. Bugün bu depresyonun en alçak kısmını kurutulma sonucunda meydana çıkmış bulunan Simav Gölü tabanı oluşturmaktadır. Burada taban seviyesi 782 m'ye kadar iner. Tabanın güney ve kuzey kenarları birbirinden farklı jeomorfolojik özellikler gösterir. Güney kenarda yükselen Simav Dağları ile depresyon tabanı arasında, dalgalı bir topografya oluşturan birikinti koni ve yelpazelerinden meydana gelmiş bir zon yer alır (Şekil 3). Bu nedenle graben tabanı kabaca güneygüneydoğudan kuzeykuzeybatıya doğru

eğimlidir. Bunda kuzey ve güney yamaçlardaki aşınma ve taşınmayı etkileyen bazı önemli faktörlerin rolü olduğu belirtilmektedir. Güney yamaçlarda bakı sebebiyle oluşan sık vadi ağı bu yamaçlardaki aşınma ve taşınmayı büyük ölçüde kolaylaştırır. Bu yüzden güney kenarda taşınan bol miktardaki detritik malzemenin meydana getirdiği koni ve yelpazeler tabanın bu kesiminde hızla dolmasına ve o esnada depresyon tabanını işgal eden gölün düzenli bir şekilde kuzeye doğru itilmesine sebep olmuşlardır. Kuzey kenarda ise depresyon tabanından gerideki dikliklere geçiş düzenli bir şekilde olur ve eğim şartlarını değiştirecek birikinti koni ve yelpazelerine rastlanmaz (Erer, 1977).

Simav Depresyonu, batısında bulunan ve kuzey-güney doğrultusunda uzanan Tülce Tepe ve Kocataş Tepe ile kendisinden şekil ve büyüklükçe farklı Söğütçük-Bahtıllı depresyonundan ayrılır. Bu tepeler kuzeyde gnays, granit ve güneyde volkanik ara tabakaların ve karasal neojen formasyonlarından oluşur.

1.1.2. İklim Özellikleri

İnceleme sahasının iklim özelliklerinin belirlenmesinde 809 metre yükseltide yer alan Simav meteoroloji istasyonunun 1975–2006 yılları arasındaki verileri kullanılmıştır (Tablo 1). Bu verilere göre sıcaklık, yağış, buharlaşma, bulutluluk, bağıl nem ve basınç gibi iklim elemanları değerlendirilmiş ve hakim rüzgâr yönü belirlenerek sahanın iklimi ortaya konulmuştur.

Tablo 1. Simav Meteoroloji İstasyonunun bazı iklim elemanlarının uzun yıllık (1975-2006) ortalamaları (DMİ, 2010).

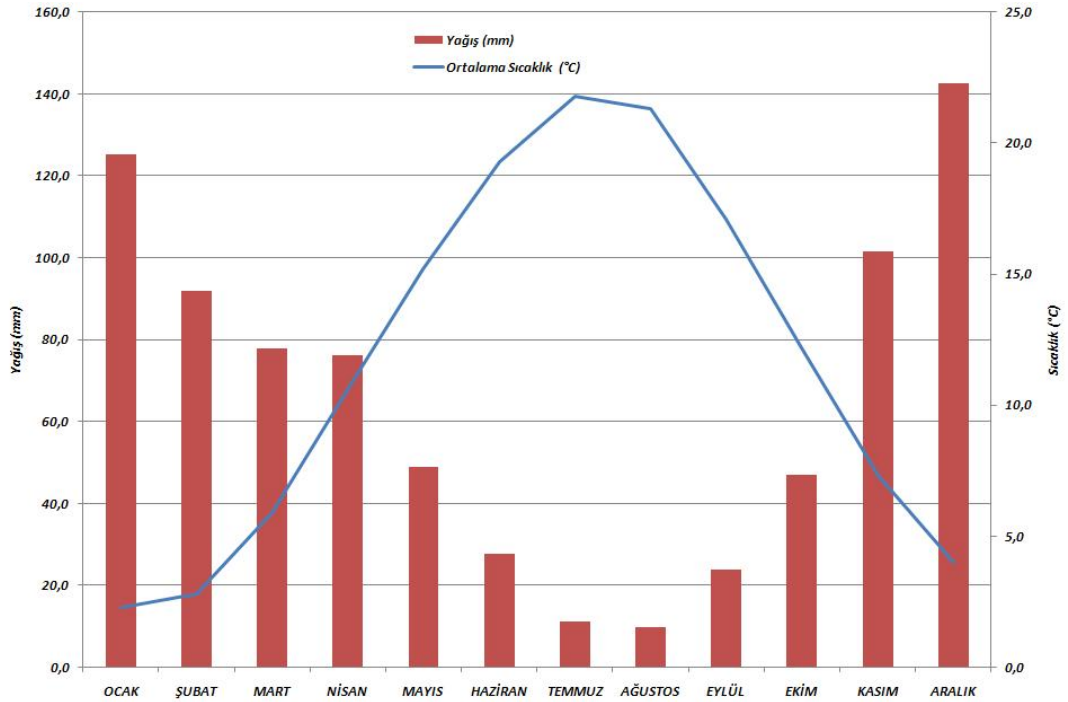
	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	YILLIK
Ortalama Sıcaklık (°C)	2,3	2,8	5,9	10,6	15,2	19,3	21,8	21,3	17,1	12,2	7,3	4,0	11,7
Yağış (mm)	125,1	92,0	77,8	76,1	48,9	27,6	11,3	9,8	23,8	47,1	101,4	142,5	783,4
Bulutluluk (0-10)	5,9	6,1	5,7	5,7	4,4	2,8	1,9	1,8	2,4	4,0	5,2	6,1	4,3
Ortalama Buhar Basıncı (hPa)	5,5	5,5	6,2	8,0	10,6	12,7	14,2	14,0	11,5	9,5	7,3	6,2	9,3
Ortalama Buharlaşma (mm)	0,0	0,0	0,0	66,0	111,3	144,2	176,2	157,5	106,0	57,1	18,4	4,4	
PE (mm)	6,08	7,81	20,1	42,29	66,81	90,47	105,59	102,53	77,59	50,55	26,34	12,28	608,43

Simav Meteoroloji İstasyonunun 1975–2006 yılları arasındaki ölçümlerine göre yıllık ortalama sıcaklık 11,7 °C'dir. Söz konusu istasyonun yükseltisinin 809 m olduğu göz önüne alınırsa, inceleme sahasını kuzeyden ve güneyden çevreleyen dağlık alanlara doğru çıkıldıkça yıllık ortalama sıcaklığın da belirgin şekilde azalacağı düşünülebilir.

Fotoğraf 8. Simav meteoroloji istasyonu ve rasat parkı (E.Sicim).

Araştırma sahasında yılın en sıcak geçen ayı $21,8^{\circ}\text{C}$ ile Temmuz ayıdır (Şekil 4). Ağustos ayının sıcaklık ortalaması da ($21,3^{\circ}\text{C}$), Temmuz ayına yakındır. Simav’da kış ayları soğuk geçse de bu ayların hiçbirinde sıcaklık ortalaması 0°C ’nin altına inmez. En soğuk geçen ay Ocak’tır ($2,3^{\circ}\text{C}$). Şubat ayı sıcaklık ortalaması $2,8^{\circ}\text{C}$ iken diğer kış ayı Aralıkta ise bu değer $4,0^{\circ}\text{C}$ ’dir.

Şekil 4. Simav’da aylık ortalama sıcaklık ve yağış değerlerinin değişimi

Simav’da incelediğimiz dönem içinde ölçülen en yüksek sıcaklık değeri $38,7^{\circ}\text{C}$ iken (Bu değer 29 Temmuz 2000’de kaydedilmiştir), en düşük sıcaklık değeri ise $-17,8^{\circ}\text{C}$ (15 Şubat 2004 yılında kaydedilmiştir). Simav’da sıcaklığın 30°C ’nin

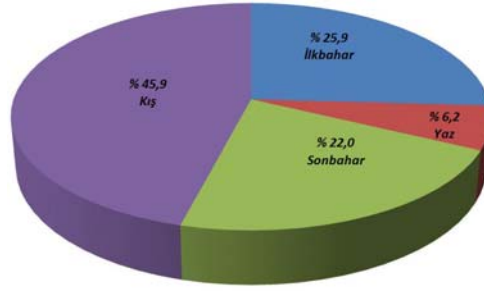
üzerinde olduğu günler daha çok Temmuz ve Ağustos aylarında söz konusudur. Her iki ayda da yaklaşık 14 gün sıcaklık ortalaması 30°C'nin üzerindedir (Fotoğraf 9).

Fotoğraf 9. Kışa hazırlık için kanallardan odun toplama...

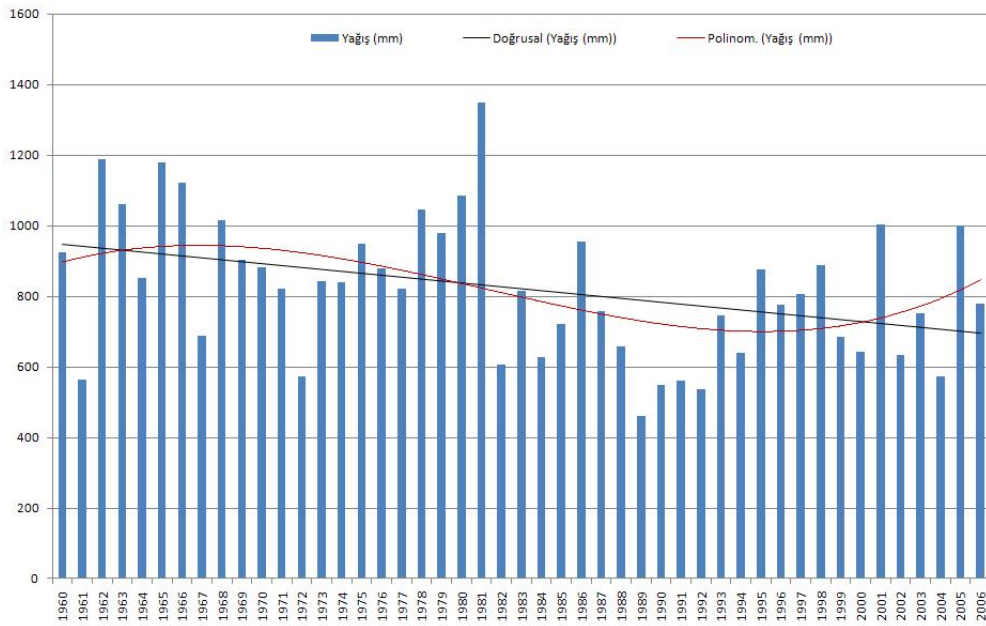
“Simav’da yine Simavlıların deyişiyle “bungun” denilen aşırı sıcaklara pek rastlanmaz. Soba ve kaloriferlerin Mayıs ayına kadar yakıldığı çok görülmüştür. Simavlılar Ağustos ayı için ise, yarısı yaz yarısı kış, tabirini kullanırlar. Eylül ayı girdimi eskiden herkes yakacak derdine düşerdi. Kentte konutların jeotermal enerji ile ısıtılmasından sonra, bu tür hazırlıklar da tarihe karıştı. Jeotermal borularının cadde ve sokaklardan geçirilmesinden sonra kent içinde donlu ve buzlu alanlara da pek rastlanmaz oldu” (E. Sicim).

Simav’da yıllık yağış toplamı 783,4 mm’dir. Bu yağışın önemli bir kısmı kış aylarında düşer. Kış aylarında düşen yağış miktarı 359,6 mm’dir ve bu Simav’ın yıllık toplam yağışının % 45,9’unu meydana getirmektedir (Şekil 5). Simav’da sulu tarımın yaygınlaşmadığı da göz önüne alındığında yağışın ve yağış rejiminin ziraat faaliyetleri bakımından önemi daha da iyi anlaşılır. Yıllık yağışın yarıya yakınının kış mevsiminde düşmesinin yanında en az yağış alan mevsim yazdır. Yaz aylarında düşen yağış miktarı sadece 48,7 mm’dir (Yıllık yağışın % 6,2’si). Vejetasyon döneminin başına denk gelen ilkbahar ayları ise epeyce yağışlı geçer. Mart, Nisan ve Mayıs aylarının toplam yağış miktarı 202,8 mm’dir (Yıllık yağışın % 25,9’unu ifade eder) ve bu aylar içinde de en az yağış alan ay 48,9 mm ile Mayıs ayıdır. Bu miktar, Mart ve Nisan aylarında düşen yağışın yarısından biraz fazladır (Mart 77,8 mm, Nisan 76,1 mm yağış almaktadır).

Şekil 5. Simav'da yağışın mevsimlere dağılışı.

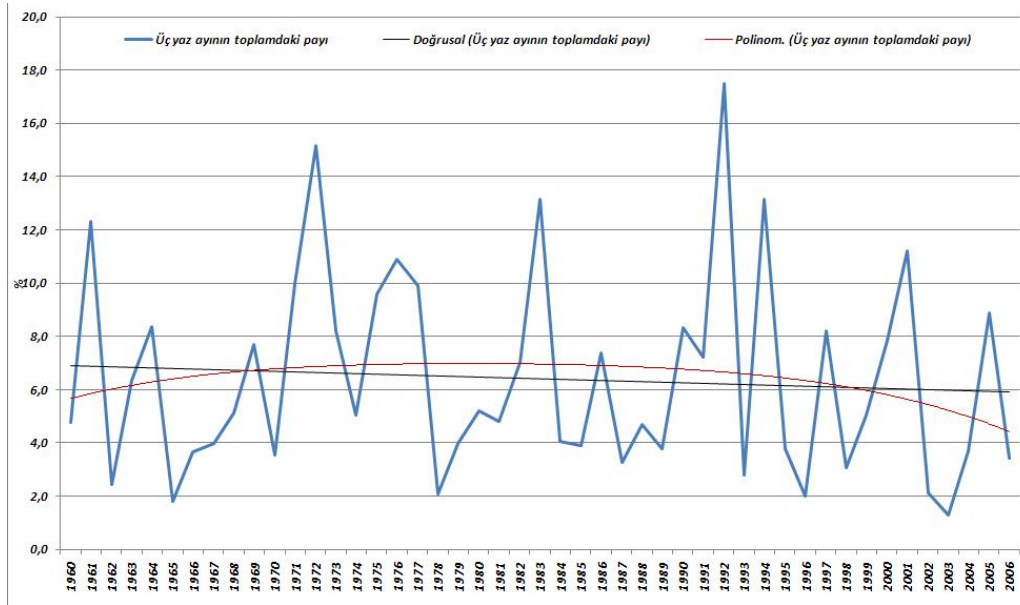
Simav'da yıllık yağış toplamlarında, yıllar arasında önemli değişimler dikkati çekmektedir (Şekil 6). Simav'ın bu yıllar arasındaki yıllık yağış ortalaması 821,4 mm'dir. Bazı yıllar yağış 500 mm'nin de altına düşerken, bazı yıllarda ise 1300 mm'nin bile üzerinde gerçekleşmiştir. 1960–2006 yılları arasında en az yağış alan yıl 462,1 mm ile 1989 yılı olmuştur. Aynı dönem içinde 1347,4 mm ile 1981 yılı en fazla yağış alan yıldır. Bu yılda en fazla yağış alan ay ise 446,2 mm ile Aralık ayıdır. 1981 yılının yıllık toplam yağışının 1/3'ünden fazlası bu ayda düşmüştür. Bu yağış serisi içinde 1963, 1965, 1968, 1978, 1980 ve 2001 yılları da 1000 mm'nin üzerinde yağışın olduğu yıllardır. 1972, 1990, 1991, 1992 ve 2005 yıllarında ise yağış toplamları 600 mm'nin altındadır. Bu değer söz konusu dönem olan 1960–2006 yılları arasındaki ortalamanın (821,4 mm) çok altındadır.

Şekil 6. Simav'da yıllık yağışın değişimi (1960–2006).

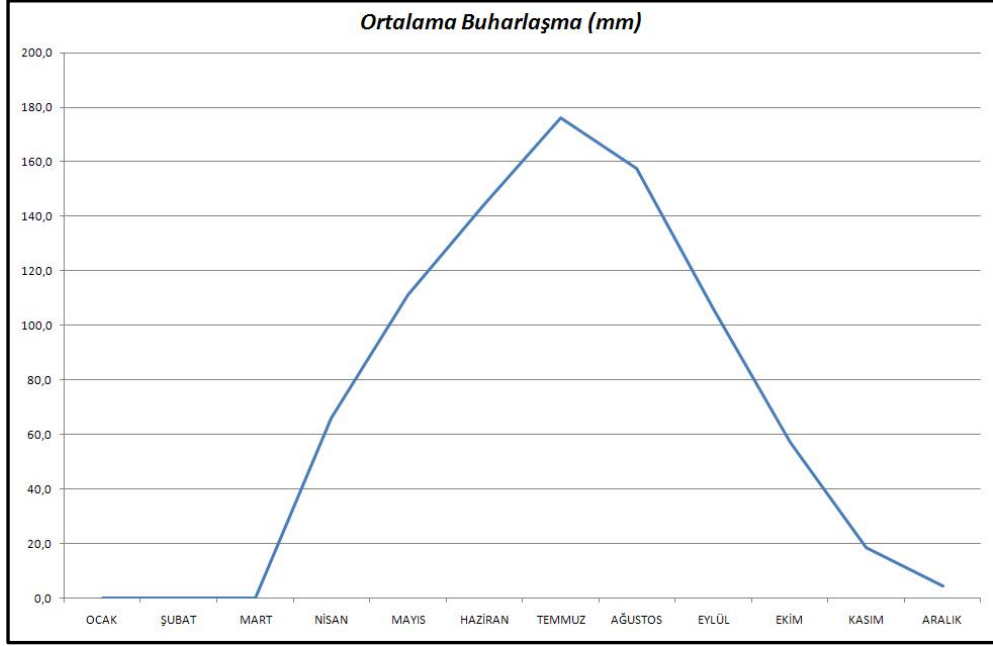
Şekil 6’da dikkati çeken diğer bir özellik de 1960’lı yıllardan itibaren yağışın genelde bir azalma eğilimi göstermesidir. Ancak bu eğilimin zaman içinde de aynı gerçekleşip gerçekleşmediği araştırıldığında, 1960’ların ortalarından 1990’lı yılların ortalarına kadar azalma eğiliminin olduğu, 1990’lı yılların ikinci yarısından itibaren ise bunun artışa döndüğü görülmektedir.

Yağış değerleri tarımsal faaliyetler için son derece önemlidir. Tarımsal üretimde yetiştirilen ürüne göre değişmekle beraber, yaz yağışları büyük önem taşımaktadır. İnceleme sahasındaki tarımsal üretime konu olan ürünlerin (fasulye, mısır, şeker pancarı vb) üretiminde yaz yağışları önem kazanmaktadır. Bu nedenle uzun yıllık aylık yağış değişimleri özellikle üç yaz ayı için incelendiğinde (Şekil 7); yine 1990’lı yılların ikinci yarısından günümüze doğru yaz yağışlarının azaldığı dikkati çekmektedir.

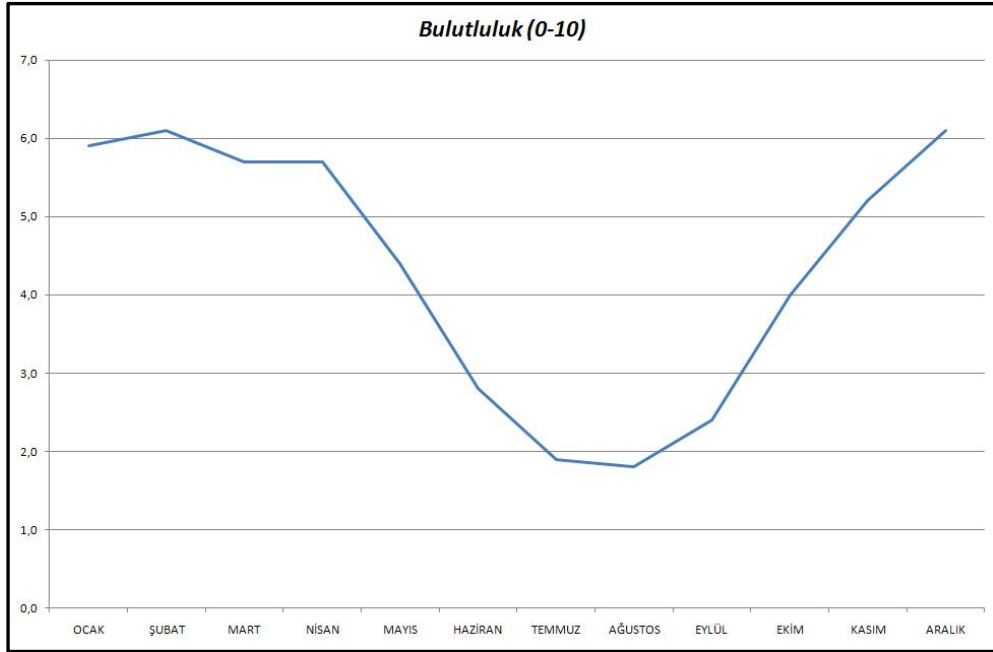
Şekil 7. Simav’da yaz yağışlarının toplam yağışlara oranının değişimi (1960–2006)

Simav’ın yıllık ortalama buharlaşma miktarlarına bakılırsa (Şekil 8), ilkbahar mevsimi başından itibaren aylık buharlaşma miktarlarının hızlı bir şekilde arttığı ve en sıcak yaz ayı olan Temmuz ayında da en yüksek değerlere erişildiği görülür (Temmuz ayı ortalama buharlaşma miktarı 176,2 mm’dir). Yine aynı şekilde Ağustos ayından itibaren de ortalama buharlaşma miktarı hızla düşmekte ve ortalama sıcaklığın en düşük değerlere indiği kış aylarında belirgin şekilde azalmaktadır.

Şekil 8. Simav'da aylık ortalama buharlaşma miktarı.

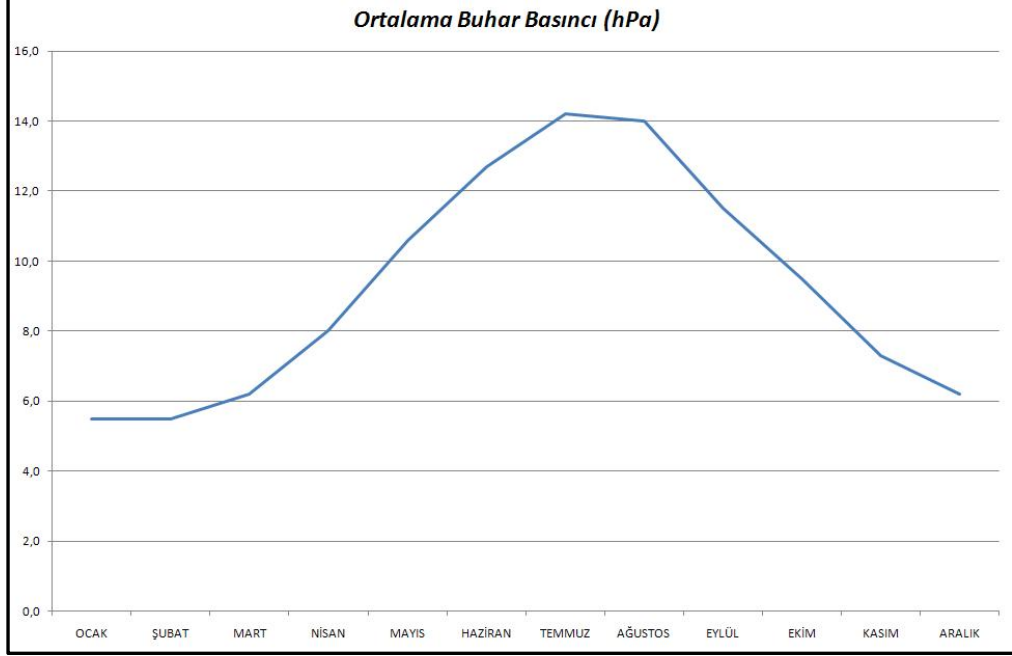
Simav'da ortalama bulutluluk çok fazla değildir. Ancak genel olarak yaz aylarında bulutluluk daha az, kış aylarında ise daha fazladır (Şekil 9).

Şekil 9. Simav'da ortalama bulutluluk miktarları.

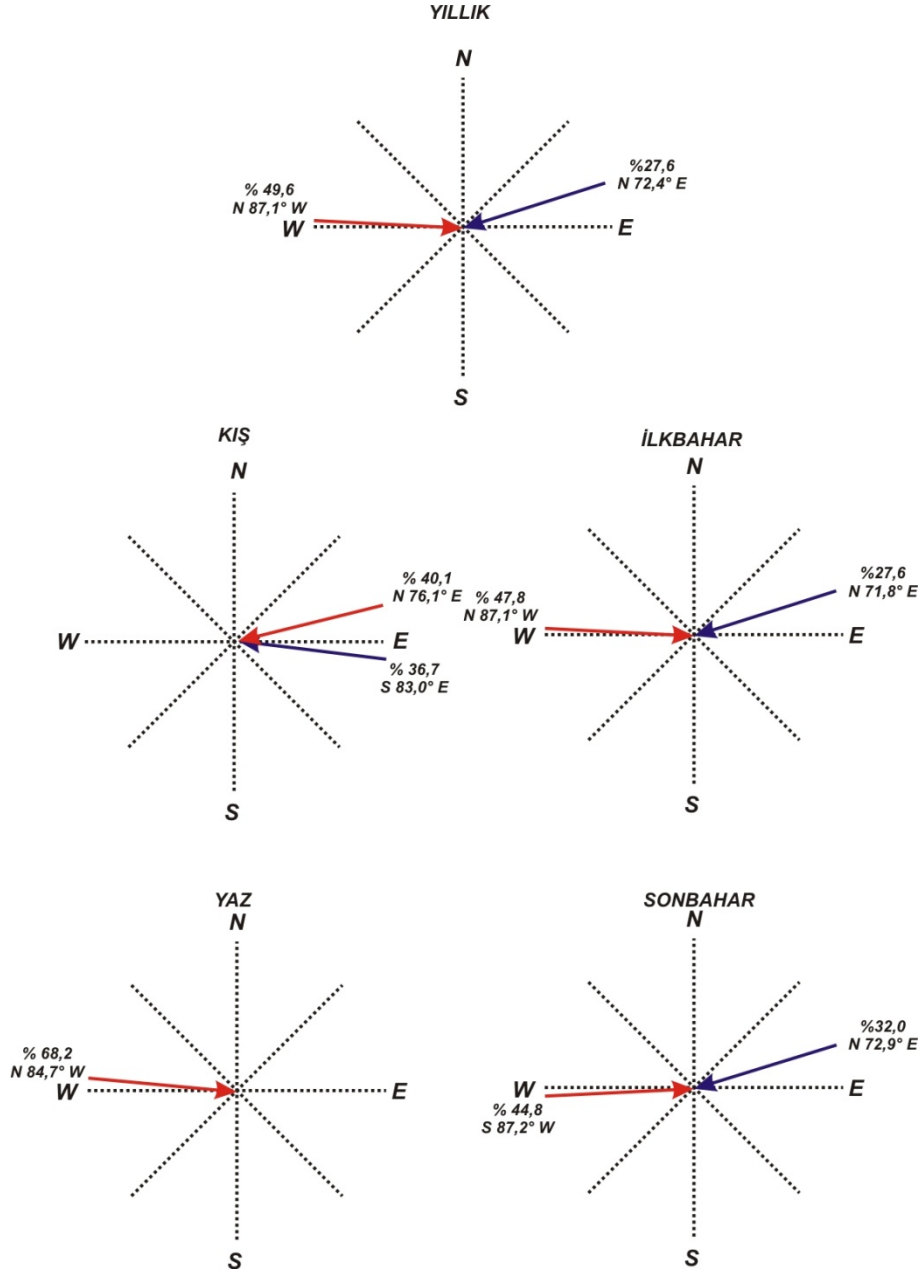
Simav'da basınç ve rüzgârlar incelenirse; ortalama buhar basıncının en yüksek olduğu aylar, yaz aylarıdır. Haziran 12,7 hPa, Temmuz 14,2 hPa ve Ağustos

14,0 hPa'dır (Şekil 10). Kış aylarında bu değerler belirgin şekilde azalmaktadır. Aralık 6,2 hPa, Ocak 5,5 hPa ve Şubat 5,5 hPa'dır.

Şekil 10. Simav'da ortalama buhar basıncı.

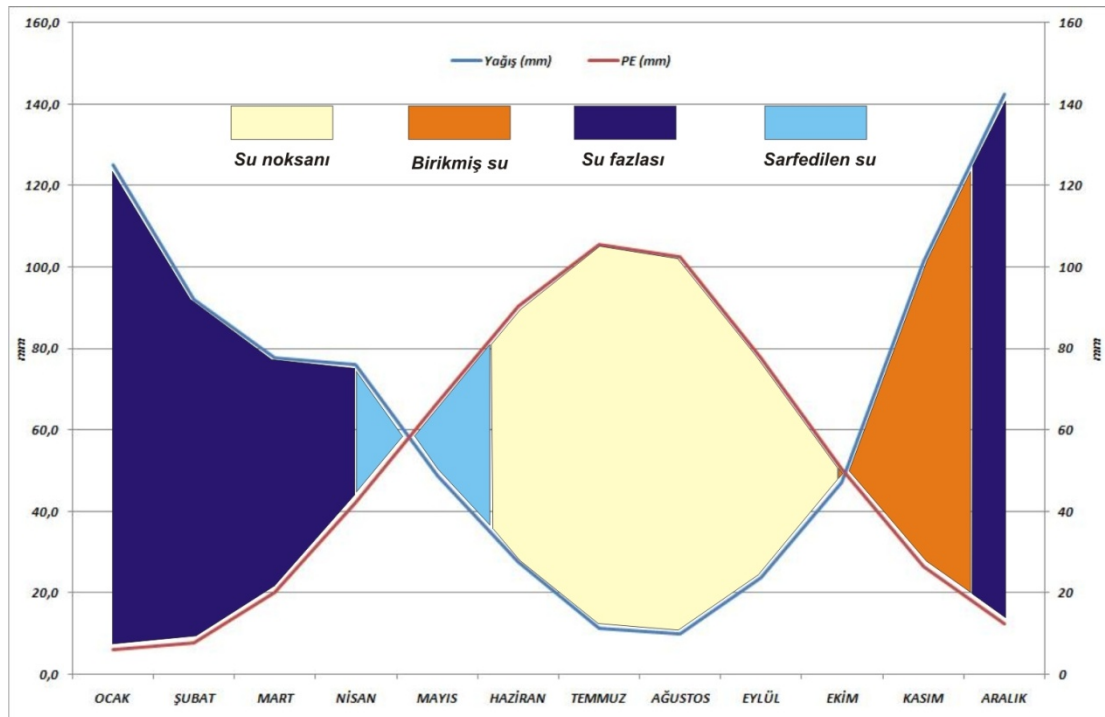
Simav'da Rubinstein formülüne göre hakim rüzgâr yönleri de bulunmuştur (Şekil 11). Araştırma sahasında yıllık ortalamalara göre 2 hakim rüzgâr yönü vardır. Bunlardan % 49,6 frekansla N 87,1° W'dan esen birinci derecede hakim rüzgâr yönü iken, % 27,6 frekansla N 72,4° E esen rüzgârlar ise ikinci dereceden hakim rüzgâr yönünü oluşturur. Rüzgârların mevsimlere göre durumuna gelinde: Kış mevsiminde N 76,1° E'dan esen rüzgârların oranı % 40,1; S 83,0° E'dan esen rüzgârların oranı % 36,7'dir. İlkbahar ve sonbahar mevsimlerinde de iki hakim rüzgâr yönü vardır. İlkbahar mevsiminde % 47,8 frekansla esen rüzgârların yönü N 87,1° W; % 27,6 frekansla esen rüzgârların yönü de N 71,8° E'dur. Simav'da sonbaharda esen rüzgârlar içinde birinci derecede hakim olan rüzgâr yönü ise S 87,2° W iken, ikinci derecede hakim olan rüzgâr yönü % 32,0 frekansla N 72,9° E'dur. Yaz mevsiminde ise Simav'da tek bir hakim rüzgâr yönü vardır. Bu mevsimde rüzgârların çok büyük bir kısmı (% 68,2) N 84,7° W'dan esmektedir.

Şekil 11. Rubinstein formülüne göre Simav'ın hakim rüzgâr yönleri

Zeminde yeterli ve devamlı su bulunduğu koşullarda o yerdeki sıcaklık şartlarının meydana getireceği en çok evapotranspirasyon miktarı “potansiyel evapotranspirasyon” olarak tanımlanmaktadır (Dönmez, 1990: 139–140). Simav’da yıllık potansiyel evapotranspirasyon miktarı 608,43 mm’dir. Potansiyel evapotranspirasyon miktarı 3 yaz ayında en yüksek değere erişirken, en düşük değerler 3 kış ayında söz konusu olmaktadır (Şekil 12). Simav’da yıllık gerçek evapotranspirasyon miktarı ise potansiyel evapotranspirasyonun yarısından biraz

fazladır (380,2 mm). Gerçek evapotranspirasyonun aylık miktarlarına bakıldığında yağışın ve sıcaklığın aylara dağılışı ile gerçek evapotranspirasyon miktarları arasında belirgin ilişkiler görmek mümkündür. En yüksek gerçek evapotranspirasyon miktarları sırasıyla Haziran, Mayıs, Ekim ve Nisan aylarındadır. Sıcaklıkların yükselmeye başladığı ve yağış miktarının da nispeten fazla olduğu Mayıs ayında gerçek evapotranspirasyon 82,24 mm iken, sıcaklığın daha da yükseldiği Haziran ayında 94,26 mm olur. Haziran ayının Mayıs ayından daha az yağış almasına rağmen daha yüksek gerçek evapotranspirasyon miktarına sahip olmasının nedeni, toprakta biriken suyun da kullanılmasıdır. Nisan ve Ekim aylarında gerçek evapotranspirasyon miktarları birbirine yakındır (Nisan 46,94 mm; Ekim 47,1 mm). Ancak Nisan ayının yağış miktarı Ekim ayından çok daha fazla olmasına rağmen (Nisan ayı yağışı 76,6 mm; Ekim ayı yağışı 47,1 mm), sıcaklığın daha düşük olması (Nisan ayı ortalama sıcaklığı 10,6 °C iken; Ekim ayı sıcaklık ortalaması 12,2°C) ve sonbahar mevsimi başında toprakta birikmiş suyun olmaması benzer gerçek evapotranspirasyon miktarlarının meydana gelmesine yol açmaktadır.

Şekil 12. Simav'da Thornthwaite yöntemine göre yağış ve potansiyel evapotranspirasyon (PE) arasındaki ilişki.

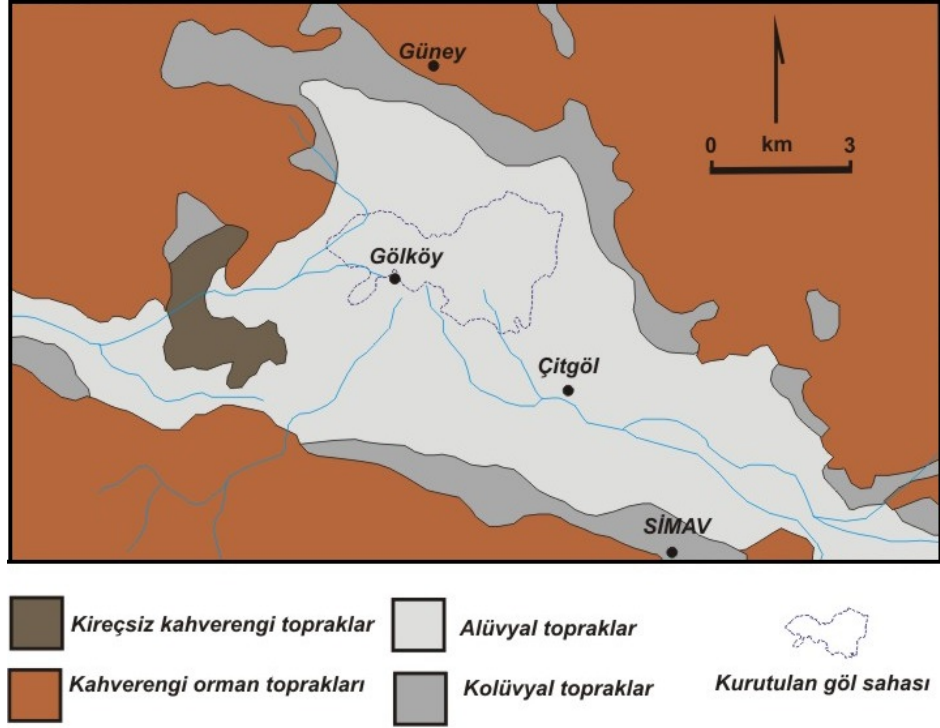
Simav'ın Thornthwaite yöntemindeki iklim tiplerinden “B₁ B' ₁ s₂ b' ₃” harfleri ile ifade edilen ve nemli, birinci dereceden mesotermal, su noksanı yaz mevsiminde ve oldukça kuvvetli olan, kısmen deniz tesirine yakın iklim tipine girdiği görülür (Tablo 2).

Tablo 2. Thorthwaite metoduna göre Simav'ın su bilançosu.

B ₁ B' ₁ s ₂ b' ₃	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	YILLIK
Sıcaklık (°C)	2,3	2,8	5,9	10,6	15,2	19,3	21,8	21,3	17,1	12,2	7,3	4	11,65
Sıcaklık İndisi	0,31	0,42	1,28	3,12	5,38	7,73	9,29	8,97	6,43	3,86	1,77	0,71	49,29
Potansiyel Evapotranspirasyon (mm)	6,08	7,81	20,1	42,29	66,81	90,47	105,59	102,53	77,59	50,55	26,34	12,28	608,43
Enlem Düzeltme Katsayısı	0,85	0,84	1,03	1,11	1,23	1,24	1,26	1,18	1,04	0,96	0,84	0,82	
Düzeltilmiş PE (mm)	5,16	6,55	20,71	46,94	82,24	112,26	133,13	120,98	80,69	48,52	22,1	10,06	689,34
Yağış (mm)	125,1	92	77,8	76,6	48,9	27,6	11,3	9,8	23,8	47,1	101,4	142,5	783,9
Birikmiş Suyun Aylık Değişimi (mm)	0	0	0	0	-33,34	-66,66	0	0	0	0	79,3	20,7	
Birikmiş Su (mm)	100	100	100	100	66,66	0	0	0	0	0	79,3	100	
Gerçek Evapotranspirasyon (mm)	5,16	6,55	20,71	46,94	82,24	94,26	11,3	9,8	23,8	47,1	22,1	10,06	380,02
Eksik Su (mm)	0	0	0	0	0	17,99	121,83	111,18	56,89	1,42	0	0	309,32
Fazla Su (mm)	119,94	85,45	57,09	29,66	0	0	0	0	0	0	0	111,74	403,88
Akış (mm)	115,84	102,69	71,27	43,38	14,83	0	0	0	0	0	0	55,87	403,88
Nemlilik Oranı	23,22	13,04	2,76	0,63	-0,41	-0,75	-0,92	-0,92	-0,71	-0,03	3,59	13,17	

1.1.3. Toprak Özellikleri

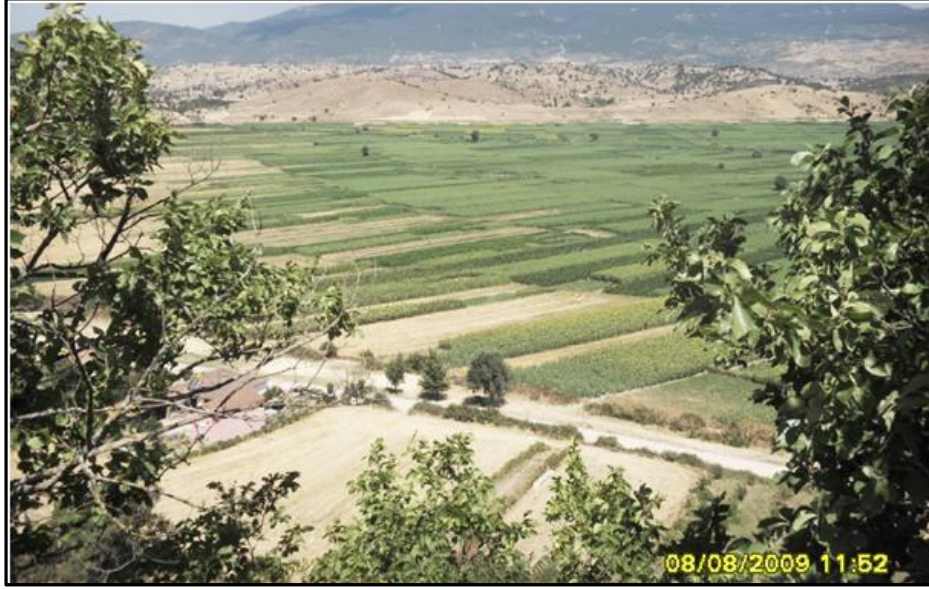
İnceleme alanında ortaya çıkan topraklar beş grupta toplanabilir. Bunlar alüvyal topraklar, hidromorfik alüvyal topraklar, kolüvyal topraklar, kahverengi topraklar ve kireçsiz kahverengi topraklardır (Şekil 13). Simav dağı eteklerinden itibaren Simav çayı vadisine kadar uzanan alanı çoğunlukla kireçsiz kahverengi topraklar kaplarken, dağların daha yüksek kesimlerinde kahverengi orman toprakları yaygındır. Kireçsiz kahverengi toprakların derinliği genellikle azdır ve çeşitli ana kayalar üzerinde oluşabilirler (Dizdar, 2003: 133–158). Türkiye’de bu toprakların yayılış gösterdiği yerlerde yağış miktarı genelde 400–600 mm arasındadır. Bu alanların doğal bitki örtüsü çoğunlukla tahrip edilmiş orman vejetasyonu ya da kuru ormanlardır. Türkiye’de İç Anadolu’nun kuzey ve doğu kesiminde ve İçbatı Anadolu’da geniş yayılış alanı bulurlar. A horizonu çoğunlukla killi balçık yapıdadır ve nötr/bazen de hafif alkelen reaksiyon gösterir. B horizonu çoğunlukla kil birikimine sahiptir (Atalay, 1989: 392). Simav depresyonunun çevreleyen dağlık alanların yüksek kesimlerinde ortaya çıkan kahverengi orman toprakları Türkiye’de çoğunlukla orman formasyonu altında gelişme gösteren topraklardır. Eğimin artmasına bağlı olarak her yerde olgun bir toprak profili ortaya çıkmaz. Bu toprakların çoğunluğu A, (B) ve C horizonludur (Atalay, 1989: 385–388).

Şekil 13. Kurutulan Simav gölü çevresinin toprak haritası (Köy Hizmetleri, 1993'den hazırlanmıştır).

Kurutulan Simav gölü arazisinin bulunduğu kesimler, yeni ve eski alüvyal malzeme ile kaplanmıştır. Simav depresyonunun bulunduğu alan alüvyal topraklarla kaplı olmakla beraber, bu topraklar da kendi içlerinde çeşitliliğe sahiptir. Taşındıkları yerdeki ana materyale göre yapısal anlamda değişiklik gösterirler. Yine hidromorfik alüvyal topraklar da eski Simav gölü tabanında ve yakın çevresinde ortaya çıkarlar. Üzerlerinde yer yer saz ve kamış gibi bitkilerin yer aldığı toprakların renkleri çoğunlukla koyudur. Bu alanlarda taban suyu seviyesi de yüksektir. Profillerinde bu nedenle çeşitli renk değişimleri ortaya çıkar. Simav grabeninin doğu kesiminde ise kolüvyal topraklar ortaya çıkar. Bunlar daha iri unsurlu malzemeden oluşan topraklardır (Atalay, 1989: 410–413; Dizdar, 2003: 139–141).

Simav ilçesi genelinde toprakların çok önemli bir kısmından faydalanılmaktadır (Yaklaşık % 70 civarında). Bu toprakların % 30'unda tarla ziraati, % 2'sinde bağ ve bahçe ziraati, % 2'ünde kavakçılık ve meyvecilik yapılır (Fotoğraf 10).

Fotoğraf 10. Eski göl tabanını kaplayan alüvyal toprakların büyük kısmı tarımsal faaliyetlere ayrılmıştır (E. Sicim).

1.1.4. Doğal Bitki Örtüsü

Çalışma alanı Türkiye'nin flora bölgelerinden İran-Turan flora bölgesi içinde kalmaktadır. Bu bölgenin büyük kısmı insanların ormanları tahrip etmesiyle ortaya çıkan antropojen step sahaları ile kaplıdır (Avcı, 1993). Atalay, Burdur, Denizli, Kütahya ve Uşak dolaylarındaki depresyonlarda yayılış alanı bulan İran-Turan steplerine ait elemanların büyük bir olasılıkla sekonder olduğunu ve doğal vejetasyonun tahribi ile bu alanlarda geliştiklerini belirtir (Atalay, 1983: 87). Kütahya ve çevresinin fiziki coğrafyasını araştıran Dönmez'e göre, geniş anlamda Akdeniz, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgelerinin etkisinin bir arada görüldüğü bir geçiş iklimine sahiptir. Bunun bir sonucu olarak da bitki örtüsü bu üç bölgenin özelliklerini yansıtır (Dönmez, 1972: 105). Özellikle dağlık alanların kuzey yamaçları ile vadi içlerinde ortaya çıkan nemcil bitki türleri, Marmara yoluyla kuzeyden sokulan Karadeniz'in nemli etkisini ortaya koyar. Dağlık alanların kuzey yamaçlarının özellikle 1500 metrenin üzerindeki kesimlerini kaplayan sarıçam (*Pinus sylvestris*) toplulukları yanında vadi içlerinde ortaya çıkan kayın (*Fagus orientalis*), kestane (*Castenas sativa*), ıhlamur (*Tilia tomentosa*), fındık (*Corylus avellana*), gürgen (*Carpinus betulus*), titrek kavak (*Populus tremula*) ve akçaağaç (*Acer campestre*) gibi türler nedeniyle bu alanlar sahanın genelinde yaygın olan kuru

orman topluluklarından ayrılır ve yarı nemli ormanlar olarak tanımlanır (Dönmez, 1972: 105–113).

Kuru ormanlar çoğunlukla tahrip edilmiş olmakla beraber sahanın genelinde yaygındır. Bu ormanların en yaygın elemanı Anadolu karaçamı (*Pinus nigra ssp. pallasiana*) ve meşe türleri (*Quercus sp.*) ile ardıç türleri (*Juniperus oxycedrus* ve *J. foetidissima*)'dir. Yukarıda da belirtildiği gibi Simav depresyonu çevresinde orman alanları büyük ölçüde tahrip edilmiştir (Fotoğraf 11).

Fotoğraf 11. Simav depresyonunun doğal orman vejetasyonu büyük ölçüde tahrip edilmiştir. Bu alanı çevreleyen alanlarda orman toplulukları tahripten korunmuş olarak dikkat çeker.

Bu alanların çoğu günümüzde ziraat alanlarına dönüştürülmüştür. Depresyonu güneyden çevreleyen Demirci dağları ve doğuya devamında yer alan Simav dağlarının Simav depresyonuna bakan kuzey yamaçlarında karaçam toplulukları yaygındır. Ancak bu yamaçların daha nemli olan vadi içleri Karadeniz kıyılarının nemli ikliminin göstergesi olan kayın toplulukları tarafından işgal edildiği belirtilmektedir. Bu nedenle söz konusu topluluklar Günel tarafından yarı nemli ormanlar olarak tanımlanmaktadır (Günel, 2003: 42). Bu sahalarda kayın yanında kızılâğaç (*Alnus glutinosa*), fındık (*Corylus avellana*), ıhlamur (*Tilia rubra ssp. caucasica*), üvez (*Sorbus torminalis*) ve inceleme alanında birçok yerde aşılama çalışmalarına da konu olan kestane (*Castanea sativa*) de yayılış göstermektedir (Fotoğraf 12).

Fotoğraf 12. İlk kestane aşılama çalışmaları (N. Kıratlı).

Simav depresyonunu güneyden çevreleyen dağlık alanlar üzerinde Yeniköy güneybatısındaki Hışırcıkaya tepesi (1542 m), Gelinuçtu tepesi (1688 m) ve Bayrak tepe (1696 m) yamaçları karaçam topluluklarının geniş yayılış alanı bulunduğu yerlerdir. Ancak bu topluluklar içine doğu kayını, titrek kavak ve Macar meşesi (*Quercus frainetto*), gibi türler karışarak yarı nemli orman topluluklarını oluşturur. Simav yerleşmesinin güneybatısındaki dağlık alanların yüksek kesimleri ile Ahmetli ve Yeniköy gerisindeki dağlık sahanın yüksek kesimlerinde ise geven (*Astragalus sp.*), çoban yastığı (*Acanthalimon sp.*) ve sığırkuyruğu (*Verbascum sp.*) türleri yayılış alanlarını genişletmişlerdir (Günel, 2003: 50–51).

Simav gölünün bulunduğu alanda eski göl çanağındaki su birikintileri ve çevresinde sulak alan bitkileri de ortaya çıkar (Fotoğraf 13). Bunlar saz (*Phragmites australis*), kamış (*Thypha sp.*), kofa (*Juncus sp.*), kındıra (*Carex sp.*) ve süsen (*Iris sp.*) adıyla bilinen türlerdir. Bilindiği gibi göl ortamlarında doğrudan su içinde yaşam alanı bulan bitkiler de vardır. Bunlar suda yüzen bitkiler (Hidrofit topluluklar) olarak da tanımlanmaktadır (Cirik, Cirik ve Conk-Dalay, 2001: 64–66). İnceleme sahasında ortaya çıkan nilüfer türleri (*Nymphaea alba* ve *N. lutea*) bunlar arasındadır.

Fotoğraf 13. Simav gölü kurutulmadan önce göl çevresinde çok daha geniş yayılış alanı bulan ve ekonomik bakımdan köylülere gelir kapısı olan sulak alan bitkileri günümüzde ancak dar alanlarda yayılış göstermektedir.

1.1.5. Hidrografya

Simav'ın İlçe sınırları içindeki akarsuları üç havzada toplanır. Bunların büyük çoğunluğu Simav Çayı havzasında, geriye kalanlar ise Kocaçay ve Gediz nehri havzalarına dahil olur. Simav Çayı ve Kocaçay'ın suları değişik yörelerden geçerek sonunda Susurluk havzasında birleşir. Simav ilçesi içindeki akarsular, Gediz nehri ile Ege Denizine akarken öbür taraftan Simav çayı ve Koca Çay Marmara'ya ulaşır. Böylece üç havzayla iki denize dökülen Simav ilçesindeki akarsular, diğer yörelere göre farklılıklar gösterir.

Simav'ın doğusundaki Şaphane dağı'nın batı eteklerinden doğan Kayalidere, Gölcük dağından doğan Söğüt Deresi, Kocadere Kalkan kasabası yakınlarında birleşerek Kalkan deresini oluşturur. Kalkan deresi daha batıda, Yeşilköy yakınlarından Basmacı ve Balaban derelerini de alarak Simav ovasına girer. Buradan Eynal kaplıcalarının atık sularını, Hüsüm ve Naşa derelerini alarak eski göl alanına ulaşır. Simav gölünün kurutulması sırasında açılan Boğazköy kanalı, bu suların Simav çayı vadisine dökülmesini sağlar. Vadiye girdikten sonra, Akdağ ve Simav dağından doğan birçok kolu da alır. Simav çayı batıya doğru ilerlerken sol tarafından Çaysimav, Asar, Bereket derelerini; sağ tarafından Başbüyük ve Karanlık derelerini

bünyesine katar. Çay, Yeniköy'den sonra Kütahya ili ve Simav ilçe sınırlarını terk ederek Balıkesir hududuna girer. Sındırgı yakınlarında Çaygören baraj gölünü oluşturur. Daha sonra Sındırgı ve Bigadiç ovalarını sulayarak kuzeye doğru akmaya devam eder. Akarsuyun buradaki adı Susurluk çayıdır. Susurluk ve Karacabey ovalarını aştıktan sonra Marmara'ya dökülür.

Simav Çayı'nın ilçe sınırları içindeki uzunluğu 40 km kadardır ve bölgedeki ortalama debisi 70 m³/s'dir. Simav Çayı eskiden geçtiği yörenin balık ihtiyacını da karşılayan bir akarsuydu. Son yıllarda sanayi atıkların çaya karışması balığın da yok olmasına neden olmuştur. Hamzabey köyü civarından doğan Kocaçay (Hamzabey deresi), kuzeye doğru ilerleyerek hem Akdağ'dan hem de Katran dağından birçok kol alır. Bunların en önemlileri Akdağ'dan Kocaçay'a karışan Akdere ile, Katran dağından Kocaçay'a karışan Balıkaltı deresidir.

Kocaçay, Simav'ın Dağardı yöresini geçtikten sonra Kütahya-Balıkesir sınırını oluşturur ve Ulubat gölüne ulaştığı yerde Kocasu adını alır. Kocaçay'ın eskiden Simav gölünün ayağı olduğu bilinmektedir. Ahmet Vefik Paşa'nın Bursa Valisi olarak görev yaptığı dönemde bir heyelan sonucunda derenin gölle bağlantısının kesildiği ifade edilmektedir (Pala ve Erdoğan, 2007: 24). Bundan sonra Göl boğazı açılarak gölün ayağı Simav Çayı'na verilmiştir.

Simav'ın güneydoğu kesiminin suları ise Gediz havzasına dökülmektedir. Sözkonusu alanda Dümbüldek, Sarıcakaya ve Alagüney adını taşıyan küçük akarsular, Eskin deresi ile birleşerek Selendi deresi adıyla Gediz nehrine ulaşırlar. Simav'ın güneydoğusundaki bu kollar, sahayı derin vadilerle parçalamışlardır.

Simav depresyonunun alçak kesimlerini kurutulmadan önce işgal eden Simav gölü, günümüzde yerini tarım alanlarına terk etmiştir (Fotoğraf 14, Fotoğraf 15 ve Fotoğraf 16). 1960'lı yılların başında DSİ Boğazköy civarında bir kanal açarak, gölün suyunu Simav çayına akıtmıştır. Böylece çevresinde 10'dan fazla köyün yer aldığı göl sahası, bir tarım alanına dönüşmüştür. Göl kurutulmadan önce çevresi yaklaşık 50 km olan bir su alanı idi ve gölün etrafında taban suyu seviyesinin yüksek olduğu bataklık benzeri alanlar da bulunmaktaydı. Günümüzde kurutulan gölalanı, büyük ölçüde sanayi tesislerinin atıkları ya da kanalizasyon sularıyla büyük ölçüde

kirletilmiştir. Bugün, söz konusu alanda yer altı suyu seviyesinin de giderek aşağıya çekildiği bilinmektedir (Pala ve Erdoğan, 2007: 24–26). Ancak yakın yıllarda kış aylarında yağışa bağlı olarak yeniden birçok alan sularla işgal edilmektedir (Fotoğraf 17)

Fotoğraf 14. Asartepesi'nden eski Simav gölünün tabanı. Bugün halkın “**deniz tarlası**” adını verdiği göl tabanı çoğunlukla ayçiçeği ziraatine ayrılmıştır. Deniz tarlası adının kullanımının nedeni halk arasında göle de “deniz” adının verilmesidir (E. Sicim).

Fotoğraf 15. Asartepesinden kurutulmuş Simav gölünün günümüzde tamamen ziraat faaliyetlerine ayrılmış tabanı (E. Sicim).

Fotoğraf 16. Güneybatı yönünden eski göl arazisinin günümüzde tarım alanlarınca işgal edilmiş kesimine bakış (Resim regülatör üzerinden çekilmiştir. E. Sicim).

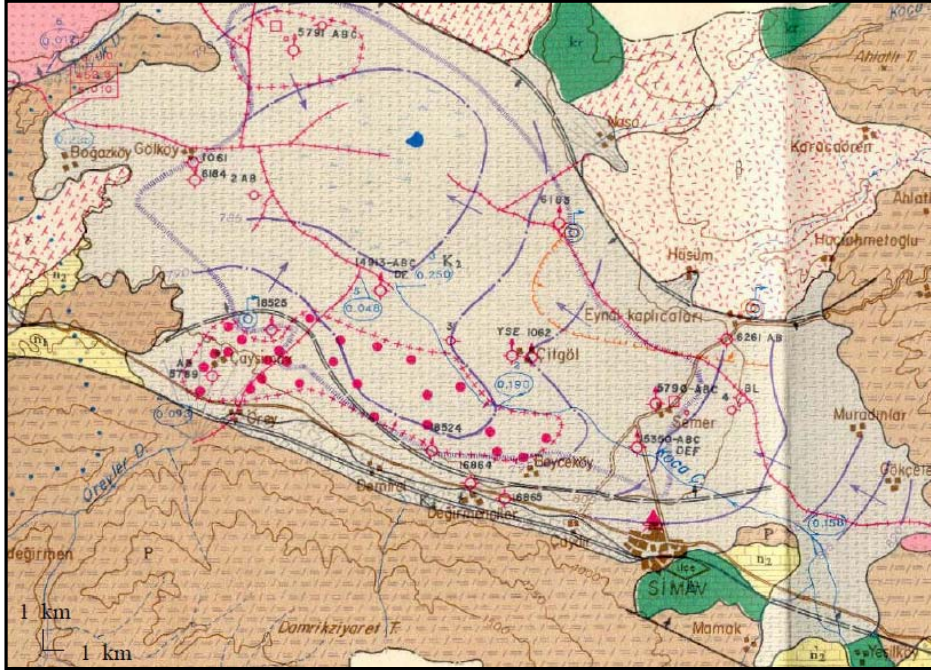

Fotoğraf 17. 2009 kış mevsiminde Asar tepesi mevkiinden Gök köy ve Naşa yerleşmeleri. Su ile kaplanan eski göl tabanı ve yeniden adeta bir ada görüntüsü alan Gök köy. Geride Naşa yerleşmesi görülmektedir (Ş. Sert).

Ovada yeraltı suyu hedeflenerek çok sayıda kuyu açıldığı bilinmektedir. 1976 yılında 120 sığ kuyu ve 29'u halk, 2'si içme ve 19'u da araştırma amaçlı açılan 30 sondaj işletme kuyusunun varlığı bildirilmiştir (Ural, 1976). Bu kuyuların artezyen

debilerinin 0,01–18 lt/s ve pompa debilerinin de 0,2–60 lt/s arasında değiştiği belirtilmektedir. Özgöl debiler 0,3–55,6 lt/s/m arasında belirlenmiştir. Ovadaki eř su düzeyi eğrileri Simav Gölü ve çevresindeki bataklık alana doğrudur. Gölalanı 0,06 km² olmakla birlikte sürekli bataklık alanın 1976’da 1,062 km² ve mevsimlik bataklığın da 7,57 km² olduğu bildirilmektedir. Gölün doğal koşullarda yeraltı suyu tarafından beslenmekte olduğu açıktır (Öngür, 2004).

Simav alüvyal tabanının bazı düzeylerinin çok yüksek iletkenlikli ve çok verimli olduğu görölmektedir. Ancak, su kalitesinin değişkenliği nedeni ile Simav ovasının yalnızca güney ve kuzey kenarları yakınındaki 970 ve 330 hektarlık alanlar yeraltı suyu işletmesine açılabilmiştir. Kapalı bir drenaj havzası niteliğinde oluşunun yanında alüvyon akiferine boşalan sıcak su sisteminin varlığından ötürü de ovanın büyük bölümünde kaliteli yeraltı suyu üretimi olanağı bulunamamaktadır (Öngür, 2004). DSİ hidrojeoloji haritasında bu nitelikteki alanın ovanın doğusundaki jeotermal alan olduğu görölmektedir (şekil 14).

şekil 14. Simav Jeotermal Sahası’nın Hidrojeoloji Haritası (Öngür, 2004)

Simav çevresi sıcak su kaynakları bakımından Türkiye’nin zengin yörelerinden birisidir. Dört tarafının dağlarla çevrili oluşu ve çanak biçimindeki bu alanın aynı zamanda bir çöküntü ovası olması sıcak su kaynaklarının nitelikli ve

yüksek düzeyde oluşmasına yol açmıştır. Bölgenin jeolojik ve tektonik yapısı yer altı sıcak sularının yüzeye çıkmasında önemli bir etkidir. Bu nedenle kaplıca sularının üç ayrı merkezde “Eynal, Çitgöl ve Naşa” kendiliğinden yeryüzüne çıktığı görülmektedir.

Bölgedeki en önemli sıcak su kaynağı Eynal kaplıcalarında bulunmaktadır (Fotoğraf 18). Simav’a 5 km. uzaklıktaki Eynal’ da Gezgin Hamamı, Çoban Kepeneği ve Çamaşırılık sıcak su kaynaklarının sıcaklığı 65° ile 78°C derece arasında değişmektedir. Suların bu denli sıcak oluşunda Eynal’ın bir fay hattı üzerinde oluşunun rolü büyüktür.

Yüzeyde görülen bu sıcak su kaynaklarının debi ve kullanım olarak zenginleştirilmesi için gerek Simav Belediyesi ve gerekse MTA birçok sondaj yapmıştır. İlk yapılan sondajlarda 65 metreden 140°C su ve buhar çıkmıştır. Bu bulgular çerçevesinde devam eden sondajlardan bugün 15 derin kuyu elde edilmiştir. Bu enerji kaynağı Türkiye’de az sayıdaki yerleşim biriminde kullanılmaktadır ve bunlardan biri de Simav’dır. Simav’da jeotermal enerji şu anda konut ısıtmada ve seracılıkta kullanılmaktadır. Simav Sanayi ve Ticaret Odası’nın girişimleriyle bu enerjiden elektrik üretimi de gerçekleştirilmesi düşünülmektedir.

Fotoğraf 18. Eynal Kaplıcalarında kuyu açma çalışmaları (Foto: Simav Belediyesi).

1.2. Beşeri Coğrafya Özellikleri

Mysia olarak belirlenen antik sahanın sınırları içinde sayılan inceleme alanı, bu bölgenin batısında yer almaktadır. Küçük Asia'ya Thrakia ve Boğazlar üzerinden giren bir Thrak boyu olan Mysler'den adını alan bu bölge, doğuda Phrygia, güneyde Aiolis ve Lydia'ya komşudur. Bölgenin kesin sınırlarının belirlenmesinin bir hayli güç, hatta imkânsız olduğu da ifade edilmektedir. Mysia ve doğusundaki Phrygia arasındaki doğal sınır, Olympos dağının (Uludağ) güneyinden başlayarak, Eğrigöz dağları boyunca Gediz (o dönemdeki adıyla Kadoi) yakınlarındaki Şaphane dağlarına kadar uzanmaktadır. Hatta Eskiçağ'da Kadoi bazen Mysia, bazen de Phrygia'ya dahil edilen bir sınır kentidir (Sevin, 2001: 41–45).

Mysia bölgesi kendi içinde yörelere ayrılmıştır ve bunlardan üç tanesi kuzeyden güneye doğru Ulubat gölü ile Simav gölü arasında uzanmaktadır. Dağlık bir yapıya sahip olan bu yöreler bölgenin doğusunda Phrygia sınırında yer almaktadır. Yukarı Makestos vadisi ve Simav gölü havzası “Abbaitis Yöresi”ni kapsamaktadır. Abbaitis oymağı halkının bölünmesiyle ortaya çıkan Tberioupolis (günümüzdeki Emet?), Ankyra¹ (Kiliseköy/Boğazköy) ve Synaos (Simav) iç kesimlerde adı duyulan kasabalardan bazıları olarak belirtilir. Ankyra'nın kent oluşu Augustus (İÖ. 27-İS. 14) zamanında gerçekleşmiştir. Tümü Kyzikos Metropolitliğine bağlı olan bu kasabalar, Ptolemaias tarafından büyük Phrygia kentleri arasında sayılmışlar; V. yüzyıldan itibaren de Phrygia Pakatiane'ye dahil edilmişlerdir (Sevin, 2001: 50).

Roma imparatoru Büyük Theodosius ölümünden önce imparatorluğu iki oğlu arasında paylaştırdı (MS. 395), Roma İmparatorluğu ikiye ayrılmış, Simav yerleşmesinin bulunduğu alan Doğu Roma İmparatorluğunun bir parçası olmuştur. Simav ve köylerinde bu dönem ile ilgili çeşitli kalıntıların yer aldığı belirtilir. MS. II ve III. yüzyıllarda para basma hakkı verilen Anadolu kentlerinden ikisi Synaos (Simav) ve Ancyra'nın (Kiliseköy/Boğazköy) idi. Bu durum inceleme alanının o

¹ Bunun Galatya'daki Ankyra ile karıştırılmaması gerekir.

dönemdeki ekonomik gücünü ve önemini yansıtmaktadır (Pala ve Erdoğan, 2007: 230–233).

Fotoğraf 19. Simav'a bağlı Gökçöy'de caminin temelinde kullanılmış tarihi eserlerde göldeki yaşamını hatırlatan balık figürleri de dikkati çekmektedir. Fotoğraf 2009 yılı yaz aylarında çekilmiştir (E. Sicim).

Germiyanogulları Yakup Bey'in ölümünden sonra bütün Germiyanlı toprakları gibi Simav'da Osmanlı ülkesine katılmıştır (Çiftçioğlu, 2006). II. Beyazıt dönemindeki Tapu Tahrir Defterlerinde Simav'ın kaza merkezi olduğu ve 162 hanesi bulunduğu kaydedilmiştir. 1571 tarihli Tapu Tahrir Defterlerinde ise bu sayı çok daha fazladır (Özav, 1996: 133; Pala ve Erdoğan, 2007: 235).

Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde de Simav'dan söz eder. Bütün evler bağlı ve bahçelidir. Şehre yarım saat uzaklıkta bir göl vardır. Gölde sazan, çime ve turna balıkları olur (Pala ve Erdoğan, 2007: 238).

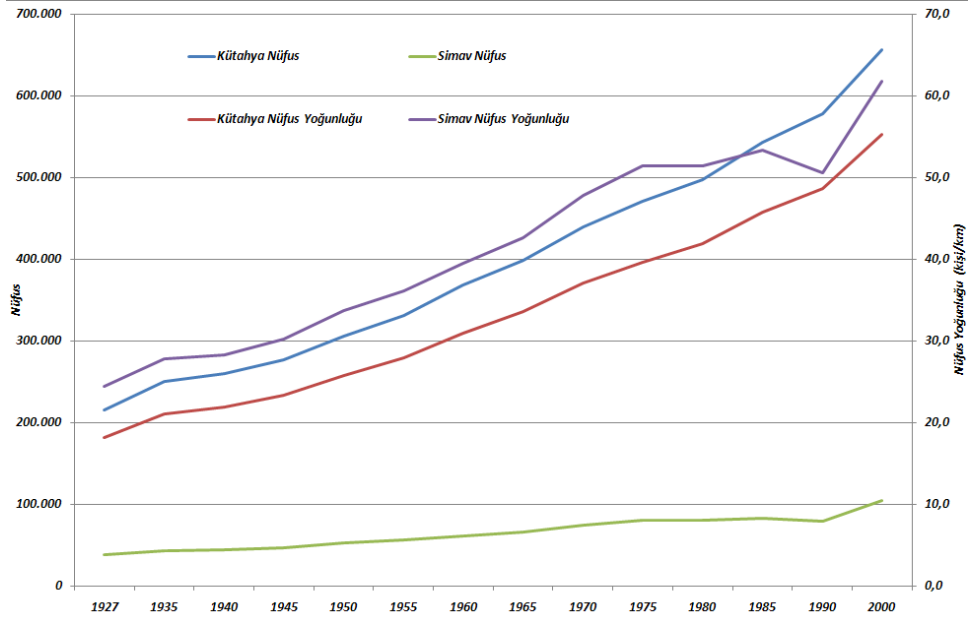
Osmanlı döneminin önemli merkezlerinden bir olan Simav, I. Dünya Savaşı sonrasında Anadolu'yu işgal eden Yunanlılar tarafından zaptedilmiştir. 5 Eylül 1922 yılında Türk orduları tarafından yeniden kurtarılmıştır (Pala ve Erdoğan, 2007: 278).

Resim 14. Cumhuriyetin ilk yıllarında, Simav’da Cumhuriyet Bayramı kutlaması (N. Kırathlı)

Simav, gelişme açısından ilginç yerlerden birisi olarak tanımlanabilir. Türkiye’de elektrikle aydınlanan ilk yerleşmelerden birisi de Simav’dır (24 Haziran 1927) (Pala ve Erdoğan, 2007: 286).

Simav ilçesinin 1927 yılında 38 bin olan nüfusu 1960 yılında 60 bini 1975’de ise 80 bini aşmıştır. 1980 Genel Nüfus Sayımı’nda yine 80 bin olan ilçenin, 1985’deki nüfusu 83.126 olarak belirlenmiştir. 1985–1990 döneminde nüfusunda bir azalış ortaya çıkan Simav ilçesinde 1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 78.823 kişi yaşıyordu. 1990–2000 arasında özellikle 1995’den sonra Simav ilçesinde hızla bir nüfuslanma görülmüş, nüfus 100 bini aşmıştır (103.763). Simav ilçesi nüfusundaki bu dalgalanmalar, Kütahya ilinin nüfusunda görülmez. İl genelinde nüfus genellikle daha fazla artmaktadır. 1927 yılında Kütahya nüfusunun % 17,7’sini oluşturan Simav ilçesi nüfusu bazı küçük dalgalanmalar dışında 1990’a kadar kademeli olarak azalmıştır (Şekil 15). 2000 yılında 1985’deki düzeyinin biraz üzerine çıkmıştır. Simav ilçesinin Türkiye nüfusundaki payı 1927 yılında binde 29 iken, 2000 yılında binde 15’e gerilemiştir.

Şekil 15. Kütahya ve Simav’da nüfusun gelişimi (1927–2000).

1.3. Ekonomik Coğrafya Özellikleri

Yörede sulamalı tarım alanı oldukça sınırlıdır. Kırovadi ovasında gerçekleştirilen yer altı sularıyla sulama projesi ve Kalkan, Kınık, Kuşu sulama göletleri çevresi dışında modern yöntemlerle sulamalı tarım yapılmamaktadır. Simav ovası yer altı suyu bakımından zengin olmasına rağmen toplu sulama projelerine henüz geçilmemiştir.

Simav’ın en önemli tarım alanı Simav gölünün kurutulmasıyla elde edilmiştir. Kurutulan gölden 18.000 dekarlık bir alan tarım alanına dönüştürülmüştür. Göl çevresindeki Akdağ (Kınık, Savcılar), Güney, Naşa, Çitgöl, Beyce, Demirci, Öreğler, Çaysimav, Kelemyenice, Gölköy ve Boğazköy’den oluşan 11 yerleşim merkezi bu kurutulan araziye her yıl hazineden kiralararak ekmişler ve büyük oranda ürün elde etmişlerdir. 30 yıla yakın süredir devam eden bu kiralama yöntemi arazinin giderek verimliliğini azaltmış, toprakta çoraklaşma belirtileri görülmüştür.

Simav’da tarımda çalışan nüfusun faal nüfus içindeki payı giderek artmaktadır. Son yıllarda jeotermal alanların yakınlarında ki alanlarda sera tarımının gelişmesi ve ayrıca hayvancılıktaki yeni yatırımlar tarım sektörünü hareketlendirmiştir (Fotoğraf 20).

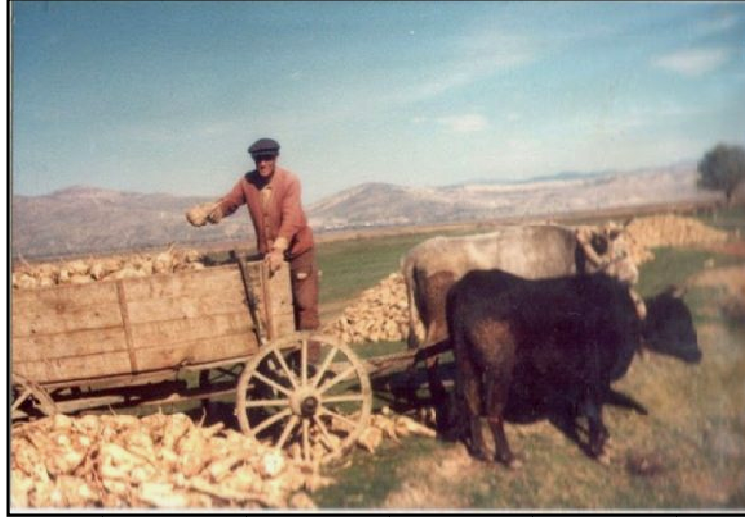

Fotoğraf 20. Simav'da Seracılık (N. Kıratlı)

Tarım alanlarının miras yoluyla her geçen gün biraz daha parçalanması, nedeniyle bölgede hâlâ geçim tipi üretim yapılan aile işletmeleri yaygındır. Eskiden beri depresyonda geleneksel yöntemlerle tarım yapılır. Dağ eteklerindeki sulak yerlerde, Demirciköy, Öreğler, Çaysimav ve Kınık'ta sulu tarım, sebzeçilik ve meyvecilik yapılmaktadır. Kuru tarım alanlarında haşhaş, tahıl, baklagiller yetiştirilir (Fotoğraf 21). Kurutulan göl arazisinde ise kuru fasulye, ayçiçeği ve şeker pancarı yetiştirilmektedir (Fotoğraf 22). Meyvecilik genellikle bölgenin güneydoğusundaki Kuşu, Yaykın ve çevresindeki tarım alanlarında yapılmaktadır. Bağcılık özellikle Aksaz, Hisarbey, Yeniköy, Hasanhüseyinefendi ve Pulluca yörelerinde görülür.

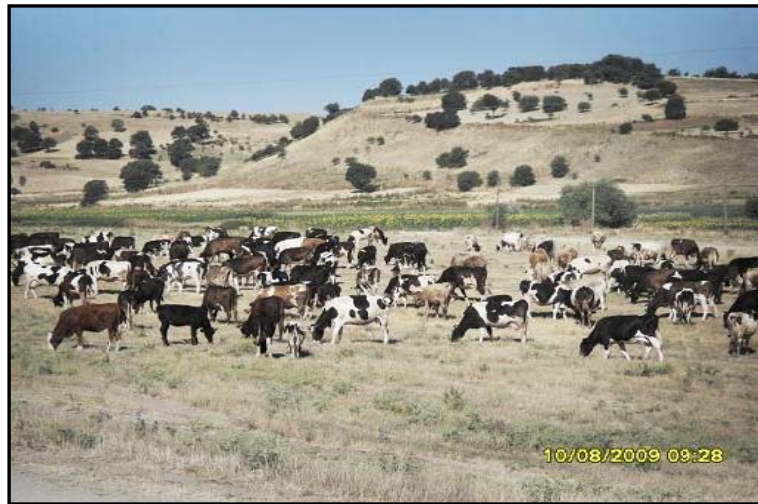

Fotoğraf 21. Göl arazisinde haşhaş tarlası.

Fotoğraf 22. 1980'li yıllarda kurutulmuş Simav gölü tabanında şeker pancarı ziraatı (Foto S. Ünal).

Simav'ın ekonomisinin temeli tarım ve hayvancılığa dayanır. Bölgede günden güne gelişen hayvancılık ilçe ekonomisinde önemli bir yere sahiptir (Fotoğraf 23). Özellikle dağ köyleri hayvancılığı birinci uğraş olarak görmektedir. Arazinin önemli bir kısmı orman ve meralardan meydana geldiği için, bu alanlarda yaşayan halk ister istemez hayvancılığa yönelmiştir. İlçenin orman içi otlak ve yaylalarından Aydın, Muğla ve Manisa yörelerinden gelen göçerler de yararlanmaktadır. Özellikle koyun ve keçi besleyen bu göçerler, Yaz aylarında Gölcük, Korucuk, Kocayayla, Söğütlü yayla gibi bölgelerde görülmektedir.

Fotoğraf 23. Simav'da hayvancılık faaliyetleri (E. Sicim).

Son yıllarda, mera hayvancılığı mera havancılığıyla birlikte hijyenik ahır hayvancılığı da gelişmektedir. Simav Kaymakamlığının öncülüğünde kurulan süt toplama merkezleri, üreticinin ayağına kadar giderek sütünü satın almaktadır. Günümüzde büyük hayvan çiftliklerine ilgi vardır ve Simav’da bu amaçla kurulan iki hayvan çiftliği bulunmaktadır. Yavaş yavaş yok olan manda yetiştiriciliği göl kurutulmadan önce, göl çevresindeki köylerin en önemli işlerinden biriydi fakat Simav Gölü’nün kurutulmasıyla zaman içinde bu uğraş önemini kaybetmiştir.

İnceleme alanında küçükbaş hayvan olarak koyun ve kıl keçisi görülmektedir (Fotoğraf 24). Yörenin geleneksel koyun türünün dağlıç olmasına karşın, eti daha lezzetli olan ve daha kolay müşteri bulan kıvırcık koyun özellikle ova köylerinde yetiştirilmektedir. Koyun ve keçi yetiştiriciliği daha çok eti için yapılmaktadır. Bunun sebebi de sütü değerlendirebilecek mandıraların bu bölgede bulunmamasıdır. Koyun ve keçi yetiştiriciliği çiftlik ya da hijyenik ahırlarda değil, açık alanlarda yapılmaktadır. Keçi daha çok Dağardı yöresinde yetiştirilmektedir.

Fotoğraf 24. Göl çevresindeki meralarda küçükbaş hayvancılık faaliyetleri.

Kümes hayvancılığı ve arıcılık gibi ekonomik faaliyetler çok gelişmiş olmaktan uzaktır. Bu faaliyetler sahada ancak ailelerin kendi ihtiyacını karşılayacak

düzeydedir (Fotoğraf 25). Simav çevresinde ipek böcekçiliği çok eskilere dayanıyorsa da, bugün artık tamamen terk edilmiş bir faaliyettir.

Fotoğraf 25. Simav'da arıcılık faaliyetleri (E. Sicim)

2. BÖLÜM: BİR SULAK ALAN OLARAK SİMAV GÖLÜ, KURUTULMA AMACI VE SONUÇLARI

2.1. Sulak alan kavramı, Türkiye'deki sulak alanlar ve sorunlara genel bir bakış

Tanım olarak "*sulak alan*" terimi derinliği 6 metreden az, bazı ortak özelliklere sahip olan ve suları tatlı, tuzlu ya da acı olabilen gölleri, bataklıkları, akarsuların durgun kısımlarını, taşkın alanlarını ve ayrıca alçak deniz kıyılarını, haliçleri, nehir ağzının genişleyerek deniz ekosistemlerine dönüştüğü sahaları, lagünleri kapsayan alanlar için kullanılır. Toprak, su, bitki ve hayvan türleri gibi fiziksel, biyolojik veya kimyasal elemanlardan oluşan sulak alanların ekolojik ve ekonomik işlevleri çok önemlidir. Bu alanlarda canlı yoğunluğu çok yüksek olup biyolojik çeşitlilik ve doğal hayat son derece zengindir (Cirik, 1993). Akdeniz ve çevresindeki bölgelerde sulak alanlar, haliç, akarsu deltası, kıyı lagünü, göl, bataklık, tuzcul bataklık, doğal ve yapay tuzlalar ve baraj gölleri olarak tanımlanır (Pearce ve Crivelli 1994). Her bir sulak alan kendine has ekosistemdir ve çok çeşitli bitki ve hayvana kritik önemde yaşam ve üreme alanı sağlamaktadır. Su kuşları, sayısız memeli, sürüngen ve birçok canlı türünün yaşadığı sulak alanlar, zengin besinlere ve korunaklı alanlara sahip olması nedeniyle de balıkların yumurta döktüğü, gelişip büyüdüğü son derece önemli olan yaşam ortamlarıdır. Sulak alanlar yeryüzünde genel olarak çok fazla alan kaplamasalar da (bazı kaynaklara göre bu oran %3 civarındadır), çevresel anlamda yaşam için çok önemlidirler (Tablo 3).

Bu önemli yaşam alanları başta şehirleşme, çevre kirlenmesi, tarımsal faaliyetler gibi nedenler olmak üzere ekolojik ve hidrolojik sisteme müdahale edilmesi sonucu doğal süreçlerinin kesintiye uğramasıyla değişmekte ya da yok olmaktadır. Sulak alanlar özellikleri ve önemleri dikkate alınmadan değiştirildiğinde geriye dönülmesi çok zor olan sonuçlar çıkmaktadır. Bugün birçok ülke sulak alanlarının çoğunu tahrip etmiş ya da kaybetmiştir. Bu konuda çok çarpıcı örnekler bulunmaktadır. ABD sulak alanlarının % 54'ünü, 1960'dan bu yana İngiltere kıyısız sulak alanlarının % 40'ını kaybetmiştir. Fransa'nın güney

batısındaki Landes bölgesindeki bataklıkların % 80'i kurutulmuştur. Zelanda'da da doğal sulak alanların % 90'nının yok edildiği tahmin edilmektedir.

Tablo 3. Sulak Alanların Sunduğu Hizmetler (WWF, 2008)

SULAK ALANLARIN HİZMETLERİ	
Temin hizmetleri <ul style="list-style-type: none"> • Tatlı su temini • Tahıl ve meyve üretimi • Hayvancılık üretimi • Kereste temini • Hidro-elektrik güç 	Düzenleyici hizmetler <ul style="list-style-type: none"> • Hidrolojik akışların düzenlenmesi • Doğal afetlerin hafifletilmesi • Toprağın korunması ve erozyon ve sedimentasyonun kontrolü • Yüzey ve yeraltı suyu kalitesinin kontrolü
Destekleyici hizmetler <ul style="list-style-type: none"> • Yaban hayat habitatu • Alt havzalarda akış rejimini düzenleme 	Kültürel ve sosyal hizmetler <ul style="list-style-type: none"> • Rekreasyon • Peyzaj estetiği • Kültürel miras ve kimlik • Turizm, eğlence

Sulak alanlar, göller ya da akarsular üzerinde tüm dünyada beşeri faktörlerin etkisi bilinmektedir. Bunların başında kirlilik ile ilgili sorunlar gelse de göllerin kurutulması ya da akarsuların üzerine barajlar yapılması gibi birçok insan kaynaklı etki, doğal sistemlerin değişimine yol açmaktadır. Bu konudaki en belirgin örneklerden birisi, Aral gölünün geçirdiği çevresel değişimdir. Aral gölü özellikle 1960–2000 arasında önemli oranda küçülmüş ve seviyesi de belirgin şekilde azalmıştır (Goide, 1990: 176–177). Bir zamanlar dünyanın dördüncü büyük gölü olan Aral, bugün büyüklük yönünden altıncı sıraya düşmüştür. 1960'dan beri bu göle akan Amu Derya ve Sri Derya nehirlerinden sulama projesi nedeniyle fazla su alınmış, gölde su seviyesi düşmüş, tuzluluk artmıştır. Gölün 2000 yılında kapladığı alan öncekinden çok farklıdır (Goide 1990: 177). İsviçre ve Norveç'te ise göl ile nehirler asit yağmurlarından etkilenmiş irili ufaklı 85.000 adet gölün beşte biri asitleşmiştir. Norveç'te 1980 itibariyle 13.000 km²'lik bir alanda balık popülasyonu tamamen kaybolmuş, 20.000 km²'lik bir alanda da azalmıştır. Arıtılmamış lağım ve tarımsal atık sular Yunanistan'daki en büyük sulak alan sistemi olan Vistonis gölünde ötrofikasyona sebep olmuştur. Balık üretimi, 1970'lerde 500 ton/yıl iken 1983'te 200 tonun da altına düşmüştür (Dugan, 1990). Sulak alanların korunması amacıyla, 2 Şubat 1971 tarihinde İran'ın Ramsar Yerleşmesinde uluslararası bir

anlaşma imzalanmıştır. Her yıl bu tarihte “*Dünya Sulak Alanlar Günü*” kutlanmaktadır. Sulak alanları konu alan bu anlaşma sulak alanların korunması ve bilinçli kullanımı amacıyla alınacak ulusal önlemler ve uluslararası işbirliği için bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu anlaşmayı 130 kadar ülke imzalamıştır. Toplam yüzölçümü 90 milyon hektarı bulan 1100 adetten fazla bir alan uluslararası önemi olan sulak alanlar olarak tespit edilmiştir. Bu alanların seçilme nedeni benzersiz özellikleri olması, çeşitli ya da tehdit altında olan türleri kapsamaya ya da su kuşları ya da balıklar bakımından önemli olmalarıdır. Günümüzde “*Ramsar Alanı*” olarak da ifade edilen bazı alanlar 1971 yılında İran’ın Ramsar kentinde imzalanan söz konusu “*Uluslararası Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi*” kapsamında özel koruma altına alınan uluslararası öneme sahip alanları ifade etmektedir. Ramsar Sözleşmesi Türkiye tarafından 1994 yılında imzalanmıştır (Gürer ve Yıldız 2008).

Sulak alanlarda tüm dünyada ortaya çıkan benzer değişiklikler ülkemizdeki göller için de söz konusu olmuştur. DSI’nin özellikle 1960’lı yıllarda birçok alanda gerçekleştirdiği kurutma çalışmaları, Türkiye’nin sulak alanlarının değişimi konusunda bir *kırılma noktası* olmuştur. Sulak alanların kurutulmasında sadece tarım alanları kazanma amaçlanmış, yaban hayatı ve bu alanlardan elde edilen balık, saz, kamış gibi gelir kaynakları dikkate alınmamıştır. Kurutulan sulak alanlarda da tuzlanma, rüzgâr erozyonu gibi nedenlerle toprak verimsizleşmiş çoraklaşmıştır. Yukarıda verilen bazı örneklerde rakamlarla da ifade edildiği gibi sulak alanlarda karşılaşılan en önemli tehlike bu ortamların kirlenmesidir. Gelişen sanayi tesislerinin atıklarının bu ortamlara verilmesi, hızlı kentleşme ve kıyısız yerleşim sonucu kullanılmış suların arıtılmaksızın sulak alanlara verilmesi ve buraları besleyen akarsuların taşıdığı tarımsal atıklar kirliliği hızla artırmakta ve bu ortamlarda biyolojik çeşitliliğin düşmesine verimsizliğe yol açmaktadır (Cirik 1993). Ekolojik dengenin bozulduğu bu alanlarda ötrofikasyon olayı başlamıştır. Suyun fiziko-kimyasal özelliklerinin değişmesi ve özellikle oksijenin azalmasıyla beraber balıklar ve diğer su canlılarının yaşamı tehlikeye düşmüş ve zaman zaman kitlesel ölümler görülmüştür (Cirik 1993).

Ramsar sözleşmesine göre bir sulak alan ekosisteminin ekolojik bakımdan temel özelliği, o sulak alanın biyolojik, kimyasal ve fiziksel unsurlarının yapısı ve aralarındaki ilişkilerin bütünüdür. Bunlar ekosistemin her bir süreci, işlevi, niteliği ve değerinin birbirini etkilemesi sonucu ortaya çıkar (Yarar ve Magnin, 1997: 293). Sulak alanlar uluslararası kriterlere göre, I. sınıf sulak alanlar (25.000'den fazla kuşu barındıran ve besleyebilen sulak alanlar) ve II. sınıf sulak alanlar (25.000–10.000 arası kuşu barındıran ve besleyen) olarak sınıflandırılmışlardır. Türkiye'de Uluslararası öneme sahip I. Sınıf sulak alanlar olarak Ulubat Gölü, Eber Gölü, Akşehir Gölü, Eğirdir Gölü, Karamık Gölü, Beyşehir Gölü, Büyük Menderes Deltası, Tuz Gölü, Seyfe Gölü, Sultan Sazlığı, Akyatan Lagünü, Yumurtalık Lagünü, Göksu Deltası, Balık Gölü, Hotamış Gölü, Gala Gölü sıralanabilir. II. sınıf sulak alanlara ise Akgöl (Sakarya), Marmara Gölü, Çavuşlu Gölü, Burdur Gölü, Acı Göl, Kulu Gölü, Çapalı Gölü, Suğla Gölü, Yeşilirmak Deltası, Muş Ovası, Van Gölü, Yüksekova Sazlıkları, Çıldır Gölü, Ereğli Bataklıkları, Köyceğiz Gölü, Iğdır Ovası örnek olarak verilebilir (Cirik, 1993). Türkiye'deki sulak alanların 56 tanesi Ramsar sözleşmesi (1971) kriterlerine göre uluslararası öneme sahiptir. Ancak Manyas gölü, Burdur gölü, Seyfe gölü, Ulubat gölü, Sultan sazlığı ve Akyatan lagünü ile Göksu, Kızılırmak ve Gediz deltaları, 1994'de onaylanmasından sonra bu sözleşme çerçevesinde "Uluslararası Öneme Sahip Sulakalan" ilan edilmiştir (Avcı, 2000: 189–192).

Türkiye'de bu alanlar ve diğerleri ile ilgili koruma çalışmaları sürse de birçok sorun hala devam etmektedir. Türkiye'nin kullanılabilir yıllık toplam su potansiyeli (yüzey ve yer altı suları) 112 milyar m³'dür. Ancak Türkiye'de yıllık ortalama 40,1 milyar m³ su tüketilmekte olup, tüketilen yıllık toplam su hacminin %74'ü (29,6 milyar m³) sulamada kullanılmaktadır. Türkiye'de sulama suyu tüketiminin yıllık toplam su tüketimi içindeki payının fazla olması sulama alanları çevresinde bulunan sulak alanları da olumsuz etkilemektedir. Sulak alanları besleyen kaynakların içme suyu temininde veya sulamada kullanılması, sulak alanı besleyen akarsuların üzerine baraj inşa edilmesi ve küresel ısınmadan dolayı kuraklığın artması sebebiyle sulak alanlarda ciddi su sıkıntısı yaşanmaktadır. Ayrıca sulak alanların çevresinde katı atık

depolanması, sulak alanların tarım ilaçları ve drenaj sularıyla kirletilmesi, plansız şekilde yapılan saz kesimi, sazların yakılması, sulak alandan turba, kum, çakıl alınması sulak alanların geleceğini tehdit eden diğer sorunlardır. Sulak alanların kurumması yeraltı suyunun ve taban suyunun düşmesine sebep olarak tarım alanlarının verimsizleşmesine ve tarım alanlarının erozyondan etkilenmesine sebep olmaktadır. Sulak alanların kurumması sebebiyle saz kesimi, avcılık, balıkçılık ve turizm zarar gördüğü için ülke ekonomisi de olumsuz yönde etkilenmektedir. Türkiye’de özellikle 1950–1970 yılları arasında, tarım alanı açmak, taşkınları önlemek ve sıtma ile mücadele etmek için resmi kuruluşlar tarafından 21 adet sulak alan (93 582 ha) tamamen kurutulmuştur. 17 adet sulak alanda ise taşkın önleme ve su rejimine yapılan müdahaleler sebebiyle 143 956 ha alan kurumaya terk edilmiştir (Gürer ve Yıldız, 2008). Doğal göller uzun süre su deposu olarak kullanılmış sulak alanlara gelen sular barajlarla kesilmiştir. DSİ tarafından göllerin kurutulmasının temel nedenlerinden birisi köylüye tarım alanı açmaktır (Güney, 1995: 43).

Sulak alanlar Türkiye’nin zengin biyolojik çeşitliliğini meydana getiren esas unsurlardan birisi olarak kabul edilmektedir. Sulak alanlar sadece bir ekosistem çeşitliliği yaratmakla kalmazlar, aynı zamanda tür ve genetik çeşitlilik anlamında da önem taşırlar. Bu nedenle de sulak alanlar çok önemli ekolojik değerler olarak kabul edilen alanlardır. Sulak alanlarının zenginliği bakımından yakın çevresindeki ülkeler arasında önde gelen ülkelerden birisi olan Türkiye’de sulak alanlar yaklaşık 3.000.000 ha alan kaplamaktadır. Ancak tüm bu zenginliğin yanı sıra sulak alan ekosistemleri çok çeşitli tehditlerle de karşı karşıyadır (Karadeniz, Tırıl ve Baylan 2009).

Sivil toplum örgütleri 1980’li yıllardan itibaren sulak alanların korunması ile ilgili konularda faaliyet göstermeye başlamışlar, 1991 yılında Çevre Bakanlığı’nın kurulmasıyla bu konudaki çalışmalar hız kazanmış ve 1993 yılında Başbakanlık tarafından “Sulak Alanların Korunması Genelgesi” yayınlanmıştır. Sulak alanların korunmasıyla ilgili şu anda yürürlükte olan kanun ve yönetmelikler yürürlüğe giriş tarihlerine göre; Yeraltı Suları Kanunu (1960), Yeraltı Suları Tüzüğü (1961), Su Ürünleri Kanunu (1971), Çevre Kanunu (1983), Milli Parklar Kanunu (1983), ÇED

Yönetmeliği (2003), Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği (2004), Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği (2005). Ayrıca 2003–2008 Ulusal Sulak Alan Stratejisi hazırlanmış ve 24 Temmuz 2000 tarih ve 2000/1082 sayılı kararname ile Ulusal Sulak Alan Komisyonu kurulmuştur. Bütün bu yasal önlemlere rağmen arazi ve su kullanım planlamalarında sulak alanlara yeterli önemin verilmesinde geç kalınmasından dolayı sulak alanların yok olma tehlikesi halen devam etmektedir (Gürer ve Yıldız, 2008: 337).

Sulak alanların korunması konusunda Çevre Bakanlığı sorumlu olmakla birlikte kuruluş kanunlarının kendilerine verdiği hakla sulak alanlar konusuyla ilgilenen DSİ gibi başka kurumlar da vardır. Bu yüzden sulak alanların korunması ve kullanımı konusunda bir tür yetki karmaşasından da söz edilebilir. Örnek olarak Anayasanın 63. maddesinde tabiat varlıklarının korunması ve gerekli tedbirlerin alınması devlet güvencesi altındadır. Diğer taraftan Medeni Kanununun 641 ve 679. maddelerine göre “Göl, deniz, akarsu ve yeraltı suları genel sular olup kaynak suları ise kaynağın çıktığı arazinin sahibine aittir”. Buna göre sulak alanları besleyen kaynakların şahsa ait olması durumunda bu kaynaklar sulak alanlara yönlendirilmek yerine sulamada ya da başka amaçlar için kullanılabilir. Bu durum da sulak alanda su sıkıntısına sebep olabilir. Ayrıca DSİ Kanununun 2.maddesinde bataklıkların kurulması görevi DSİ’ye verilmiştir. Bununla birlikte 17 Mayıs 2005 tarih ve 25818 sayılı Resmi Gazete’de yeni düzenlemelerle yeniden yayınlanan Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği’nde sulak alanların kirletilmemesi, doğal yapılarının ve ekolojik karakterlerinin korunması esastır, her türlü arazi ve su kullanım planlamalarında, sulak alanların işlev ve değerlerinin korunması gereklidir. 8 ha’dan daha büyük doğal sulak alanlar doldurulamaz ve kurutulamaz, 8 ha’dan daha küçük doğal sulak alanların kurutulması ve doldurulması ise Çevre Bakanlığı’nın iznine tabidir. Ayrıca Milli Parklar Kanununun 14. maddesinde de milli park ilan edilen sulak alanların doğal ekolojik dengesinin bozulamayacağı belirtilmektedir (Gürer ve Yıldız, 2008).

Türkiye, 1984 yılında Avrupa’nın Yaban Hayatı’nı ve Yaşama Alanlarını Koruma Sözleşmesini (Bern Sözleşmesi) ve 1992 yılında Biyolojik Çeşitlilik

Sözleşmesini (Rio Sözleşmesi) imzalamıştır. Aslında Türkiye daha 1960'lı yıllarda başka bir sözleşmeye daha imza koymuştur. Günümüzde aktif olmayan bu sözleşme “KUŞLARIN HİMAYESİNE DAİR MİLLETLERARASI SÖZLEŞME (PARİS SÖZLEŞMESİ)” dir. Ülkemizin 01.12.1966 tarihinde onayladığı bu sözleşme, 17 Aralık 1966 tarihinde 12480 sayı ile Resmi Gazetede yayımlanmış ve 12 Eylül 1967'de yürürlüğe girmişti. Türkiye Ramsar Sözleşmesini 28.12.1993 tarihinde onaylamış (sayı: 3958)'tır. Ramsar Sözleşmesi 15.03.1994 tarihinde Bakanlar Kurulu'nda kabul edilmiş (Karar No: 94/5434) ve 17 Mayıs 1994 yılında Resmi Gazetede yayımlanarak (sayı: 21937) , 13 Kasım 1994'de yürürlüğe girmiştir (MP 2010).

Ramsar Sözleşmesi'nin 3.maddesine göre, sözleşmeye taraf olan ülkeler Ramsar listesine dâhil ettikleri sulak alanların korunmasını sağlamak ve listeye dahil olmayan sulak alanların da mümkün olduğu kadar akılcı kullanılmasını sağlamakla yükümlüdür. Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği'nin 14. maddesine göre ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun 20. maddesine göre sulak alanlara su ürünlerine zarar verecek şekilde zararlı madde dökülmesi yasaktır ve atık su deşarjı ile ilgili olarak; 2872 sayılı Çevre Kanununa dayanılarak çıkarılan Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nin hükümleri geçerlidir. Ancak tüm bu yasal önlemlere rağmen sulak alanların kirlendiği de görülmektedir. Türkiye'de flora ve fauna zenginliği bakımından büyük önem taşıyan sulak alanların, ne yazık ki büyük çoğunluğunun ekolojik yapıları çeşitli nedenlerle değişmiş, bazılarının alanları daraltılmış, hatta bir kısmı da tamamen kurutulmuştur. Özellikle 1960'lı yıllardan sonra Türkiye'nin biyocoğrafyasında önemli yer tutan çok sayıda önemli sulak alan tamamen ortadan kaldırılmıştır (Avcı, 2000: 189–192).

Türkiye'de günümüzde birçok sivil toplum kuruluşu (STK) sulak alanların korunması yönünde çaba göstermektedir ve zaman zaman resmi kurum ve kuruluşlar ile işbirliği çabası içinde olarak konunun önemini vurgulamaktadır. 2006 yılında Isparta'da; Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü işbirliği ile WWF Türkiye tarafından 10–11 Nisan 2006 tarihlerinde “Türkiye'de Sulak Alan Yönetim Planlaması Deneyimlerinin Paylaşımı” Toplantısı

gerçekleştirilmişti. Ramsar Alanları başta olmak üzere, ülkemizdeki önemli sulak alanlarımızda, günümüze kadar yapılmış olan veya hazırlanma süreci devam eden yönetim planlarının uzmanlarca tartışılması ve edinilen deneyimlerin paylaşılması amacıyla düzenlenen toplantıya Çevre ve Orman Bakanlığının ilgili Genel Müdürlükleri; Adana, Afyon, Aksaray, Burdur, Balıkesir, Samsun, Konya, İzmir, Isparta, Kayseri İl Çevre ve Orman Müdürlüğü temsilcileri; DSİ Genel Müdürlüğü, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın ilgili birimleri ile ulusal ve yerel sivil toplum örgütlerinden 60 kişilik katılım gerçekleşmiştir. Toplantı kapsamında, Göksu Deltası, Manyas Gölü, Sultansazlığı, Tuz Gölü, Uluabat Gölü, Yumurtalık Lagünü, Gediz ve Kızılırmak Deltalarında yürütülen çalışmalar ve çıktıları paylaşılmıştır. Sonuçta "Türkiye'de Sulak Alan Yönetim Planlaması ve Uygulaması Süreçlerinden Alınan Dersler Bildirisi" hazırlanmıştır. Bu bildiriye yer alan 9 başlık şöyle idi (WWF 2008: 117–118):

1. Sulak alanların yönetim planlarının hazırlanması ve uygulanmasının her aşamasında ilgi sahipleri/grupları (kurum ve kuruluşlar, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları vb) arası etkili iletişim ve işbirliği ile anlaşmazlıklar çözümlenerek uzlaşma ve eşgüdümün sağlanmalıdır.

2. Aynı alanda birden fazla koruma statüsünün olduğu durumlarda ortaya çıkan yetki karmaşasına ilişkin sorunlar giderilmelidir.

3. Yönetim planları; gerçekçi, uygulanabilir ve somut çıktıları olan 'yaşayan/dinamik planlar' olmalıdır. Yönetim planlarının başarısı uygulanma oranına ve hedeflerine ulaşılma düzeyine göre belirlenmelidir.

4. Yönetim planları; aynı havza içerisinde hazırlanmış diğer planlarla uyumlu ve birbirini destekleyici nitelikte olmalıdır.

5. Yönetim planları hazırlanırken, yöre halkının sosyo-ekonomik yapısı dikkate alınmalı, yerel koşullar, kısıtlar ve fırsatlar değerlendirilmelidir.

6. Yönetim planı kararlarının uygulamada başarıya ulaşabilmesi için bağlayıcı nitelik kazanması sağlanmalı (yasal yaptırımlar), Yönetim planında faaliyetleri üstlenen kurum/kuruluşlar bu faaliyetleri bütçelendirerek zamanında gerçekleştirmelidir. Yerel mali kaynakların ve sahipliliğin yaratılabilmesi için (Birlik/Platform/Yürütme Kurulu vs. gibi) örgütlenme yapıları teşvik edilmeli ve kendi mali kaynağını oluşturabilen bir yapı oluşturulmalıdır.

7. Yönetim planlarında alınan kararlar, ilgili tüm kurumlara basılı halde gönderilmeli, alınan kararların uygulama süreci 'alan yönetim birimleri' tarafından düzenli olarak izlenmeli, ilgili birimler bilgilendirilmelidir.

8. Yönetim planlarının sürdürülebilir olabilmesi için, yerel halkın ve sivil toplum kuruluşlarının planlama ve uygulama sürecinde devamlı ve etkin katılımı ve sahiplenmesi ile "birlikte" planlama ve uygulama sağlanmalıdır.

9. Yerinden yönetim anlayışı ile, yereldeki ilgili teknik personelin kapasitelerinin artırılması (hizmetiçi eğitimler) için gerekli yatırımlar yapılmalı, merkezi idarenin yönlendirme ve kontrolü ile, planlama süreçlerinde ilgili yerel teşkilatlar yetkilendirilmelidir. (WWF 2008: 117–118).

2.2. Simav Gölünün Kurutulma Amacı

1959 yılında başlayan Simav Gölü'nü kurutma çalışmalarının temel amacı, bölge halkına tarım yapabilecekleri yeni araziler kazandırmaktı. Çünkü o döneme kadar halkın gölde yaptığı balıkçılık, avcılık faaliyetleri ile sazlıklardan hasır yapıp satmak dışında başka kazanç sağlayabilecekleri faaliyetten söz etmek mümkün değildi. Hatta bu faaliyetler bile yaşayanlar için yeterli gelir kaynağı anlamına gelmiyordu.

Simav depresyonuna yerleşen ve çevresi dağlarla çevrili Simav gölünün bulunduğu alandaki köyler (Gölköy dışında), dağ eteği ovalarında tarım yapıyorlardı. Sınırlı tarım alanlarında zor şartlarda geçimlerini sağlamaya çalışan bu köyler ciddi geçim sıkıntısı yaşadıkları için, halkın gelir seviyesini yükseltmek amacıyla bir dizi faaliyette bulunmuş, kestaneçilik teşvik edilmiş, aşılama yöntemleri öğretilmişti (Fotoğraf 26). Bunlar da yeterli olmayınca o dönemde kırsal kesimin en yaygın geçim yöntemi olan tarım üzerine projeler üretilmiştir.

Fotoğraf 26. Kestaneçiliği teşvik yarışmalarından biri (N. Kıratlı). Köylerde yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle Simav depresyonunu çevreleyen dağlık alanlarda doğal olarak bulunan kestane topluluklarında aşılama çalışmaları teşvik edilmekteydi. Bu amaçla çeşitli yarışmalar da düzenleniyordu.

Bu amaçla, Simav gölünü kurutup, çevre köylere tarım arazisi olarak kullanıma açılması planlanmıştır. Gölün ekolojik dengeye etkileri dikkate alınmamış ve olaya daha çok ekonomik açıdan bakılmıştır. Gölün kurutulmasından sonra yaklaşık 30 yıl kadar bu araziden oldukça yüksek verim alınmış, fakat zamanla verim düşmüş, bunun yanında ekolojik dengenin de bozulmasıyla farklı problemler ortaya çıkmıştır.

Aşağıda gölün kurutulmasının olumlu ve daha çok olumsuz sonuçlarından bahsedilecektir.

2.2. Gölün Kurutulması ve Kazanımlar

Kütahya İli'ne bağlı Simav İlçesinde bulunan Simav gölü yılın belirli dönemlerinde bataklık olup, genellikle balığından ve sazından yararlanan geniş bir alan kaplamaktaydı. DSİ tarafından 1959 yılında Simav Gölünü kurutma çalışmalarını projelendirmiş ve drenaj kanalları inşaatına 1960 yılında başlanmıştır. 1969 yılında Simav Gölü Kurutma Projesi adı altında 9 km ana drenaj kalanlı olmak üzere toplam 15 km uzunluğunda açık drenaj kanalı ve 5 gözlü regülatör yapılmıştır (Fotoğraf 27 ve Fotoğraf 28). Projede yer alan açık drenaj kanalı göl alanında kışın biriken suların uzaklaştırılması, regülatör ise kış döneminde kapakların açılarak suyun araziden tahliyesi, yaz döneminde söz konusu kapakların kapalı tutulmasıyla drenaj kanalındaki su seviyesinin yükseltilmesiyle arazideki taban suyu seviyesinin 30–40 cm'ye kadar çıkmasını ve göl tabanını kaplayan organik toprağın yanmasını önlemek için yapılmıştır (STM, 2010).

Geleneksel üretim faaliyetlerinin devam ettiği, ulaşım ve haberleşme ağının gelişmediği, soğuk hava depolama sistemlerinin olmadığı dönemlerde; at sirtında Demirci ve Simav'a götürülen balıklar yeterli düzeyde gelir getirmediği için, gölden geçimini sağlayan halk geçim sıkıntısı yaşıyordu. Yöre halkı uzun yıllar kıtlık ve geçim sıkıntısı yaşadığından, çevrelerinde daha çok toprağa sahip olanların, daha iyi hayat sürdüğünü görmelerinden ötürü, gölün kurutulmasını sevinçle karşılamıştır. Kurutulan göl arazisinin bedelsiz olarak kendilerine, tapu karşılığında verileceğine ikna olmuşlardır. Göl çevresinde yaşayanların sıtmadan korunması, yeni tarım

alanlarına kavuşması için ilk anda gölün kurutulması en kestirme çözüm olarak düşünülmüş ve hemen uygulanmıştır.

Fotoğraf 27. Boğazköy regülatörü. Simav gölünün kurutulma aşamasında yapılan bu regülatör, kış döneminde kapakları açılarak suyun araziden tahliyesi, yaz döneminde söz konusu kapakların kapalı tutulmasıyla da drenaj kanallarındaki su seviyesinin yükseltilmesi sağlıyordu. Böylece arazideki taban suyu seviyesi 30–40 cm kadar yükseliyor ve göl tabanını kaplayan organik toprağın yanması engelleniyordu (Fotoğraf 08.08.2009 tarihinde çekilmiştir. E. Sicim).

Fotoğraf 28. Boğazköy regülatörü.

DSİ'nin kanal açmak için gelen iş makineleri çalışmaya başlayınca, köylüler bayram yaşamışlardır. Kepçelerle kanal açıldıkça, gölün suları çekilmeye başlamış, binlerce balık, yılan, kurbağa, kaplumbağa gibi suda hayat bulan canlılar göl tabanında susuz kalarak can vermişlerdir (Gölköy'de yaşayan Ahmet Sicim, Emine Sicim, Adile Yağız'ın anılarından). Saz, kamış, nilüfer, kındıra gibi bitkiler kuruyarak yok olmuşlardır. Göl çevresindeki halk, bu katliamı mutluluk ve umutla seyretmiştir (Fotoğraf 30 ve Fotoğraf 31).

Yukarıda da belirtildiği gibi sahada proje kapsamında bir de regülatör inşa edilmiştir. Bu regülatörün ve kanalların bakımı ve işletmesi DSİ'ye aittir (Fotoğraf 29).

Fotoğraf 29. Regülatörden kanala bakış (E. Sicim)

Proje kapsamında kurutma çalışmaları başlatılan göl alanında 1961 yılından itibaren çevresinde bulunan 11 köy tarafından değişen uzun yıllar kiralanmak suretiyle tarımsal faaliyetlerde kullanılmıştır (Şekil 16).

Fotoğraf 30. Emine Sicim (Türk) ve Adile Yağız (Türk) göl zamanını yaşayan ve göldeki canlı hayatının sonlandığı döneme de tanıklık eden iki Gököylü'dür. Gököylü yaşlıların anılarında gölün kurumasıyla birlikte balıkların, kurbağaların ölümü hâlâ tazeliğini korumaktadır.

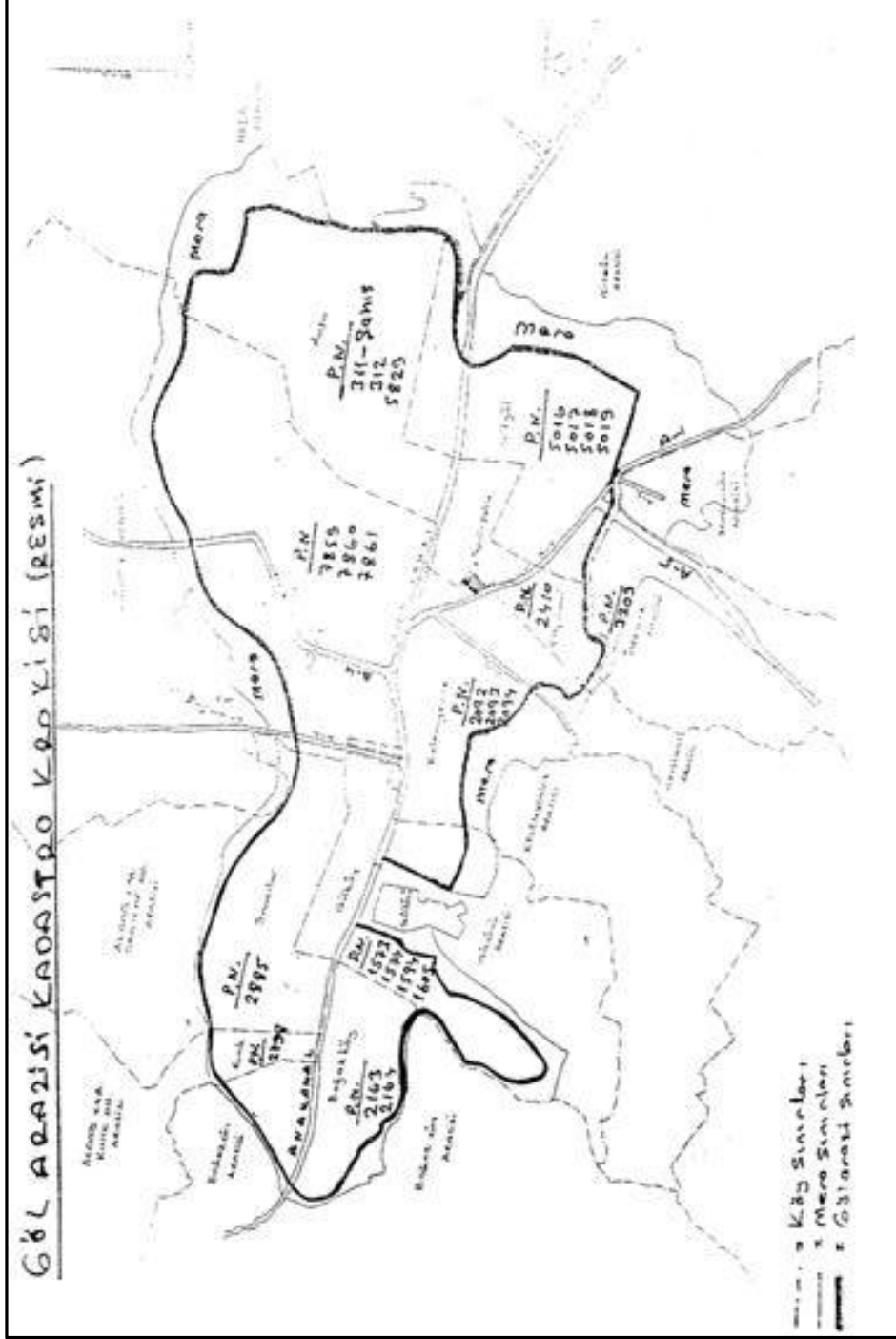
Fotoğraf 31. 21 Nisan 2009 tarihli bu fotoğrafta, bahar aylarında kurutulan göl arazisinin bir kısmının yeniden sular altında kaldığı görülmektedir.

Mülga 4753 Sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununa göre Kütahya Toprak İskan Müdürlüğü Arazi Tevzi Komisyonunca adı geçen sahada 11 köye göre dağıtım projesi uygulanmış, fakat çalışmalar tamamlanamayıp yarıda kalmıştır. Huzursuzlukların başlaması nedeniyle huzursuzluğu önlemek için 1964 yılında yapılan tapulama çalışmaları sonunda köylerin işgallerine göre birlik hududu geçirilmiş, daha sonra fazla hazine parsellerinin birleştirilmesine başlanmıştır. Köylerin işgalleri ve tapu birlik hudutlarına göre ecri misil olarak köylülerden kira bedelleri Simav Mal Müdürlüğüne tahsil edilmiştir. Buna karşılık bazı köy ve köylüler kira bedellerini yatırmamışlardır. Köyler arasındaki husumeti ve çatışmayı önlemek ve paylaşılabilen kurutulmuş göl arazisinin dağıtımını sağlamak amacıyla, 27.10.1977 tarih ve 16607 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 23.09.1977 tarih ve 7/13966 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla 1757 Sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanununa göre “Toprak ve Tarım Reformu Bölgesi” ilan edilmiştir (8 Mart 1978).

Bölgede teşkilatın kurulması gerçekleşmeden 1757 Sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanunu iptal edilmiştir. Yürürlükte bulunan 1617 Sayılı Ön Tedbirler Kanunu ve Bakanlar Kurulu Kararı ile bölgedeki hazine arazilerinin mevcut genelge esaslarına göre topraksız ve az topraklı çiftçi ailelerine kiralanması çalışmalarına başlanılmıştır. 1979 yılı kiralama çalışmalarında 11 köyden kira istek beyannameleri vermeleri için ilan yapılmasına karşılık 3 köy (Güney, Naşa, Savcılar) beyanname vermeyerek çalışmaları görmezlikten gelip kanunsuz ve izinsiz olarak araziye işgale kalkışmışlardır. Artan huzursuzluklar üzerine İzmir Seferihisar’dan Komando Taburu getirilerek bu sayede duruma hakim olunabilmiştir. 1969 – 1976 yılları arasında yapılan tapulama birlik sınırları ve Kütahya Valiliğinin yaptığı tespitlere göre 1980 yılı kiralama programının 9 köye göre yapılması, Müsteşarlığın uygun mütalaası ile Başbakan tarafından uygun görülmüştür. Ancak Öreler ve Demirci Köyleri göl arazisine sınır olduklarını, geçmiş uygulamalarda arazi kiraladıklarını, kendilerine de arazide tasarruf hakkı verilmesini istemişler, bu nedenle anlaşmazlık devam etmiştir. 1981 yılında kiralama programı 11 köye göre uygulanmış ve köy sayısının 9’dan 11’e çıkma sebebi tespit edilememiştir (STM, 2010).

Simav Gölünün kurutulma projesi ile ortaya çıkan tarıma elverişli 18.500 dekarlık arazinin 17.606 dekarı, etrafında bulunan 8 kasaba (Akdağ, Güney, Naşa, Çitgöl, Demirci köy, Öreyler, Çaysimav ve Kelemyenice) ve 2 köy (Boğazköy ve Gölköy) olmak üzere 8 kasaba ve 2 köyden umumi beyanname 1984 yılında alınmış ve 284 Sayılı Kiralama Genelgesi Hükümlerine göre hak sahibi tespiti yapılmıştır. 1985 ve müteakip yıllarda arazi kira sözleşmeleri birer yıllık olarak düzenlenmiş ve her yıl yenilenmek suretiyle 284 Sayılı Kiralama Genelgesi hükümleri uyarınca 4143 çiftçi ailesine 1 ile 11,5 dekar arasında kiraya verilerek işletilmeye devam edilmiştir. Alanda bu yerleşim birimleri için Köy Hizmetleri tarafından yapılan ve yapılması planlanan sulama tesisleri, kurutulmuş göl arazisini kapsamamaktadır. Yukarıda belirtilen yerleşim birimlerinde toplam şahıs arazi varlığı 38.867 parselde 63.743 dekarlık alan içerisinde tarım yapılan alan ise, 50.000 dekar civarındadır. Bu alandaki parsellerin küçük olması nedeniyle modern tarım teknikleri uygulanamamaktadır. Göl arazisinin yörede topoğrafik yapı bakımından en alçak alan ve arazi eğiminin düz ve düze yakın olması nedeniyle yağış havzasından gelen suların bu bölgede birikmesine neden olmaktadır. Arazinin şu anda ekilebilen 17.606 dekarlık kısmı, düz ve düze yakın eğimi ile modern tarım tekniklerinin uygulanabileceği önemli bir sahadır. Bu arazi varlığı bölge için önemli bir alanı kaplamakla birlikte verim bakımından da bölgedeki en verimli arazidir.

Bölge halkı göl arazisi kiralamasına büyük önem vermekte olup, çoğunun tek geçim kaynağı Tarım Reformu Bölge Müdürlüğünden kiraladıkları göl arazisidir. Halen kiralama çalışmaları yapılan kurutulmuş göl arazisi, 3083 Sayılı Yasa uyarınca 29.06.1996 tarih ve 22681 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 96/8154 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Uygulama Alanı olarak ilan edilmiştir. Fakat halihazır kullanım sınırları ile kadastro sınırlarının farklı olması, AKK sınıfları tespitinin yapılmamış ve dağıtım normunun ilan edilememiş olması, hak sahibi sayısının çok arazinin yetersiz olması gibi nedenlerle 3083 Sayılı Kanunun uygulamasına geçilememiştir (Şekil 17).

Şekil 17. Kurutulan Simav gölü tabanının kadastro krokisi.

8 kasaba ve 2 köyün nüfus toplamı 20.000–25.000 civarında olup, 4143 çiftçi ailesi göl arazisinden yararlanmaktadır (Ailenin 3 veya 4 kişiden oluştuğu varsayılırsa en az 15.000 kişinin bu araziden yararlandığını söyleyebiliriz). 3083 Sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği mevzuatına göre hak sahibi tespiti ve dağıtım yapılması aile sayısının fazla ve toprak varlığının yetersiz olması nedeniyle mümkün olmamaktadır. Geçmişte bu bölgede arazi talebi sebebiyle komşu köy ve kasabalar arasında şiddete dönüşen sosyal sıkıntılar olduğu bilinmektedir. Yörede yaşayan çiftçi ailesi nüfusunun yoğun olması ve tarım arazisi olarak kullanılan alanın yetersizliği nedeniyle mevcut mevzuata göre (3083 Sayılı Kanuna göre) dağıtım yapılamamaktadır. Bu nedenle Simav Uygulama Alanına yönelik yeni işletme tipleri tespit edilmesi için 1996 yılında 91 A 020 120 numaralı Tarım Reformu Bölgeleri Etüt Projesi kapsamında bölgeye uygun işletme tipinin tespit edilmesi amacıyla jeotermal etütleri, jeotermal enerji ile ısıtılacak seraların inşa edilmesi hali hazırda yetersiz olan tarım toprağının sera normu ile dağıtılabileceği düşünülmüştür. Bu nedenle Naşa yolu üzerinde 10,5 dekar mera arazisinin vasfı değiştirilerek Simav İlçe Tarım Müdürlüğü adına tescil ettirilmiştir. 1997 yılında MTA ile yapılan protokol gereğince 246 m sıcak su sondajı yaptırılmış, ancak yeterli debi ve sıcaklıkta jeotermal enerji alınamamıştır. Yine buraya örnek olarak 1 dekar çelik konstrüksiyonlu cam sera inşa edilmiş olup, deneme üretimleri yapılmış ve iyi neticeler alınmıştır. Bu proje kapsamında göl arazisi üzerinde 5.000 dekarlık sera projesi düşünülmüş fakat maliyetinin çok yüksek olması nedeniyle hayata geçirilememiştir (STM, 2010).

Sera ve arazisi Simav Bölge Müdürlüğünün kapatılmasından önce 23.02.2001 tarihli Tarım Bakanlığı oluru ile Simav İlçe Tarım Müdürlüğüne devredilmiştir. Ancak Simav'da jeotermal enerji ile ısıtılarak seracılığın yapılabileceğine öncülük edilmiş, Eynal Bölgesinde 150–200 dekar civarında sera kurularak üretime geçmiştir. Ayrıca kurutulmuş göl arazisinde de fasulye, mısır, ayçiçeği, buğday, şeker pancarı ve haşhaş üretimi yapılmakta ve Simav ekonomisine ciddi bir gelir sağlanmaktadır (Fotoğraf 32, Fotoğraf 33 ve Fotoğraf 34).

Fotoğraf 32. Kurutulan Simav gölü tabanında ayçiçeği ziraatı (E. Sicim).

Fotoğraf 33. Kurutulan Simav gölü tabanında buğday ziraatı (E. Sicim).

Fotoğraf 34. Kurutulmuş Simav gölü tabanında seralar (E. Sicim).

2.3. Saha ile İlgili Projeler

Simav 27.10.1977 tarih ve 16607 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 23.09.1977 tarih ve 77/13966 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanununa göre Simav Toprak ve Tarım Reformu Bölgesi ilan edilmiştir (8 Mart 1978). Ancak, bu arada 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanunu iptal edilmiştir. Daha sonra 1980'li yıllarda yürürlükte bulunan 1617 Sayılı Ön Tedbirler Kanunu ve Bakanlar Kurulu Kararı ile bölgedeki Hazine arazilerinin mevcut 284 Sayılı Kiralama Genelgesi esaslarına göre topraksız ve az topraklı çiftçi ailelerine kiralanması çalışmalarına başlanılmıştır. Simav Gölünün Kurutulması Projesi ile ortaya çıkan tarıma elverişli 18.500 dekarlık göl arazinin 17.606 dekarı çevresinde bulunan 8 kasaba Akdağ (Kınık ve Savcılar mahalleleri), Güney, Naşa, Çitgöl, Demirci, Öreyler, Çaysimav, Gümüşsu (Kelemyenice ve Boğazköy mahalleleri) kasabaları ile 1 köy Gököy'de kiralama çalışmaları uygulanmıştır. Bu köy ve kasabalardan umumi beyanname 1984 yılında alınmış olup, aynı yıl içerisinde

284 Sayılı Kiralama Genelgesi hükümlerine göre de hak sahibi tespitleri yapılmıştır. 1985 ve müteakip yıllarda arazi kiralama sözleşmeleri birer yıllık olarak düzenlenmiş ve her yıl yenilenmek suretiyle 2005 yılına kadar devam edilerek gelmiştir. 284 Sayılı Kiralama Genelgesi hükümleri doğrultusunda 17.606 dekarlık kiralanan bölüm yukarıda belirtilen köy ve kasabalardaki yaklaşık olarak 4200 civarında çiftçi ailesine 1 ile 11,5 dekar arasında değişik miktarlarda kiraya verilmek suretiyle işletilmeye devam edilmiştir (STM, 2010).

Bu arazi varlığı bölge için önemli bir tarımsal alanı kaplamakla birlikte, 1960'lı yıllardan 1990 yıllarına kadar verim bakımından bölgedeki en verimli arazi idi. Ancak, yıllardır yanlış uygulanan kiralama ve tarımsal faaliyetler neticesinde organik maddece çok zengin olan toprak zamanla çoraklaşmış ve verimsizleşmiştir. Örnek verecek olursak 1970-1980'li yıllarda dekardan 750–800 kg civarında kuru fasulye alınabilirken, şimdilerde bu rakam dekardan 70–80 kg civarında bile olmayıp oldukça düşmüştür.

1996 yılında kurutulan göl tabanı çevresindeki hak sahibi olmuş çiftçi ailelerine dağıtılmak üzere 3083 sayılı yasa uyarınca, 29.06.1996 tarih ve 22681 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 96/8154 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile “Uygulama Alanı” olarak ilan edilmiştir. Ancak, mevcut kullanım sınırları ile kadastro sınırlarının farklı olup, birbiriyle çakışmaması ve arazi miktarının az, talep eden çiftçi sayısının fazla olması nedenleriyle, dağıtım normu (bir ailenin geçimini sağlayan arazi miktarı) ilan edilememiştir. Ayrıca köy ve kasabalarda ikamet eden hak sahibi olmuş aile sayısının çok, dağıtım yapılabilecek arazi miktarının yetersiz olması nedeniyle de 3083 Sayılı Kanunun bu bölgede uygulanması mümkün olamamıştır. Tarım Reformu Simav Bölge Müdürlüğü 31.05.2002 tarihinde tasfiye edilip kapatılması ile kiralama çalışmaları Aydın Bölge Müdürlüğüne 2005 yılına kadar yürütülmüştür. Bundan sonra 14.02.2005 tarih ve 2005/8481 Sayılı Kararnamenin 19.02.2005 tarih ve 25732 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesi ile Simav Gölü Arazisi Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğüne devredilmiş olup, halihazır durumda Simav Mal Müdürlüğü Milli Emlak Şefliği'nin tasarrufuna geçmiştir. Mevcut durumda kurutulan göl alanı ile

ilgili iş ve işlemler Simav Milli Emlak Şefliğince, Tarım Reformu Aydın Bölge Müdürlüğünün 2005 yılı kiralama beyannameleri üzerinden çevresindeki köy ve kasabalarda ecr-i-misil uygulamasıyla devam edilmektedir. Ancak, 2006–2007–2008–2009 yıllarına ait ecr-i-misil tahakkuk ve tahsilâtları yapılmadığından ilgili köy ve kasabalarda yaşayanlar arasında endişeler bulunmaktadır (Fotoğraf 35).

Fotoğraf 35. Kurutulan Simav gölünün çevre köyler köyler tarafından kullanılması ile ilgili tartışmalar günümüzde de devam etmektedir (06.08.2009 tarihli Simav'ın Sesi adını taşıyan yerel gazete kopyeleri).

Bahse konu olan Simav gölü arazisinin tapulama miktarı Mal Müdürlüğü kayıtlarına göre; 18502,30 dekar olup, arazi olarak kullanılan kısmı 17606,00 dekadır. Bu arazi mevcut durumda çevresindeki köy ve kasabalarda bulunan 4100 civarında çiftçi ailesi tarafından kullanılmaktadır. Simav gölü arazisi geçmiş yıllarda çok verimli ve getirisi iyi olduğundan çevresindeki köy ve kasabalarda ikamet edip gerek Almanya'ya işçi olarak gidenlerden ve gerekse memuriyete atanmış olanlardan veya dışarıda iyi bir iş bulup çalışanlardan birçok insan, sadece göl arazisinden birkaç dekar arazi alabilmek için Almanya'yı, memuriyeti ve çalışmış olduğu işini terk edip köy veya kasabasına dönmüştür. Konuyla ilgili birtakım çalışmalar yapılmıştır. Simav Kaymakamlığı ile Simav İlçe Tarım Müdürlüğü arasındaki yazışmalarda bu çalışmalardan bir kısmıdır (Fotoğraf 36).

T.C.
SİMAV KAYMAKAMLIĞI
İlçe Malmüdürlüğü

Sayı : B.07.4.DEF.4.43.70.00/ 261
Konu : Kurutulan göl arazisi,

29.05.2009

SİMAV İLÇE TARIM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlçemiz Akdağ, Çaysimav, Çitgöl, Demirciköy, Güney, Gümüşsuyu, Naşa ve Öreyler Beldeleri ile Göl Köyünde bulunan, mülkiyeti hazineye ait ek listede özellikleri yazılı taşınmazların bulunduğu alanın bir kısmı 16 aralık 2006 tarih ve 26328 sayılı resmi gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulunun 2006/11354 sayılı kararıyla, Termal Kültür ve Turizm Merkezi ilan edilen alan içinde kalmaktadır.

Hazine taşınmazlarının yaklaşık 18.000 dönümü yukarıda adı geçen belde ve köy halkı tarafından 1960 lı yıllardan bu yana tarım yapmak amacıyla kullanılmaktadır. Söz konusu bu arazilerin kullanıcılarına aynı amaçta kullanılmak üzere en az 3 yıl, en çok 10 yıl süreyle kiralanmasında, ayrıca 5084 sayılı Kanun gereğince yatırımcılara proje dahilinde jeotermal seracılık, organik tarım ve organize hayvancılık yapmak üzere, 49 yıl süreyle bedelsiz irtifak hakkı tesis edilmesine ve bedelsiz kullanma izninin verilmesi amacıyla 4342 sayılı mera kanunu kapsamında kalıp kalmadığının, kalıyor ise belirtilen amaçlarda kullanılmasında herhangi bir sakıncanın olup olmadığının 4706 sayılı yasanın 7. maddesinde belirtilen süre içinde bildirilmesi hususunda,

Gereğini rica ederim.

Rıza DALAN
Kaymakam

EKİ : *
1- Liste (1 adet)

Sy: A. ÖZDEMİR
Gereğini rica ederim
2.6.2009

A

İlçe Müdürlüğü Mah. Hükümet Köyü Kat: 1 / Simav 45500 İZMİR
Tel: (0274) 513 70 59(Sıvı), 513 70 56(Mad.), 513 70 57(Park)

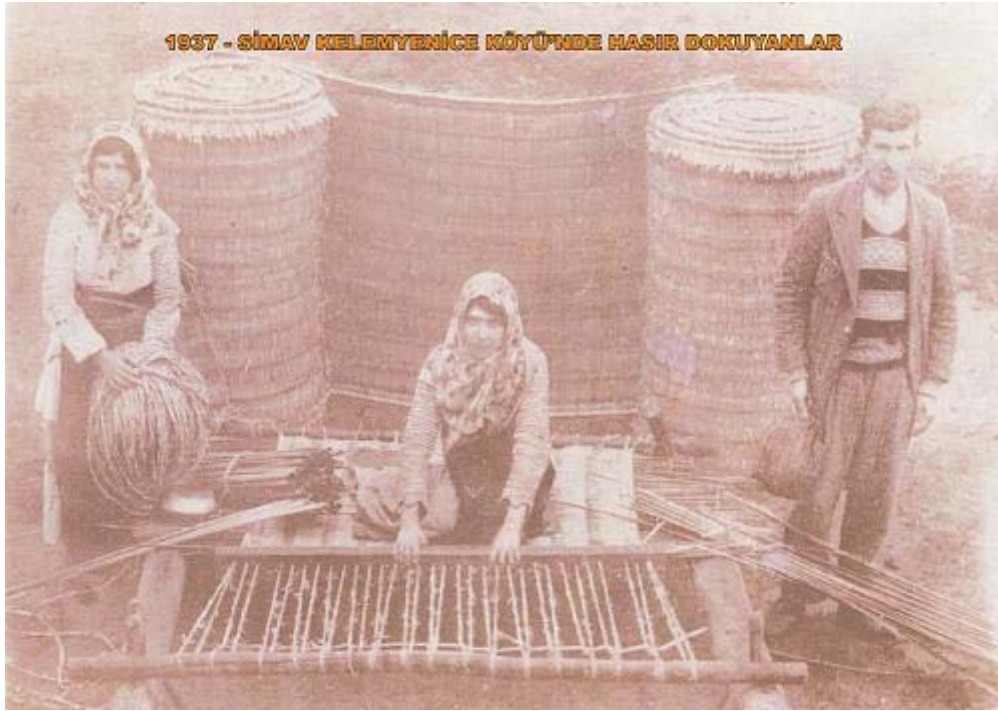
E-Posta : kumfya_simav@millerbilik.gov.tr
Elektronik Ağ : www.millerbilik.gov.tr

Fotoğraf 36. Konuyla ilgili Simav Kaymakamlığının dilekçe örneği.

3. BÖLÜM: GÖLÜN KURUTULMASIYLA MEYDANA GELEN KAYIPLAR, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

3.1. Simav Gölü Kurutulmadan Önceki Durum

Bölge tarihinden beri Simav Gölü'nün sığ kesimlerinde doğal olarak yetişen sazlıklar bölge halkı için önemli bir geçim kaynağıydı. Halk bu sazlıklara “kamuş” adını vermiştir. Yöre insanı bunları toplayıp kuruttuktan sonra adeta halı dokur gibi örerek hasır haline getirdikten sonra satarak geçimlerini sağlıyorlardı. Dokunan hasırlar Sındırgı civarına satılıyordu. Bu civardaki tütün üreticileri hasırları ettikleri tütünü kırağıdan korumak için kullanıyorlardı. Yani hasırcılık faaliyeti bölge halkı için özellikle de Gölköy, Boğazköy (Kilise köy) halkı için çok önemli bir geçim kaynağıydı. Zira bu köylerdeki halkın tarım yapacak arazisi yoktu ve büyük oranda hasırcılıkla uğraşılmaktaydı (Fotoğraf 37).

Fotoğraf 37. Simav'ın Geçmişinde Kalan Hasırcılık Faaliyeti (N. Kıratlı). Simav gölü çevresinde önemli ekonomik faaliyetlerden birisi de hasırcılıktı. 1937 yılına ait yukarıdaki bu fotoğrafta da Kelemyenice köyünde hasır dokuyanlar görülmektedir.

Bunun yanında ağırlığı yaklaşık 10 kg'ı bulan sazan balıkları (*Cyprinus carpio*), ağırlığı 6-7 kg'ı bulabilen turna balıkları (*Esox lucius*), yöre halkının ifadesi ile “dırna” balıkları avlanmaktaydı. Bu alanda halkın çime balığı adını verdiği balık (bunlar muhtemelen küçük sazan balığı türleriydi) popülasyonu da oldukça fazlaydı ve yaygın olarak avlanmaktaydı. Bu balıklar Demirci ve Simav'a at sırtında götürülüp satılarak önemli bir gelir elde edilmekteydi.

Simav gölü göçmen kuşların göç yolları üzerindedir ve Türkiye'nin diğer sulak alanlarında olduğu gibi Simav gölü ve çevresi kuşlar için önemli konaklama ve üreme alanlarından birisini teşkil etmektedir. Kış mevsiminde Simav gölü sulak alanına çok sayıda yaban kazı (*Anser anser*), yaban ördeği türleri (*Anas sp.*), sakarmeke (Yörede meke olarak bilinen *Fulica atra*), karabatak (*Phalacrocorax pygmeus*) ve pelikan (*Pelecanus crispus*) geliyordu. Bunlardan bazıları yöre halkı tarafından avlanıyor, hatta bu avcılıktan maddi gelir bile elde ediliyordu (Fotoğraf 38 ve Fotoğraf 39).

Fotoğraf 38. Geçmişte Simav gölünde avcılık faaliyetleri (Kaynak Ahmet Sicim arşivi). 1950'li yılların sonuna ait bu fotoğrafta göle kuş avına giden bir grup avcı görülmektedir.

Ayrıca bu sahada manda yetiştiriciliği de önemli bir faaliyetti. Bu faaliyette zamanla terk edildi ve bu faaliyet günümüze doğru gelindikçe yerini yabancı menşeli sığır türleri aldı.

Fotoğraf 39.Simav gölü çevresinde yaşayan insanlar açısından uzun zaman aynı zamanda bir gelir kapısı anlamındaydı. Göl hem kuş avcılığı hem de balıkçılık bakımından önemliydi. Bu fotoğrafta göle giden bir kuş avcısı görülmektedir (Kaynak: Özlem İnce Kızılbük)

Avcılık ve balıkçılık gibi faaliyetlerin çoğunluğunu gölün içinde bir ada durumunda olan Gölköy'lü halk yürütmektedir. Çünkü söz konusu köyün tarım yapabilecek arazisi olmadığından tek geçim kaynağı bu faaliyetlerdir. Bunun yanında Gölköy henüz bir ada durumundayken Gölköy'ün çevresi bir mesire yeri görünümündeydi. Bayramlarda ve özellikle Hıdrellezde eğlenceler tertip edilmekte, sandallarla gezintiler düzenlenmekteydi. Bu faaliyetlere çevredeki yerleşim yerlerinden gelen satıcılar da katıldığından nispeten ticaret canlanmakta, tüm bu faaliyetler bölgenin çehresini renklendirmekteydi.

O dönemde göl çevresindeki Gölköy, Çitköy ve Boğazköy gibi köylere ait “*erlik*” adı verilen göl içinde çevrilmiş tapulu arazilerde sazlıklar yetiştiriliyordu. Bu sazlıklar aynı zamanda kuşlara ve balıklara bir barınak vazifesi görerek ekosistemi tamamlıyordu. Özellikle Gölköy'de tarım arazisi olmadığından ve neredeyse tek geçim kaynağı balıkçılık ve hasırcılık olduğundan tahıl sıkıntısı çekiliyordu (Fotoğraf 40 ve Fotoğraf 41). Bu problem çevredeki Çaysimav köyü, Güneyköy

(Çüküler) ve Savcılar köyüne balık verilerek buralardan karşılığında tahıl alınarak giderilmeye çalışılıyordu.

Fotoğraf 40. Göl zamanında yapılmış Gök köy evleri (Kaynak: Canan Türk). Gölde zaman zaman kuş avına çıkan ve yine gölü balık tutarak bir gelir kaynağı haline dönüştüren Simav gölünün “ada köyü” Gök köy’de bu faaliyetlere tanıklık eden eski yapılar.

Fotoğraf 41. Gölün içinde bir ada durumunda iken inşa edilen Gök köy evleri (Kaynak: Canan Türk).

Yine o dönemde gölde ve çevresinde halk arasındaki isimleriyle akbabır, karababır, söğütotu, nilüfer, su papatyası, sarı navruz, sütlengeç ve kindıra gibi doğal olarak yetişen ot türleri de oldukça yaygındı. Fakat gölün yok olmasıyla bu bitkilerinde yayılış alanları ortadan kalkmıştır.

Gölün çevresindeki meralar o dönemde sürekli yeşil ve gür haldeyken yine gölün kurutulmasıyla doğal olarak zamanla taban suyu seviyesinin de azalmasıyla meralar bugün yaz mevsiminde kuruyan alanlara dönüşmüştür.

İlk yıllarda (yaklaşık 10 yıl) dağıtılan topraklardan, göl tabanındaki organik madde miktarının yüksekliği ve nem oranının yüksek olması nedeniyle de birim alandan oldukça yüksek verim alınmaya başlanmıştır. Halk ekmek, beslenme gibi temel ihtiyaçlarını karşıladığından bu durumdan memnun olmuştur. Bu kuşak “çok yoksulduk, gölü kurutanlardan Allah razı olsun” diyerek memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Yeni ekonomik faaliyetleri öğrenirken (özellikle tarımsal faaliyetler bazı köyler için yeni öğrenilen bir durum olmuştur) eski alışkanlıklarını da bir müddet sürdürmüşlerdir. Balık yeme alışkanlıklarını temiz akan kanalda yaşayan çime adı verilen balıkları avlayarak sürdürmüşler (Fotoğraf 42), kış mevsiminde bir müddet daha göl arazisine konaklamaya gelen kuşları avlamaya devam etmişlerdir. Hatta Eber gölü gibi uzak göllere gidip, hasır dokumak için gerekli kamışı getirmişler, kadınlar bir müddet daha hasır dokumaya devam etmiştir (Kaynak Ahmet Sicim ile sözlü görüşme).

Fotoğraf 42. Simav gölünün drene edilmesinde kullanılan kanallar göl kurutulduktan sonra bir müddet halkın çime adını verdiği balıkların avlandığı alanlardı. Dolayısıyla da bu kanallar eski alışkanlıkların devam ettirilmesinde bir süre araç olmuşlardır (Fotoğraf Canan Türk arşivi).

3.2. Simav Gölü Kurutulduktan Sonraki Durum

Simav gölünün olduğu dönemde sazlıkları toplayarak, yaptıkları hasırları satıp geçimlerini bu şekilde sağlayan halk, gölün kurutulmasıyla alışageldikleri geçim kaynaklarını bir anda bırakamamışlardır. Bu nedenle yıllarca güneydeki Akşehir, Eber ve Karamuk göllerinden kamyonlarla saz getirmiş ve bunları işleyerek hasırcılık faaliyetini devam ettirmeye çalışmışlardır. Ancak bu faaliyet zamanla yerini halı dokumacılığına bırakmış ve dokumacılık faaliyeti de yaklaşık 30 yıl kadar devam ettirilmiştir (Fotoğraf 43). Bununla birlikte günümüzde halı dokumacılığı ticari önemini kaybettiğinden bu faaliyet de yok olmaya yüz tutmuştur.

Fotoğraf 43. Simav'da çevresinde göl kurumadan önce hasır dokumacılığı ile uğraşanlardan bir kısmı, gölün kurutulmasıyla bu alışkanlıklarına halı dokuyarak devam etmişlerdir (N. Kırathlı).

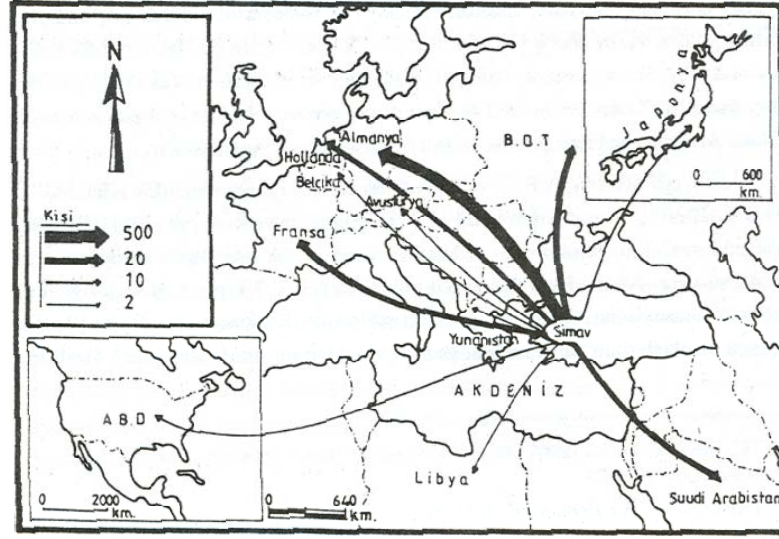
1940'lı yılların ikinci yarısında doğan kuşak, gölün bütün doğal güzelliklerini ve yaşanan geçim sıkıntılarını hissederek büyüyen kuşaktır. Bu kuşak ekonomik faaliyetlerini kurutulan Simav gölünün tabanından elde edilen arazi üzerinde gerçekleştirmiştir (Fotoğraf 44). Çevre köylerle arazi paylaşımı üzerinde kavgaları yapan ve yaşayan kuşaktır.

Fotoğraf 44. Eski göl tabanında mısır ziraati ile uğraşan Kelemyenice’li kadınlar (Fotoğraf Süleyman Zengin).

İlk yıllarda yaşayan her bireye 10 dönüm arazi verilirken, her yıl dağıtım sırasında miktar azalmaya başlamıştır. Aile başına toprak miktarı azalırken, bir yandan da yağış miktarlarının düşmesi sonucunda verimde azalış belirginleşmiştir (Şekil 6). Kurutulan göl tabanındaki araziden ilk yıllarda kuru fasulye için 1 dekardan 800 kg civarında verim alınırken, günümüzde 70 kg civarına düşmüştür. Yağış azalmış, kuraklık artmıştır. Artık aileler geçinemez duruma gelmiştir.

1960’lı yıllardan sonra doğan üçüncü kuşak ise, gölü kış mevsiminde suların geri dönmesiyle tanıyan, masal gibi büyüklerinden gölü dinleyen kuşaktır. Bu kuşak geçim sıkıntısını tekrar hissetmeye başlamıştır. Artık yaşadıkları topraklarda yaşayamaz duruma gelmişler, büyük şehirlere çalışmak amacıyla bir kısmı göç etmeye başlamıştır. Çoğunluk İzmir ve Manisa’ya çalışmak amacıyla göç etmektedir. Köylerde gence rastlamak zorlaşmaya başlamıştır. Çok sevseler de kendi doğdukları yerlerde ekonomik sıkıntılar nedeniyle yaşayamaz hale gelmişlerdir. Özav çalışmasında özellikle 1960 sonrasında başta Almanya olmak üzere birçok Avrupa ülkesine göç edildiğini vurgulamaktadır (Özav, 1996: 70) (Şekil 18). Bunun yanında Libya ve Suudi Arabistan’a 1970’li yıllarda, 1990’lı yıllarda SSCB’nin dağılması ve Bağımsız Devletler Topluluğunun kurulmasından sonra buraya çalışma amaçlı göçlerin gerçekleştiğini belirtmek yerinde olacaktır.

Şekil 18. Simav depresyonu çevresinde 1960–1995 döneminde yurtdışı göçleri (Özav, 1996: 70).

Halk sürdürdüğü ekonomik faaliyetlerden kolay vazgeçemediği gibi eski beslenme alışkanlıklarını da bırakmakta güçlük çekmiştir. Bu yüzden yıllarca çevre göllerden tuttıkları balıkları kurutarak tüketmişlerdir. Zira daha önce tutulan sazan ve turna balıkları gölün kurutulmasıyla ortadan kalkmıştır. Buna karşılık çime adı verilen küçük balıklar, drenaj kanallarında yaşamaya devam etmiştir. Ancak Yeşilköy, Eynal, Naşa, Çitgöl, Güneyköy ve Simav'ın kanalizasyon atıkları ile Hüsümköy'deki yün fabrikasının atıkları da kanala verilince, kanalda yaşayabilen son balık türü olan çime balıkları da günümüzden 10–15 yıl önce yok olmuştur (Fotoğraf 45 ve Fotoğraf 46).

Yine eski dönemde Simav Gölü göçmen kuş topluluklarının uğrak yerlerinden birisiyken, günümüzde yaban kazı, yaban ördeği, karabatak, pelikan ve leylekler artık sürülerle değil, birkaç kuş halinde göl alanına uğramaktadır. Yine eskiden yoğun olarak Simav gölüne gelen meke kuşları (*Fulica atra*), günümüzde bu alanı terk etmiştir. Bu nedenle artık kuş avcılığı ekonomik bir faaliyet olmaktan çıkmıştır. Saz yetiştirmek için kullanılan erlikler de bu anlamını yitirmiş ve bu alanlar da tarım arazisi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bayramlarda ve Hıdrellez'de gölün çevresinde yaşanan renkli faaliyetler de sönükleşmiş ve yok olmaya yüz tutmuştur (Fotoğraf 47).

Fotoğraf 45. Gölü drene eden ana kanalda yoğun kirlilik dikkati çekmektedir. Fotoğraf Çitgöl altından çekilmiştir (E. Sicim).

Fotoğraf 46. Simav gölünün çime balıklarının son yaşam alanlarını oluşturan drenaj kanalları, yoğun kirlilik nedeniyle büyük bir değişime uğramışlardır. Artık bu kanallar canlı yaşamı açısından uygun ortamlar oluşturmamaktadırlar (Fotoğraf Çitgöl köyü çevresinden alınmıştır E. Sicim).

Fotoğraf 47. Eski Simav gölünde Hidrellez kutlamaları çerçevesinde Gölköy'lü avcılar gölde. Fotoğrafın tarihi 08.05.1931'dir (N. Kıratlı).

Simav Gölü'nün kurutulması sonucunda sahada yetişen birçok tür yok olmaya yüz tutmuş, hatta bazı bitki türler tamamen ortadan kalkmıştır. Bölgedeki balıkçılık faaliyeti bitince Çaysimav, Güneyköy (Çüküler) ve Savcılar köyleri ile çevre yerleşim yerleri arasındaki “**balık verip, tahıl alma**” şeklindeki değiş tokuş faaliyeti sona ermiş ve çevreyle olan yerel ticari ilişkiler de zayıflamıştır.

3.3. Kurutulan Simav Gölü'nde Karşılaşılan Sorunlar

Sulak alanların kurutulmasından sonra karşılaşılan sorunlar aslında her alan için “özel” olsa da bazı konularda benzerlikler dikkat çekicidir. Örneğin Amik Gölü için yaşanan sorunların benzerleri bizim çalışma alanımızda da söz konusudur. Amik gölünde graben alanındaki sulak alanlar aynı zamanda zengin balık popülasyonuna sahiplerdi. Bu durum yörede yoğun balık avcılığına yol açmıştır. 1950'li yıllarda Amik Gölü'nde yılda 80 ton yılan balığı, 100–150 ton karabalık ile 200 ton sazan türleri avlanırdı. Bu balıklardan bir kısmı, yöre halkının balık ihtiyacını karşılamasının yanında tatlı su balığına rağbet gösteren Ortadoğu (Suriye, Lübnan ve Filistin) ve Avrupa (Almanya) ülkelerine de ihraç edilmekteydi. Gâvur Gölü bataklığında ise avlanma sezonunda günlük ortalama 15–20 ton balık avlanır, avlanan balıklar trenle Adana'ya gönderilir ve buradan da diğer pazarlara ulaştırılırdı (Gürbüz ve diğerleri, 2003:117'ye atfen Korkmaz, 2008). Kurutma sonrası balıkçılık, sadece kurutma kanalları ile kurutulan göl ve bataklıkların kalıntılarında yok denecek kadar az düzeyde gerçekleştirilmektedir. Sulak alanların içinde yer aldığı ovalar, verimli tarım alanlarını oluşturmakta, tarımsal faaliyetler, göl ve bataklıkları besleyen su kaynakları, göl alanının mevsimlik değişimi ve arazi mülkiyet durumuna göre sekilenmekteydi. Bu alanlarda 1950 öncesi daha çok çeltik ve buğday tarımı yapılırken, 1950 sonrası pamuk, şekerpancarı ve ayçiçeği gibi sanayi bitkileri ön plana çıkmıştır. Bunların dışında özellikle göl sularının çekildiği alanlarda sebze tarımı yapılmaktaydı. Kurutma sonrası kazanılan topraklar, 10–20–40 dönüm seklinde topraksız köylülere verilerek toprak sahibi olmaları sağlanmıştır. Toprakların dağıtımından kaynaklanan anlaşmazlıklar ve su paylaşımı konusundaki sıkıntılar bir tarafa bırakıldığında göl ve bataklıkların kurutulmasının tek olumlu sonucu, böylesi bir sosyolojik değişimin gerçekleşmesidir. Göl ve bataklık

alanlarından kazanılan topraklarda, sanayi bitkilerinin yoğunlukta olduğu sulu tarımın yapılması, bugün çok ciddi su sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kurutma öncesi 1–2 m derinlikte olan taban suyu seviyesi, kurutma sonrası beslenimin azalması ve her yıl beslenimden daha fazla suyun çekilerek tüketilmesi sonucunda bugün, çiftçilerin verdiği bilgilere göre 250–300 m derinliklere kadar düşmüştür. Bu durum göl ve bataklıklar çevresinde yer alan ve taban suyundan beslenen birçok kaynağın kurummasına yol açmıştır. Taban suyu seviyesindeki düşüş, aynı zamanda uzun bir jeomorfolojik süreç içinde oluşan ve çok kıymetli olan organik toprakların (turbaların) da yok olmasına neden olmuştur. Kurutma sonrası yüzeysel suların çekilmesi ve taban suyu seviyesinin düşmesi, organik toprakların kurummasına ve bünyelerinde derin çatlakların oluşmasına yol açmıştır. Kuruyan ve çatlakları bol oksijenle dolan organik topraklar, özellikle Temmuz ve Ağustos aylarında çeşitli nedenlerle yanmışlardır. Bu şekilde Gâvur Gölü bataklık alanında sadece 1967 yılında yanan organik toprak miktarı 846ha'dır (Gürbüz ve diğeri, 2003:120'ye atfen Korkmaz, 2008). Amik gölü ve çevresinde tüm bu yaşananlar bize Simav gölü hikâyesini hatırlatmaktadır.

Simav gölünün kurutulmasından sonra çeşitli sorunlar ile karşılaşmıştır. Bunlar kısaca şöyle sıralanabilir:

a-Göl alanında 8 kasaba ve 2 köye farklı miktarlarda arazi tahsis edilmiştir. Bu yerleşim birimlerindeki nüfus ile ayrılan arazi arasında orantı bulunmamaktadır (Tablo 4). Dağıtım sırasında yerleşim birimlerinde nüfus orantılı olarak hak sahibi çıkacağı varsayıldığında, çiftçi ailesi başına dağıtılacak arazi miktarı her yerleşim biriminde çok farklı olacaktır. Mevcut uygulamalarda dağıtım normu ilçe bazında ilan edilmekte, bu ise Simav şartlarına uygun düşmemektedir. İdari sınırlarda anlaşmazlıklar olup, göl arazisinde ise mevcut uygulamadaki sınırlardan, kadastro sınırları büyük farklılıklar göstermektedir (Köy ve kasabalara ait kadastro sınırlarının, kurutulmuş göl arazisinin köy ve kasabalara ayrılması sırasında göz önünde bulundurulmadığı anlaşılmaktadır) (STM, 2010).

Tablo 4. Tarım Reformu Aydın Bölge Müdürlüğü Simav Uygulama Alanı Arazi ve Nüfus Dağılımı (2003-2004 Üretim Dönemi)(STM, 2010).

SIRA NO	KASABA VE KÖYLER	TAPULAMA BİRLİK HUDUDUNA GÖRE (da)	NÜFUSU 2000	KİRALANAN ARAZİ MİKTARI (da)	KİRALAMA YAPILAN AİLE SAYISI (Kişi)
1	AKDAG KASABASI (KINIK MAH.)	253	2596	673,5	317
2	AKDAG KASABASI (SAVCILAR MAH.)	1656		1317,5	385
3	GÜNEY KASABASI	4606	2345	3915	495
4	NAŞA KASABASI	3777	2335	2981,5	608
5	ÇİTGÖL KASABASI	2470	4906	2312	766
6	DEMİRCİKÖY KASABASI	0	2348	583,5	305
7	ÖREYLER KASABASI	0	2060	542,5	268
8	ÇAY SIMAV KASABASI	528	2096	712,5	250
9	KELEMYENİCE KASABASI	1742	1242	1560,5	313
10	GÖLKÖY	1818	325	1487	208
11	BOĞAZKÖY	1566	1327	1520,5	228
TOPLAM		18416	21580	17606	4143
631.600,00					

b-Şahıs arazilerinin çok parçalıdır ve alan itibariyle küçüktür. Bu durum kadastro çalışmalarında problem teşkil ettiğinden değişik ölçeklerde (1/5000, 1/2500, 1/2000) paftalar üretilmiştir. Bu da çalışmalarda sağlıklı bilgilerin alınmasına engel olmaktadır. Dağıtım normunun, AKK sınırlarının tespit edilememiş olması ve hazine arazisinin az fakat talebin çok fazla olması dağıtıma yönelik çalışmalarda belirsizliğe neden olmaktadır. Halihazır mevzuata uygulamaya göre tespit edilecek normun Simav'da uygulanması imkansız denecek kadar problemlere sebep olabilir (STM, 2010).

c-Kurutulan Simav gölünün tabanı yılın önemli bir kesiminde (yaklaşık 6 ay) su altında kalmaktadır (Fotoğraf 48). Ancak drenaj sistemi yeterli değildir. Bu yapının iyileştirilmesi ise başka bir sorun ortaya çıkaracaktır. Çünkü göl tabanını kaplayan organik madde yönünden zengin topraklar da toprakta yanma riski ortaya çıkmaktadır. Bu durumun tipik örneklerinden birisi yukarıda da ifade edildiği gibi Amik gölü çevresinde yaşanmıştır.

Bölgedeki kiralama çalışmaları Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı döneminden beri (1979 yılı) 284 Sayılı Kiralama Genelgesi Hükümlerine göre yürütülmüştür. Bu çalışmalarda öncelikle topraksız çiftçiler göz önünde bulundurulmuştur. Yöre çiftçisinin talebi de arazi varlığına bakılmaksızın dağıtım

yapılması yönündedir. 3083 Sayılı Kanunun mevcut haliyle uygulanması halinde halihazırdaki çiftçi ailelerinin % 40-50'si hak sahibi olamayacağı için büyük sosyal huzursuzlukların meydana gelmesi olasıdır (STM, 2010).

Fotoğraf 48. Simav gölünün kış sonundaki durumu. Simav gölü kurutulduktan sonra göl tabanına yayılan Gölköy'e ait evlerden bazıları bugün özellikle yağışlı mevsimde suların yükselmesi sonucunda su içinde kalmaktadır (E. Sicim).

d-31.05.2002 tarihi itibariyle Simav Bölge Müdürlüğünün kapatılması ile uygulama alanı kapsamında kalan göl arazisinin kiralama çalışmaları Aydın Bölge Müdürlüğüne bağlanmıştır. Simav Uygulama Alanında kiralama çalışmaları 284 Sayılı kiralama genelgesi hükümlerine göre yapılmaktadır (Tablo 5). Aydın Bölge Müdürlüğünde ise çalışmalar 3083 Sayılı Kanun kapsamında yapılmaktadır. Aynı Bölge Müdürlüğü bünyesinde bir yerde 284, bir yerde 3083 Sayılı Kanun uygulanması çifte standart oluşturmaktadır. Bu da Bölge Müdürlüğünün çalışmalarında büyük sıkıntılara neden olmaktadır. Bu problemin çözümü için 2003 yılına mahsus olmak üzere Simav Uygulama alanında 284 Sayılı Kiralama Genelgesi hükümleri ile kiralama çalışmaları yapılmış olup, diğer yıllar için mutlaka 3083 Sayılı Kanun hükümlerine göre kiralama ve dağıtım çalışmaları yapılması gerekmektedir (STM, 2010).

Tablo 5. Kurulan Simav Gölü Arazisinde Kiralanan Taşınmazlar Listesi (STM, 2010).

Sıra No	Köyü/ Mahallesi	Pafta No	Parsel No	Yüzölçümü(m2)	Hazine Hissesi	Tapudaki Vasfı
1	Boğazköy	J21c.08dA-D	2163	1.075.828,00	Tam	Tarla
2	Boğazköy	J21c.08dA-B	2164	490.981,00	Tam	Tarla
3	Çaysımav	2	2410	528.300,00	Tam	Tarla
4	Çitgöl	J21c.14aB	5016	152.325,00	Tam	Tarla
5	Çitgöl	J21c.14aB	5017	35.388,00	Tam	Tarla
6	Çitgöl	J21c.14aB-bA-bC-cC	5018	1.703.272,48	Tam	Tarla
7	Çitgöl	J21C.09CD	5019	631.600,00	Tam	Tarla
8	Gölköy	J21c.08cD	1573	715.732,00	Tam	Tarla
9	Gölköy	J21C.C8CD	1574	282.960,00	Tam	Tarla
10	Gölköy	J21c.08cD	1594	369.340,00	Tam	Tarla
11	Gölköy	J21c.08cD	1605	435.148,00	Tam	Tarla
12	Güney	J21c.08cC-09cA-cB-dB	7859	4.517.396,00	Tam	Tarla
13	Güney	J21c.08cB-cC	7860	56.594,00	Tam	Tarla
14	Güney	J21c.08cC	7861	32.000,00	Tam	Tarla
15	Kelemyenice	J21c.14aA-09dA-dC	2092	1.625.131,00	Tam	Tarla
16	Kelemyenice	J21c.08cC	2093	34.560,00	Tam	Tarla
17	Kelemyenice	J21c.08dD	2094	82.920,00	Tam	Tarla
18	Nasa	J21c.09dC-dD	311	20.300,00	Tam	Tarla
19	Naşa	J21c.14aA-aB	312	645.200,00	Tam	Tarla
20	Nasa	J21 c.09ca-cb-cc-cd-d<	5829	3.112.191,00	Tam	Tarla
21	Akdaş-Savclia	J2:cX3o\3-C-0-<JA-3-	2885	1.655.612, 00	Tam	Tarla
22	Akdaş-Kımk	J21c.CSöA-c5	2798	250.288,00	Tam	Tarla
23	Greyler	J21c.14aA	3209	148.630,00	Tam	Tarla

3.4. Manisa-Kütahya-İzmir Planlama Bölgesi 1/100 000 Ölçekli Çevre Düzeni Planında Simav Gölünün Yeri

Manisa-Kütahya-İzmir Planlama Bölgesi 1/100 000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, değişikliği 04.02.2009 tarihinde 27131 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 11.11.2008 tarih ve 27051 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan "Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik"e uygun olarak 4856 sayılı Kanun’un 2 (h) ve 10 (c) maddeleri ile 2872/5491 sayılı Kanun’un 9 (b) maddesi uyarınca 14.08.2009 tarihinde onaylanmıştır (ÇED 2009). **14.08.2009 tarihinde onaylanan bu planın,** Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü Manisa – Kütahya - İzmir Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Plan Uygulama Hükümleri’nin izah edildiği raporda amaç şu şekilde ifade edilmektedir: “Manisa-Kütahya-İzmir illerini kapsayan 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı’nda temel amaç; yaşanan hızlı ve kontrolsüz kentleşmenin, parçacı ve sektörel planlamanın yarattığı sorunların ortadan kaldırılması, kentleşme ve sanayileşmenin kontrollü gelişiminin sağlanması ve gelişmelerin sürdürülebilir kılınması, ekolojik dengeyi bozacak müdahalelerin engellenmesi, **2025 yılı hedef**

alınarak kültürel ve doğal değerlerin korunmasını sağlayacak biçimde gelişmenin yönlendirilmesidir.”. Aynı raporda belirlenen amaç doğrultusunda;

“3.1. *Planlama Bölgesini oluşturan alan bütününde koruma-kullanma dengesini gözetmek,*

3.2. *Doğal, kültürel, tarihsel, sosyal ve ekonomik değerlerini korumak ve geliştirmek,*

3.3. *Bölge bütününde gelişme olanakları ve iç dinamikler doğrultusunda, yerleşme düzeni ve kademelenmesini oluşturmak,*

3.4. *Koruma-kullanma dengesi gözetilerek, sektörel olanakların değerlendirilmesini ve geliştirilmesini sağlamak,*

3.5. *Alıcı ortamlarda (su, toprak ve hava) var olan kirlenmenin giderilmesi ve yeni kirlenmelerin oluşmasını önleyecek kararları geliştirmek,*

3.6. *Sosyal, ekonomik ve mekânsal kararlarda tutarlılığı sağlayacak biçimde planlama alt bölgelerini belirlemek,*

3.7. *Ulusal ve yerel tercihler doğrultusunda, planlama alt bölgelerinin mevcut ve gelişmesi olası sektörlerde uzmanlaşmasını desteklemek,*

3.8. *Belirlenen planlama alt bölgelerinde, alt ölçekli çevre düzeni ve/veya nazım ve uygulama imar planlarının bütüncül olarak kısa süre içinde hazırlanmasını sağlamak,”*

çalışmanın temel hedefleri olarak belirlenmiştir. Söz konusu plan doğrultusunda Planlama Alt Bölgeleri de oluşturulmuştur. Bu bölgeler gelişme eğiliminin gözlemlendiği kentsel kullanım alanları ile bunların etkileşim alanlarını, sahip olduğu ekolojik değerler açısından korunması ve geliştirilmesi gerekli alanları, sektörel açıdan gelişme potansiyeline sahip alanları kapsayan ve tamamı için ilgili valilik ve belediyelerince işbirliği içinde bütüncül alt ölçekli çevre düzeni planı yapılması zorunlu olan nüfus, işgücü, sosyal ve ekonomik veriler ışığında gelişme eğilimlerinin belirlendiği bölgelerdir. Bu Plan Uygulama Hükümleri içinde yer alan Planlama Alt Bölgelerinden birisi de, *Simav Planlama Alt Bölgesi*'dir. Bu alan Simav ilçe merkezi ile birlikte çevresinde kurulmuş belde belediyelerini, organize sanayi bölgelerini ve tarımsal alanları kapsayan sahadır. Yine bu alanlar, çevresine hizmet eden, içerisinde kamu hizmet birimlerinin yer aldığı alanlar olarak belirtilmektedir (ÇDP, 2009: 2). Plan Uygulama Hükümleri içinde tanımlanan *Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri*, Turizm Merkezleri 2634/4957 sayılı “Turizmi Teşvik Kanunu” uyarınca, Bakanlar Kurulu kararıyla ilan edilen/edilecek alanlardır. *Turizm Tesis Alanları* ise

turizm amaçlı tesislerin ve bu tesislerin tamamlayıcı unsurlarının yer aldığı/alacağı kullanım alanlarıdır (ÇDP, 2009: 4).

Plan Uygulama Hükümleri içinde Simav Planlama Alt Bölgesi içinde geçen *Simav Gölü (7.2.8.2) alanı*, “Geçmişte kurutularak tarım alanına dönüştürülmüş olan Simav Gölü’nün yeniden sulak alana dönüştürülmesi ilkesinden hareketle alınması gereken önlemler alt bölge planında geliştirilecektir. Simav Gölü havzası içindeki tüm yerleşmelerde ortak altyapı ve arıtma önlemlerine ilişkin kararlar Planlama Alt Bölgesi Planında belirlenecektir” şeklinde (ÇDP, 2009: 22) ve *7.17.4. Simav Gölü:* “Geçmiş yıllarda kurutularak tarım alanına dönüştürülmüş olan Simav Gölü’nün yeniden doğal sulak alan niteliğine kavuşması sağlanacaktır. Planda sazlık ve bataklık alan olarak gösterilen bu alanın çevresinde hazırlanacak Planlama Alt Bölgesi Planı’nda, sulak alanın korunmasına ve yaşatılmasına ilişkin önlemlere yer verilecektir” (ÇDP, 2009: 32) şeklinde belirtilmektedir. Çevre ve Orman Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü Manisa – Kütahya - İzmir Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı, Plan Açıklama Raporunda da (ÇPAR 2009); *Sazlık Bataklık Alanlar* için “Genel olarak sulak alanlar ile bir arada bulunan, sulak alan niteliği taşımasa da doğal yapısı sazlık ve bataklık niteliğinde olan alanlar, Çevre Düzeni Planı’nda ayrıştırılarak gösterilmiş ve bu alanların da doğal karakteri korunacak alanlar arasında yer alması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, ***Kütahya Simav’da kurutulmuş ve tarımsal amaçla kullanılmaya başlanmış olan göl alanının da yeniden doğal yapısına kavuşmasını sağlayacak, bu alanın yeniden sulak alana dönüşmesini sağlayacak kararlar planın kararları arasında yer almıştır***” ifadeleri bulunmaktadır (ÇPAR, 2009: 46).

Yukarıda sözü edilen Plan Açıklama Raporunda (ÇPAR 2009), iki seçenekten söz edilmektedir. Bunlardan ilkinin “Mevcut gelişme eğilimlerinin süreceği, planlama ile gelişmeye etkinin en alt düzeyde gerçekleştirileceği” varsayımına dayandırılması benimsenirken, ikinci seçeneğin ise “Yatırım kararları ile gelişmenin desteklenmesini öngören müdahaleci bir seçenek” olması benimsenmiştir. İkinci seçenekte, müdahale yalnızca yatırım kararları ve projelerle sınırlı tutulmamış, koruma kararları açısından da planın alana müdahale etmesi gerektiği kabul

edilmiştir. Bu kabuller doğrultusunda ortaya çıkan seçeneklerde Planlama Bölgesi'ne yönelik genel beklentiler ve kabuller aşağıda iki başlık altında gruplanmıştır. Seçenekler üretilirken, biri diğerinden farklı kabullerin yanı sıra, bazı konularda iki seçenekte de ortaklaşan kabuller yer almıştır. Her iki seçeneğin ortak doğrusuna dönüşen bu kabullerin bir bölümü mevzuattan kaynaklanan zorunluluk, bir bölümü ise alınmış ve vazgeçilmez hale gelmiş kurumsal kararlar ve bu kararların olası sonuçları, bir bölümü ise vazgeçilmez koruma kararlarıdır. Burada sözü edilen *birinci seçenek*; “Mevcut gelişme eğilimleri sürecektir.” (ÇPAR 2009: 47) olarak tanımlanmakta ve “*Geçmiş yıllarda kurutulmuş tarla haline getirilmiş olan Simav Gölü geri kazanılamayacak, bu alanın tarımsal amaçlarla tarla olarak kullanılması sürdürülecektir*” (ÇPAR 2009: 49) ifadesi bulunmaktadır. *İkinci seçenek*; “Yeni yatırım kararları ile gelişme desteklenecektir.” olarak tanımlanmakta “*Geçmiş yıllarda kurutulmuş tarla haline getirilmiş olan Simav Gölü alanına müdahale edilecek, bu alanda kurutma sonrasında ortaya çıkan sorunların ortadan kaldırılması sağlanacak, söz konusu alanın yeniden sulak alan niteliği kazanması kolaylaştırılacaktır*” (ÇPAR 2009: 52) şeklinde, çalışma alanı ile ilgili bir açıklama getirilmektedir. Yine aynı açıklama raporunda *Simav Planlama Alt Bölgesi: Kütahya'nın batı kesiminde yer alan Simav ilçesi çevresinde birbirine yakın ve bitişik konumlanmış durumda olan tüm yerleşmelerin ve bu yerleşmelerin çevresinde oluşan sanayi ve turizm gelişmelerinin bütüncül olarak planlanması, bu gelişmelerden kaynaklanması olası sorunların ortak çözümlerle giderilmesi amacıyla planlama alt bölgesi belirlemesi yapılmıştır. Yaklaşık büyüklüğü 55.000 hektar olan Planlama Alt Bölgesi sınırları içinde, Simav ilçe belediyesinin yanı sıra Beyce, Çitgöl, Yesilköy, Demirci, Öreyle, Çaysimav, Kelemyenice, Bahtullı, Hisarbey, Yeniköy, Akdağ, Güney, Naşa, Yemişli, Şenköy belde belediyeleri ile bu yerleşmelerin çevresindeki köyler yer almaktadır* (ÇPAR 2009: 56). Simav'da yer seçimi yapılmış organize sanayi bölgelerinden biri karma organize sanayi bölgesi olarak planlanmışken, Simav'da Eynal bölgesinde yer seçimi yapılmış olan diğer organize sanayi bölgesi ise “Tarıma Dayalı İhtisas (Sera) Organize Sanayi Bölgesi olarak planlanmıştır. Kütahya'da yer seçimi gerçekleştirilen organize sanayi bölgelerinden Gediz ve Simav organize sanayi bölgeleri, yakınlarında yer alan jeotermal kaynaklar

kullanılarak, özellikle tarımsal sanayi için avantajlı konuma gelebilecek bölgelerdir. Bu bölgelerde, jeotermal enerjinin kullanımı, bölgelerde gelişimi hızlandıracaktır. (ÇPAR 2009: 104). Kütahya’da yer seçimi yapılmış olan Tavşanlı, Gediz ve Simav Organize Sanayi Bölgesi alanlarının da kendi bölgelerinde tarımsal sanayi için alan gereksinimini karşılayacağı kabul edilerek, ayrıca bir alan düzenlemesi yapılmamıştır. Gediz Organize Sanayi Bölgesi’nin kuzey yönünde genişlemesi amacıyla ilave sanayi alanı önerilmiştir. Tarımsal sanayi alanının karşılanması amacıyla yönlendirilmesi önerilen Simav Organize Sanayi Bölgesi, Gediz Organize Sanayi Bölgesi, Bayındır Organize Sanayi Bölgesi ve Bergama Organize Sanayi Bölgeleri’nin yakınlarında yer alan jeotermal kaynakların da kullanıldığı sanayi alanlarına dönüştürülmesi amaçlanmıştır (ÇPAR 2009: 105). Simav Teknolojik Seracılık Bölgesi ve Sera OSB Alanı: Simav’da Eynal Jeotermal kaynakların bulunduğu bölgede yer seçimi yapılmış olan, jeotermal kaynakların kullanılacağı teknolojik seralar ile seralarda üretilen ürünlerin değerlendirilmesine yönelik tesislerin yapılabileceği, Sera Organize Sanayi Bölgesi plan kararına dönüştürülmüştür (ÇPAR 2009: 115). **4.5.13. Doğal Karakteri Korunacak Alanlar içinde Sazlık ve Bataklık Alanlar (4.5.13.3.)** Genel olarak sulak alanlar ile bir arada bulunan, sulak alan niteliği taşımasa da doğal yapısı sazlık ve bataklık niteliğinde olan alanlar, Çevre Düzeni Planı’nda ayrıştırılarak gösterilmiş ve bu alanların da doğal karakteri korunacak alanlar arasında yer alması amaçlanmıştır. ***Bu kapsamda, Kütahya Simav’da kurutulmuş ve tarımsal amaçla kullanılmaya başlanmış olan göl alanının da yeniden doğal yapısına kavuşmasını sağlayacak, bu alanın yeniden sulak alana dönüşmesini sağlayacak kararlar planın kararları arasında yer almıştır*** (ÇPAR 2009: 116). 4.7.2. Diğer Doğal Koruma Alanları 4.7.2.1. Sulak Alanlar başlığında da “Planlama Bölgesi içinde bulunan tüm sulak alanların korunmasını öngören kararlar, Çevre Düzeni Planı’nın ilkeleri ve kararları arasında yer almaktadır. Çevre Düzeni Planı sınırları içindeki sulak alanların bir bölümü birden fazla koruma statüsü ile koruma altına alınmışken, bir bölümüne yönelik koruma kararı ise bulunmamaktadır. Planlama Bölgesi içinde bulunan sulak alanlardan beş tanesi Türkiye’nin uluslararası öneme sahip sulak alanları arasında yer almaktadır. Bu beş sulak alandan, Gediz Deltası Ramsar Sözleşmesi listesinde

yer almaktadır. Gediz Deltası dışında hiçbir alanda sulak alan koruma bölgeleri henüz belirlenmemiştir. Sulak alan koruma bölgelerine ilişkin düzenlemelere plan hükümleri arasında yer verilmiştir. Uluslararası öneme sahip sulak alanların yanı sıra, Planlama Bölgesi içinde sulak alan niteliği gösterdiği belirlenen diğer alanlara yönelik kararlara da aşağıdaki bölümlerde yer verilmiştir (ÇPAR 2009: 123). Bu bölüm içinde “*Simav Gölü: Geçmiş yıllarda kurutulmuş tarım alanı haline getirilmiş olan Simav Gölü’nün yeniden göl haline getirilmesi ve sulak alanın yeniden oluşmasının sağlanması da Çevre Düzeni Planı’nın kararları arasında yer almıştır*” Simav gölü yer almaktadır (ÇPAR 2009: 124).

Bu raporda Simav Eynal’da jeotermal kullanarak elektrik üretecek termal enerji santrallerinin kurulması için öneriler de geliştirilmiştir (ÇPAR 2009: 133). Aynı raporda *Turizm* başlığında ise şu açıklamalar yer almaktadır: “Planlama Bölgesi içinde varlığı belirlenmiş olan jeotermal kaynakların mevcut durumdaki en yaygın kullanımı kaplıca ve turizm amaçlı tesislerdir. Ancak mevcut durumda nitelikli tesis sayısı oldukça azdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından başlatılmış olan Termal Turizm Kentleri oluşturulması düşüncesine koşut olarak, Bölge içinde var olan jeotermal kaynakların turizm amaçlı kullanımının yaygınlaştırılmasına ilişkin düzenlemeler de plan kararına dönüştürülmüştür. Planlama Bölgesi içinde jeotermal kaynakların turizmde kullanımını kolaylaştırmak, geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş olan Termal Turizm Bölgeleri ve Merkezleri ile bunların yanı sıra henüz turizm merkezi ilan edilmemiş de olsa, turizmde kullanılabilecek nitelikte termal kaynakların bulunduğu; aşağıdaki bölgelerde turizm alanlarının düzenlenmesi yapılmıştır. İzmir Aliağa Samurlu Termal Turizm Alanı, İzmir Bayındır Ergenli Termal Turizm Alanı, Manisa Salihli Kurşunlu Termal Turizm Alanı, Manisa Alasehir Kurudere Horzumsazdere Termal Turizm Alanı, Kütahya Emet Dereli Termal Turizm Alanı.” **Anlaşıldığı gibi burada turizmle ilgili yatırımlarda Simav gölü arazisinden söz edilmemektedir.**

Ancak sözü edilen 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı’nın haritası da tarafımızdan incelenmiştir (Şekil 19). Bu haritada dikkati çeken bazı özellikler kısaca şöyle özetlenebilir: Simav depresyonunu çevreleyen dağlık sahalar orman özelliğini

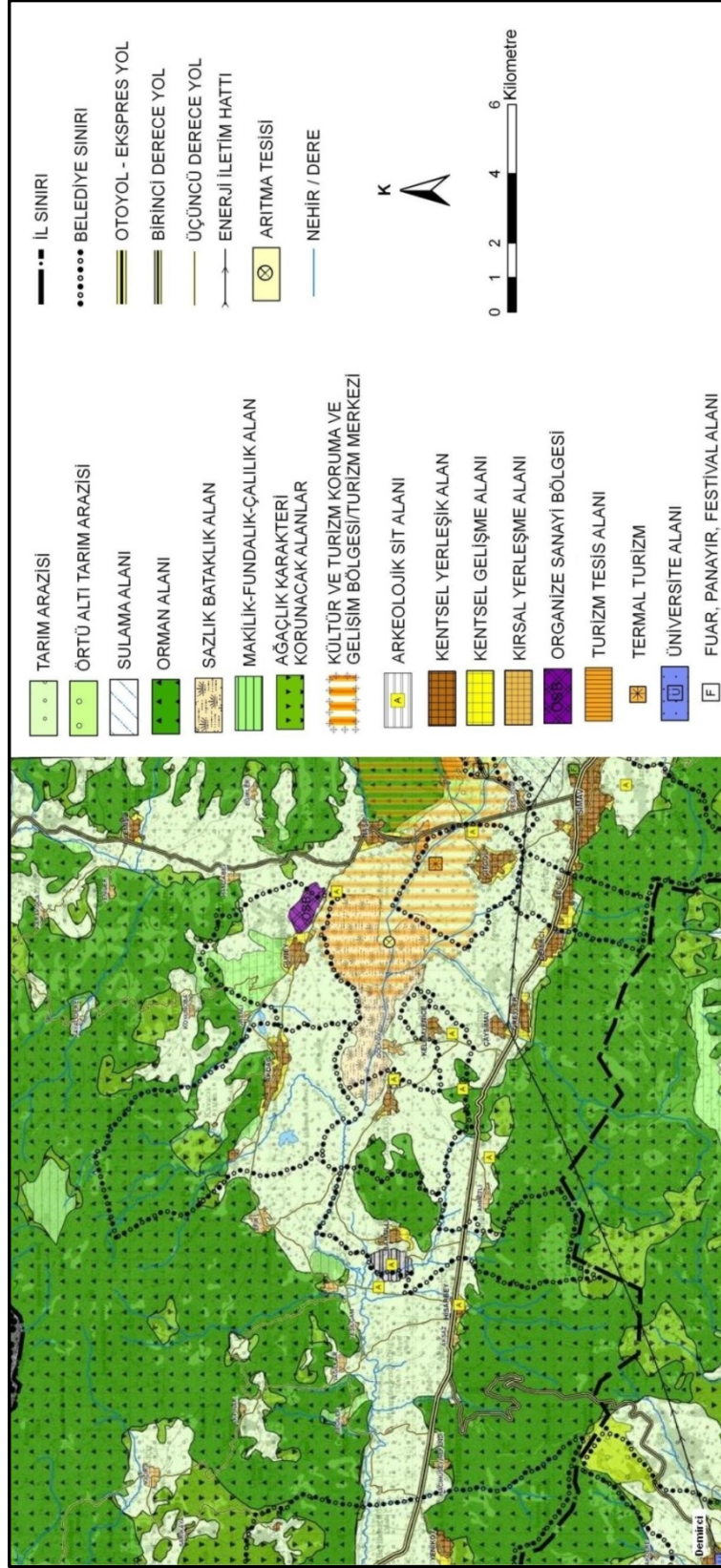
korumaktadır. Bazı alanlarda ise ağaçlandırmalar yapılacağı belirtilmektedir. Buna karşılık Planlanan turizm alanı, Naşa doğusunda görülen ormanlık alana da yayılmıştır.

Özel Kanunlara Tabi Olmak Üzere **Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi/Turizm Merkezi olarak *Simav gölünün eski tabanının doğusundaki çok önemli bir kısmı*** ile Çitgöl kuzeyi ve Naşa doğusu tanımlanmıştır.

En dikkat çekici hususlardan birisi bu plan için hazırlanan haritada *göl alanı* olarak bir saha ayrılmamış olmasıdır. Ancak kurutulan göl alanının batıda kalan yarısı (Gölköy dahil) *sazlık bataklık alan* olarak gösterilmektedir.

Simav yerleşmesinin batıya doğru gelişim aksı üzerinde yer alan yerleşmeler kentsel yerleşik alan/gelişme alanı olarak planlanmıştır. Planda bazı alanlar Arkeolojik Sit Alanı olarak ayrılmıştır (Kileseköy/Boğazköy gibi). Eski göl tabanının batısında kalan saha ise ağaçlık karakteri korunacak alan olarak belirtilmektedir. Simav depresyonunun geri kalan kısmı bu planda tarımsal faaliyetlere ayrılmıştır. Ayrıca Güney yerleşmesi güneydoğusunda organize sanayi bölgesi planlanmıştır. Kocaçayın göl tabanındaki aşağı çığırında ise bir arıtma tesisi planlanmaktadır.

Çalışmamıza konu olan Simav gölü ve yakın çevresi ile ilgili gelecekte de önemli çevresel değişimlerin yaşanacağı açık olarak bu haritadan anlaşılmaktadır. Özellikle yukarıda sözü edilen 1/100 000 Ölçekli Çevre Düzeni Planının haritası dikkate alınırsa gölün geriye kazanılması oldukça zor görünmektedir. Bu planda en dikkat çekici nokta da kurutulan göl tabanının batı kesimi dışında, kabaca Kalemeyence ve Güney yerleşmeleri arasında çizilecek hattın doğusunda kalan önemli bir kesiminin turizm faaliyetleri için ayrılmış olmasıdır. Bu durum ekosistemin geriye kazanılması konusundaki olumsuz düşüncemizi doğrular niteliktedir.

Şekil 19. Manisa – Kütahya - İzmir Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda Simav gölü ve yakın çevresi.

3.5. Simav Gölü Arazisi İçin Bazı Çözüm Önerileri (STM, 2010).

3.5.1.3083 Sayılı Yasaya Göre

- Halihazır kullanım sınırları ile kadastro sınırlarının farklı olduğundan kullanım sınırlarının sabit tutularak kadastro sınırlarını mevcut 8 kasaba ve 2 köye göre yeniden tescil ettirilmelidir. Halihazır kullanım sınırlarında 8 kasaba (Akdağ, Güney, Naşa, Çitgöl, Demirciköy, Öreler, Çaysimav ve Kelemyenice) 2 köy (Boğazköy ve Gölköy) bulunmaktadır.
- Kadastro sınırlarında Öreler ve Demirciköy kasabaları bulunmamaktadır. Mevcut hali ile 3083 Sayılı Kanuna göre beyanname alınıp uygulamaya geçildiğinde Öreler ve Demirciköy kasabaları uygulama dışında kalacaktır. Bu sebeple bugünkü hali ile mevcut kullanım sınırlarının yeniden tescil ettirilip dağıtılması sağlanmalıdır.
- 3083 Sayılı Kanunda bölgenin şartlarında uygulamayı sağlayacak değişiklik yapılarak Simav'da da uygulanabilecek şekilde 5 – 10 dekarlık değişken bir bahçe bitkileri normu tespit ettirilmeli ve aile grupları olarak dağıtılması sağlanmalıdır. Buradaki satış bedeli yöresel olarak fiyat tespiti yapılarak ve 3083 Sayılı Kanun kapsamında 4 yıl hiç ödemesiz 10 eşit taksitle 10 yılda defaten ödenecektir.

3.5.2.3083 Sayılı Yasa Dışında

- Simav Göl arazisinin 3083 Sayılı Kanuna göre uygulama alanı kapsamından çıkartılarak tekrar hazinenin tasarrufuna bırakılmalı ve Milli Emlak vasıtasıyla kiralama veya satışı sağlanmalıdır. Bu satış Devlet İhale Kanunu ve Yönetmeliği hükümlerine göre yapılacaktır. Simav Göl arazisinin 3083 Sayılı Kanuna göre uygulama alanı kapsamından çıkartılarak tekrar hazinenin tasarrufuna bırakılmalı ve Milli Emlak vasıtasıyla kiralama veya satışı sağlanmalıdır. Bu satış Devlet İhale Kanunu ve Yönetmeliği hükümlerine göre yapılacaktır.
- Tarım Reformu Uygulama Bölgesi olmaktan çıkarılmalı, yeniden göl haline getirilerek balıkçılık ve turizm hizmetine sunulması sağlanmalıdır. Bunun olabilmesi için sürekli akan bol bir su kaynağının olması, Simav, Eynal kaplıcaları, Çitgöl

kaplıcaları, Naşa kaplıcaları, buna bağı olarak çevre kasaba ve köylerin kanalizasyon atık sularının buraya akıtılması engellenmelidir.

- Simav Göl arazisinin 3083 Sayılı Kanuna göre uygulama alanı kapsamında çıkartılarak tekrar hazinenin tasarrufuna bırakılmalı ve Milli Emlak vasıtasıyla kiralama veya satışı sağlanmalıdır. Bu satış Devlet İhale Kanunu ve Yönetmeliği hükümlerine göre yapılacaktır.

Konu, Simav'ın Gököy Muhtarı İsmail VURMAZ'ın da görüşlerini açıkladığı, 6 Ağustos 2009 tarihli Simav'ın Sesi adlı yerel gazetede şu şekilde geçmektedir:

“Simav'da son günlerde ortaya çıkan ”Göl Arazisi Sorunu” halkın beklemediği alanlarda gelişmeler gösterirken Simav Göl Arazisinden yararlanan köylerden olan Gököy'lü çiftçilerden adına köy muhtarı İsmail Vurmaz yaptığı açıklamada biz işgalci değiliz şeklinde açıklama yapmıştır. Göl arazisinden yararlanan Gököy'lü çiftçilerle birlikte 5 bin ailenin araziyi ekip biçerek geçimini sağladığını hatırlatan muhtar Vurmaz, “1960 yılında kurutulan göl arazisinde dedelerimiz ve atalarımız pulluklarına bıçak takarak söz konusu arazide ıslah çalışması yapmış ve arazinin tarıma açılmasını başlatmıştır. Bunun yanında söz konusu arazinin kullanılmasına yönelik araziyi kullanan çiftçi aileleri Toprak Reformu Genel Müdürlüğüne ve Hazineye her yıl kirasını ödemiştir. 2-3 yıldır kullanılan arazilerin kirası ödenmedi diye bazı idarecilerin çiftçi ailelerini işgalci olarak nitelendirmesi, bizleri işgalci göstermesi göl arazisinde tarım yaparak aile ekonomisine katkı sağlayan çiftçileri derinden üzmüştür” diye konuştu. Ekonomik sıkıntının ve işsizliğin had safhada olduğu şu günlerde 5 bin çiftçi ailesinin ekmek kapısı olan göl arazisi için alternatiflerin üretilmesi gerektiğini de sözlerine ekleyen Gököy Muhtarı İsmail Vurmaz” göl arazisinin tekrar göle dönüştürülmesi bile gündeme geldi.

Bizler göl yapılmasına karşı değiliz ama bununla birlikte araziden yararlanan ve kendi adına ekilebilecek alanları olmayan yöre insanları için alternatifler üretilmeli, sunulmalıdır. Bunlar yapılmazsa sosyal ve ekonomik açıdan sorunlar daha da artacak bunların önüne geçilmesi de mümkün olmayabilecektir. Bu yüzden 5 bin

çiftçi ailesinin geçimini sağlayacak planlamalar, alternatifler hayata geçirilmelidir. Gölköy olarak bunlar yapılmadığı sürece bizler göl arazisi konusunda yapılmak istenen her türlü oluşuma karşıyız.”

3.5.3. Bizim Çözüm Önerilerimiz

Türkiye’de sulak alanlar ve onlar gibi çok değerli diğer alanların sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde akıllı kullanımını temin etmek için, bu alanların kültürel yapısını çok iyi bilmeye ve bunu yapının öğelerinin yönetim planlarına yansıtılmaya gereksinim vardır (Arı, 2003). Türkiye’de yapılan başka sulak alan çalışmalarında da görüldüğü gibi aslında yaşanan süreç ve sonrasında ortaya çıkan sorunlar büyük ölçüde benzerdir. Bozulan ekolojik denge en çok o yörede yaşayan insanları etkilemektedir. Bu insanların sürdürmekte oldukları geleneksel yaşam biçimleri kesintiye uğramakta, yeni ortaya çıkan durumdan halk çoğu zaman hoşnut olmamaktadır. Sulak alanları yaşam alanı seçen yerli ve göçmen kuş türleri ya da koşullar uygunsa çeşitli balık türleri, kurutulma sürecinin sonunda büyük oranda ortadan kalkmaktadır. Bugün balıkçılık ve avcılık gibi bazı faaliyetler Simav gölü çevresindeki bazı köylerin sadece anılarında kalmıştır. Dolayısıyla insanlar da diğer canlılarla birlikte ekosistemin aslında bir parçasıdır. Koruma konusundaki faaliyetler mutlaka bütüncül olmalıdır. Uygulamalar da buna dönük olarak gerçekleştirilmelidir (Arı, 2003).

Yöre halkıyla yaptığımız görüşmelerde bir ailenin ortalama 10 dönüm araziye sahip olduğu ve bu arazide tarımı yapılan buğday, mısır, ayçiçeği gibi bitkilerin yıllık gelirlerinin ortalama 1500 TL civarında olduğu ve giderler düşüldüğünde durumun tatmin edici olmadığı açıkça görülmüştür.

Halka bu durum izah edilerek, artık bu kazanç getirmeyen alışkanlığından vazgeçirilmelidir. Bunun yerine göl eski haline getirilerek balıkçılık faaliyeti geliştirilebilir, hatta balıkçılık devlet tarafından teşvik edilebilir ve pazarlama imkânları geliştirilebilir.

Ayrıca bölgedeki kaplıca ve ılıcalara daha fazla önem verilerek kaplıca turizmi geliştirilip halka yeni iş olanakları sunulabilir. Göl eski haline getirildiğinde bölgenin turizm faaliyetlerine ne kadar elverişli olduğu da görülecektir.

Göl yeniden kazanılabilirse bu sulak alan ekosistemi ekoturizm faaliyetlerine de konu olabilecektir. Yıllar evvel göl çevresinde oldukça fazla popülasyonu görülen çok çeşitli kuş türleri örneğinde olduğu gibi, bu zenginlikler sayesinde doğaya dönük faaliyetler de geliştirilebilecektir (Fotoğraf 49 ve Fotoğraf 50). Bugün yoğun kuş popülasyonlarına inceleme alanında rastlanmaz olsa da, daha önce bu alanı üreme alanı olarak kullanan bir çok kuş türü için özellikle kenarları bitkiler ve sazlıklarla kaplı göller üreme alanı için büyük önem taşır. Örneğin kurutulmadan önce Simav gölünde popülasyonu son derece fazla olan ve şimdi yöre halkının anılarında kalan mekeler, su bitkilerince zengin sığ göller de büyük sürüler oluşturmaktadır (Heinzel, Fitter ve Parslow, 1995: 126). Dolayısıyla eski gölün yeniden oluşturulması bu kuşların da eski yaşam alanlarına kavuşacağı anlamına gelebilir.

Ancak 1/100 000 Ölçekli Çevre Düzeni Planının haritasında yeniden sulak alan haline getirilmesi düşünülen alan, eski Simav gölü çanağının tamamını değil sadece batı yarısını kapsamaktadır. Bu nedenle ekosistemin bir bütün olarak geriye kazınması ve korunması büyük önem taşımaktadır. Özellikle sahadaki yıllık toplam yağışların uzun yıllık değişimleri yıllar arasında büyük değişikliklerin olduğunu göstermektedir (Şekil 6). Bu durum, turizm faaliyetleri için ayrılacak alanların gelecekte taban suyu seviyesinin yükselmesine bağlı olarak sıkıntılar yaşanacağını da göstermektedir.

Fotoğraf 49. İnceleme sahasına leylekler (*Ciconia ciconia*) günümüzde sayıları son derece azalmış olarak gelmektedir. Kurutulan Simav gölünün güneyinde yer alan Demirciköy ve çevresi leyleklere ev sahipliği yapmaktadır.

Fotoğraf 50. Boğazköy çevresinde leylekler. Kurutulan Simav gölü çevresine günümüzde sayıları son derece azalmış olarak gelen leylekler, ancak bu sahadaki küçük göletlerden beslenebilmektedir.

SONUÇ

Simav gölünün kurutulmasıyla ortaya çıkan değişimler aslında iki başlık altında değerlendirilebilir. Bunlardan birincisi, göl ve yakın çevresinin bir sulak alan habitatu olarak geçirdiği değişimdir. Metin içinde de değinildiği gibi göl çevresinde yayılış gösteren sulak alan bitkileri büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Gölde yaşayan çok sayıda canlı türü yok olmuştur. Gölü üreme ve beslenme alanı olarak seçen birçok kuş türünün popülasyonu giderek azalmış ve büyük çoğunluğu bu alanı terk etmiştir. Bu durum ekolojik anlamda büyük bir değişimi yansıtan ve çok önemsenmesi gereken bir noktaya işaret etmektedir.

Diğer bir değişim ise gölün kurutulmasından kaynaklanan ve beşeri faktörlerle ilgili olan değişimlerdir. Bunların arasında konunun ekonomik boyutunu ilgilendiren yönler olduğu gibi, sosyal boyutunu ilgilendiren durumlar da söz konusudur. Sahada öncede bahsettiğimiz gibi tarım arazisinin yetersiz olması, yöre halkına iş imkânı yaratabilecek sanayi kollarının gelişmemiş olması sebebiyle, geçmişten bu yana süregelen bir geçim sıkıntısı söz konusudur.

Tüm bu olumsuzlukların yanında Gölköy, Boğazköy (Kiliseköy) ve Kelemyenice başta olmak üzere Çaysimav, Öreyler, Demirciköy, Çitgöl, Naşa, Güneyköy (Çüküler), Savcılar ve Kınık köyleri de tarım arazisine kavuşmuştur. Fakat halk tarafından kurutulmuş göl arazisinin köylere dağıtımında adaletsizlik yapıldığı düşünülmektedir. Zira eskiden gölden en çok faydalanan hatta bu gölden başka bir geçim kaynağı olmayan Boğazköy (Kiliseköy) ve Gölköy'de yaşayanların mağduriyeti söz konusudur. Aslında kurutulmuş göl arazisi devlet tarafından eşit dağıtılmaya çalışılmıştır (kişi başı 5 dekar). Fakat Boğazköy ve özellikle Gölköy'de yaşayanlar bu gölden başka geçim kaynakları olmaması sebebiyle sıkıntı çekmişlerdir. Çünkü kişi başına verilen 5 dekarlık arazi 4-5 kişilik bir ailede toplam 20-25 dekara denk gelmekteydi ve yapılan araştırmalar sonucunda ortalama bir

ailenin geçimini sağlayabilmesi için 50 dekarlık bir araziye ihtiyacı olacağı görülmüştür. Bu durum Çaysimav, Öreylar, Demirciköy, Çitgöl, Naşa, Güneyköy, Savcılar ve Kınık köylerindeki halkı çok fazla etkilememiştir. Çünkü güneydeki Öreylar, Demirciköy ve Beyceköy daha önceleri de kestaneçilik, büyükbaş hayvancılık, ormancılık (kereste) ve sebze tarımı gibi çeşitli ekonomik faaliyetlere sahiptiler. Yine gölün kuzeyindeki Kınık, Savcılar, Güneyköy ve Naşa'da yaşayanlar ise küçükbaş hayvancılık, tahıl tarımı, meyvecilik (vişne, elma, armut, ceviz) ve kestaneçilik yapmaktaydılar. Fakat gölden başka geçim şansı olmayan Gölköy ve Boğazköy göz önünde bulundurulmayarak her köye eşit arazi dağıtılınca, bu iki köy payına düşen az miktarda ki araziden geçimlerini sağlamaya çalışmışlardır.

Zaman içinde nüfus arttıkça köylere verilen arazi miktarı da azalmıştır. Kişi başı 10 dekar olan arazi (ortalama aile büyüklüğünün 5 kişi olduğu kabul edilirse, aile başına tahsis edilen arazi 50 dekar olmaktadır), günümüzde çiftçi ailesi başına 10 dekara kadar düşmüştür. Tek sorun arazinin azalması olmamıştır, toprağın verimi de zaman içinde düşmüştür. Şöyle ki; kurutulmuş göl arazisinde organik malzemenin dibe çökmesiyle, organik maddeler ve mineralce zengin toprak açığa çıkmıştır. Bu organik toprak toprağın nemli kalmasını sağlıyor, aynı zamanda buna bağlı olarak verim de artıyordu. Zamanla bu organik katmanın özelliğini kaybetmesi ve yağışın da azalması sonucunda 1970'ler de 1 dekardan 800 kg kadar fasulye alınırken son dönemlerde bu miktar 70 kg'lara kadar düşmüştür. Giderek tarımsal ürün deseni değişmiştir. Bunun sonucunda artık buğday ve ayçiçeği önde gelen tarım ürünleri olmuştur.

Eynal, Çitgöl ve Naşa bölgesinde termal kaynaklar mevcuttur. Ancak göl kurutulduktan sonra taban suyu seviyesinin azalmasına bağlı olarak, termal su kaynaklarının da zamanla azalacağı düşünülmektedir.

Aslında Simav gölünün bulunduğu alanı yeni bir değişim sürecinin beklediği de açıktır. Manisa-Kütahya-İzmir Planlama Bölgesi 1/100 000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, değişikliği 04.02.2009 tarihinde 27131 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 11.11.2008 tarih ve 27051 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik"e uygun olarak 4856 sayılı Kanun'un 2 (h) ve 10 (c)

maddeleri ile 2872/5491 sayılı Kanun'un 9 (b) maddesi uyarınca 14.08.2009 tarihinde onaylanmıştır (ÇED 2009). Bu plan detaylı olarak incelendiğinde de çalışmamıza konu olan Simav gölü ve yakın çevresi ile ilgili gelecekte de önemli çevresel değişimlerin yaşanacağı açıktır. Özellikle yukarıda sözü edilen 1/100 000 Ölçekli Çevre Düzeni Planının haritası dikkate alınırsa gölün geriye kazanılması oldukça zor görünmektedir. Bu planda en dikkat çekici nokta da kurutulan göl tabanının batı kesimi dışında kabaca Kalemeyenice ve Güney yerleşmeleri arasında çizilecek hattın doğusunda kalan önemli bir kesiminin turizm faaliyetleri için ayrılmış olması bu düşünceyi doğrular niteliktedir. Bir ekosistemin “*bütün*” olduğu düşüncesinden hareket edilmedikçe, söz konusu ekosistemin geriye kazanılması konusundaki çalışmalar yeterli olmayacak ve yukarıda belirtilen sorunlara yenileri eklenecektir. Sulak alan ekosistemleri ile ilgili yapılacak her türlü düzenleme ya da planlamalarda sulak alanların büyük bir ekonomik, kültürel, bilimsel ve rekreasyonel değere sahip olduğu göz önüne alınmalı, sulak alanlarının kaybının tamir edilemez zararlara yol açtığı bilinmelidir (CW, 2008).

Simavlılar artık günümüzde Simav gölünün kurutulması ile elde ettikleri kazancı ve kayıpları karşılaştırmaya başlamışlardır. Bu konudaki düşünceleri bazen bir yazıya, bazen bir şiire konu olabilmektedir. “Simav’ın bir zamanlar gölü vardı” başlıklı yazısı ile Simavlıların Simav gölü hakkında ne hissettiklerini kendi kalemleri ile takip etmek mümkündür.

EK 1:

SİMAV PLAJINDA NE ZAMAN YÜZECEĞİZ?

Simav’ın bir zamanlar gölü vardı...

Çevresindeki köylerin oylarını alacağız diye CENAB-I ALLAH’IN SİMAV’A bahşettiği bu doğal göl köylülerimize verimli tarla açmak dağıtmak için siyasi amaçlar uğruna KURUTULDU. Bu kurutma 1959–1963 yılları arasında yapıldı. Cenab-ı Allah’ın Simav coğrafyasına bahşettiği bu suyu komşumuz BALIKESİR’in SINDIRGI ilçesi 1972 yılında yani bizim kurutulan gölümüzün suyunun önüne ÇAYGÖREN diye bir BARAJ yaptılar. Ve Sındırgı’nın çevre kıraç yamaçtaki köyelerine birden canlanma geldi. Adına KARAGÖL dediler ve İzmir denizinden gelen balıkları artık çarşı pazardan almadılar yemediler. Kendi denizleri Karagöl’de balıkçılık yapmaya başladılar. Hatta ta İzmir’den meraklıları bu

Simav'ın suyuna OLTA atmaya gelenler bile oldu.... Bazen bu sene olduğu gibi SİMAV ÇAYI aşırı yağışlar nedeniyle öyle coşuyordu ki çevresindeki ağaçları gövdelerinden söküp sürüklüyordu... Sındırgı Köylüleri traktörleri ile ay boyunca Simav Çayından ağaç kütüklerini toplayıp evlerine götürdüğünü oradan geçen biz Simavlılar seyrederdik... Evet su bizim, ağaç kütükleri bizim, suyun içindeki balıklar bizim.... AMA seyreden biz..... İZMİR-İSTANBUL YOLU 1982 yılına kadar Sındırgı'dan geçirdi. Simav yol ayrımında bir köprü vardır.Köprünün başında Kara Yollarının bir tabelasında "SİMAV ÇAYI" yazardı, çünkü o köprünün altından akan sular ta 82 kilometre ötedeki SİMAV'IN DAĞLARINA yağın KARLARIN, YAĞMURLARIN SULARI idi. işte o karların SOĞUĞUNU, yağmurların sel'in ÇİLESİNİ SİMAVLILAR çekiyor ama nimetini komşumuz Sındırgılılar yemiyor mu?... Hani köprüden ve tabeladan bahsettim ya, bir gün kalktılar tabelayı da "SINDIRGI çayı" diye yazıp değiştirdiler.

Simav'ın binlerce yıl öncesinden şerefliendiren BİR GÖLÜ VARDI. Rahmetli Annem o gölümüze DENİZ derdi. SİMAV'IN DENİZ'İ... Çarşamba günleri Simav balık pazarında oradan tutulan balıklar satılırdı. Simavlılar en çok o denizimizden tutulan DIRNA(Turna) balığını severdi. Simav Çarşamba günü akşamlarında sofralarda Dirna balığı yendi. Simavlı Gençler sizlere sesleniyorum. Büyükbabalarınıza Büyükannelerinize sorun bakalım DIRNA balığını sever misiniz diye, hemen bir AH... çekeceklerdir.

İzmir - İstanbul denizlerinden gelen balıkların tadı tuzu yok YAVAN oluyor. Ah Simav gölünden tutulanlarından yiyebilsem diyeceklerdir.

1960'larda kurutulan Simav Gölünün toplam genişliği 24 bin hektardır. Çevre köylere verilip dağıtılan mera arazilerle bu 18.500 hektara düşmüştü. İşte devletin kurutup kiralama usulü köylülerimize dağıttığı alan 18.500 hektardır. Bu yılaşırı yağışlar ile deniz seviyesinden 780 metre yükseklikteki bu çukur alan sularla dolmuş, ekili tarlalar zarar görmüştür. Çevre köylüler eski tarihsel kayıklarını çıkarıp üzerinde yüzdürmüşler fotoğraflar çekirmişler.

Simav gölünün kurutulması ile SİMAV DAĞI'nın kuzeye bakan 20 kilometrelik bölümünde asırlık KESTANE AĞAÇLARI kurumaya yüz tutmuş, hatta kanser hastalığı ile boğuşmaktadır... Simav Gölünün eski haline getirilmemesi halinde EYNAL, ÇİTGÖL, NAŞA sıcak sularımızın yüzey sularımızdan beslenmemesi nedeniyle ortalama 40 ile 60 yıl sonra artık fişkırmayacağı BİLİM ADAMLARINCA rapor edilmiştir. Bu sıcak sularımızda muhtemelen komşu Sındırgı'nın mevcut iki kaplıca sularına karışacaktır... Çünkü aynı deprem fayı üzerindedirler... Hem orada BARAJ GÖLÜ var yüzey suyundan besleniyor. Göçmen

kuşlar Simav gölü kurutulduğundan beri Simav'a uğramıyorlar... Mola vermiyorlar. Gölümüzün sazlıklarına yumurtalarını bırakmıyorlar... Gölümüzün kurtulması bu ekolojik dengeye de zararı olmuştur. Ya şu yaşanan depremlere ne demeli.

EYNAL, ÇİTGÖL ve NAŞA kaplıcalarımızın yüzey sularımızla beslenmemesi sonucu acaba depremi oluşturan kırık faylarda çökme, kırılmamı meydana getiriyor... Kim bilir?

Yıl 1994, yani günümüzden 15 yıl önce 5 Simav Gönüllüsü "GÖLÜMÜZÜ GERİ İSTİYORUZ" başlığı altında bilgilendirme kampanyası yapmıştık. Rahmetli Ali Abdülkerimoğlu, Osman Karaarslan, Mustafa Arıgümüş, Rıza Güder ve ben Alaattin Gürırmak olarak... O dönemin milletvekili ve belediye başkanları bu girişimimize karşı olmuşlardı...Gölün tekrar su tutmasına vesile olamadık...Halkımız bizden değil siyasilerden yana olmuştu...Ama biz halkımızı bilgilendirme görevimizi yapmış olmanın kıvancı içindeyiz...Peki hemşerim bu göl arazisi yerinde duruyor mu?...Duruyor....Peki Simav'ın dağlarına KAR yağıyor mu? ... yağıyor... Bu dağlardan yüzlerce dere nereye akıyor... herhalde gökyüzüne değil... Hani diyorum kurutulmayı gerçekleştiren Siyasetçilerimiz haritalarda, kitaplarda Kütahya İlinin tek doğal gölü, Simav Gölüdür diye gösteriliyor, yazıyor ya... Hani bir el atsalar da gölümüzü eski haline getirselers...Tabi halkımıza sorarak yapsınlar....Halk ne derse öyle olsun...

Gölümüzde yine eskisi gibi balıklar oynaşsa,köylerimizde kurulan balıkçı kooperatifleri bu su ürünlerinin geliri ile ekonomisine canlılık getirilse....Göl kıyısında balık lokantaları,kır kahveleri işletilse....Göçmen kuşlar yine sazlıklara yumurtalarını bıraksalar....EVET sonra ilçemizin ARITMA TESİSİ VE ÇÖP TOPLAMA VE DÖNÜŞTÜRME TESİSİ kurulduktan sonra göl kenarında uygun bir mevkiye PLAJ tesisleri yapılsa tıpkı Eynal Kaplıcalarımızdaki Aquapark işletmesi gibi TEMMUZ-AGUSTOS aylarında Simavlılar ve misafirleri bu billur masmavi sularda yüzseler!

SİMAV'ın vizyonu, misyonu bu uygulanacak POLİTİKAYLA değişir mi? değişmez mi?

"BİLMEYENLER NE BİLİR BİZİ, BİLENLERE SELAM OLSUN" -Yunus Emre-

7 Mart 2009, İzmir

Alaattin Gürırmak

Benzer şekilde "Sazlı Gölün Dramı" başlıklı şiir de bu duyguları yansıtmaktadır.

SAZLI GÖLÜN DRAMI

Bir zamanlar bir göl vardı.
Yeşil dağların sisli gölgesinde.
Mavi masmavi bir göl.
Binlerce kuşun kanat çırpışında,
Ve binlerce balığın,
Mutluluk türküsünde.

Denizi bilmeyen,
Denizi görmeyen anam,
Deniz derdi Simav Gölü'ne..

Evet bir deniz,
Uçsuz bucaksız bir denizdi o.
Sevmeyi bilene, doğayı sevene...

Yeşil başlı ördekler,
Allı turnalar uçardı.
Gümüş kaplı semalarında.
Yıldızlarla dans ederdi şafakta.
Karabataklar ve balıkçıl kuşları.
Ve her akşam üstü,
Alacakaranlıkta,
Yüzlerce kurbağa müjdelendi,
Mehtaplı geceleri...

Bir bayram,
Bir hidrellez,
Bir düşün şenliği yaşanırdı.
Küme küme kayıklarda.
Yöresel, kıvrak bir türkünün,
Coşku dolu ritmi raks ederdi.
Darbukalarda.
Kımalı ellerde.
Ve sevgi dolu gönüllerde,
Bir ömürce,
Simav Gölünde...

Osman Karaarslan
Simav-Kütahya

Suya hasret nedir bilmezdi.
Şimdi çatlayan bu topraklar.
Yağmur gibi çiy yağardı.
Çiçekler, başaklar üstüne.
Ve şimdi kuruyan yapraklar üstüne,
Her gün doğumu,
İnci tanesi binlerce şebnem...
Bir gün,
Sonu geldi güzelliklerin.
Çöl yaptılar gölümüzü.
Hiç sevmemiş,
Hiç sevilmemiş gönüller gibi...
Sular çekildi gölümüzden.
Sular çekildi ovamızdan.
Damardaki kan.
Tendeki can gibi...
Ölümlle tanıştı binlerce balık,
Binlerce kurbağa,
Ve binlerce can...

Akbabalar,
Ve leş kargaları utandı
Bu soykırımdan...
Ama doğanın katilleri,
Gölümün katilleri utanmadı...
Evet ..
Sazlı gölün dramıdır bu,
Nazlı gölün dramı.
Ve yazık oldu gölümüze.
ARTIK
GÖLÜMÜ GERİ İSTİYORUM.
SAZLI GÖLÜMÜ,
NAZLI GÖLÜMÜ,
SİMAV
GÖLÜMÜ GERİ, İSTİYORUM..

Halkın geçimlerini bile sağlayamayan küçük paralar kazandıkları tarım alanları uğruna hem doğal güzellikleri daha fazla yok etmenin hem de ekolojik dengeyi bozmanın bir anlamı kalmamıştır. Bu anlatılmalı ve bir çözüm bulunulmalıdır ve inanıyoruz ki bulunacaktır.

KAYNAKLAR

- Arat, G. ve Türkeş, M.(2002) : Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Paneli Ön Raporu, Vizyon 2023: Bilim ve Teknoloji Stratejileri Teknoloji Öngörü Projesi, TÜBİTAK, Ankara.
- Ardel, A. (1943). “Marmara Bölgesinin Güneydoğu Havzalarının Morfolojik Karakterleri”, *Türk Coğrafya Dergisi* 2: 160–173.
- Arı, Y. (2003). “Manyas Gölünün Kültürel Ekolojisi: Tarihi Süreçte Adaptasyon ve Değişim”, *Türk Coğrafya Dergisi* 40: 75–97.
- Atalay, İ. (1983). *Türkiye Vegetasyon Coğrafyasına Giriş*, Ege Üniversitesi Yayını, İzmir.
- Atalay, İ. (1989). *Toprak Coğrafyası*, Ege Üniversitesi Yayını, İzmir.
- Avcı, M. (1993). “Türkiye’nin Flora Bölgeleri ve Anadolu Diagonaline Coğrafi Bir Yaklaşım”, *Türk Coğrafya Dergisi* 28: 225–248.
- Avcı, M. (2000). “Yeryüzünün Zoocoğrafya Bölgeleri ve Türkiye’nin Yeri” *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi* 8: 157–200.
- Baylan, E. (2003). Terkos Gölü Örneğinde Doğal ve Kültürel Çevrenin Korunması ve Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Canpolat, A.F. (2004). “A review of sea turtle nesting activity along the Mediterranean coast of Turkey”, *Biological Conservation* 116: 81–91.
- Cirik, S., Cirik, Ş. ve Conk-Dalay, M. (2001). *Su Bitkileri II*, Ege Üniversitesi Yayını, İzmir.

- Çalışkan, V. (2003). “Amik Ovası ve Amik Gölü: Bir Sulak Alanı Kurutma Deneyiminin Günümüze Ulaşan Etkileri”, *Türk Coğrafya Dergisi* 41: 97–125.
- Çiftçioğlu, İ. (2006). “Germiyanogulları Dönemi Kütahya Medreseleri”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 15: 161–180.
- Cirik, S. (1993) “Sulak alanlar”, *Çevre Dergisi* 7: 50–51.
- CW (2008). Culture and wetlands, a Ramsar guidance document, Gland, September <http://www.ramsar.org/pdf/cop10/cop10_culture_group_e.pdf>, son erişim 8 Haziran 2010)
- ÇDP. (2009). Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü Manisa – Kütahya - İzmir Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Plan Uygulama Hükümleri <http://www2.cedgm.gov.tr/cevre_plan_onaylanan/manisa-k%C3%BCtaha-izmir/PLAN_UYGULAMA_H%C3%9CK%C3%9CMLER%C4%B0.pdf>, son erişim 6 Haziran 2010)
- ÇED. (2009). Çevresel Etki Değerlendirmesi Ve Planlama Genel Müdürlüğü, <http://www2.cedgm.gov.tr/mki_plan.htm>, son erişim 6 Haziran 2010).
- ÇPAR (2009) Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü Manisa – Kütahya - İzmir Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Açıklama raporu <http://www2.cedgm.gov.tr/cevre_plan_onaylanan/manisa-kütahya-izmir/PLAN_AÇIKLAMA_RAPORU.pdf>, son erişim 6 Haziran 2010).
- Darkot, B. ve Tuncel, M. 1978. *Ege Bölgesi Coğrafyası*, İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul.
- Demirayak, F. (2002). Biyolojik Çeşitlilik-Doğa Koruması ve Sürdürülebilir Kalkınma, TÜBİTAK Vizyon 2003 Projesi, Ankara. <

http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/csk/EK-14.pdf>, son erişim 13.06.2010.

- Dizdar, M.Y. (2003). *Türkiye'nin Toprak Kaynakları*, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yayını, Ankara.
- DMİ (2010). Simav Meteoroloji İstasyonu İklim Verileri, Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Araştırma Ve Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, Ankara.
- Dönmez, Y. (1990). *Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları*, İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul.
- Dönmez, Y. (1972). *Kütahya Ovası ve Çevresinin Fiziki Coğrafyası*, İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul.
- Dugan, P.J. (1990). *Sulak Alanların Korunması- Güncel Konular ve Gerekli Çalışmalar Üzerine Bir Çalışma*, Doğal Hayatı Koruma Derneği, 392 s., İstanbul.
- Erdem, O. (1995). *Türkiye'nin Kuş Cennetleri*, Çevre Bakanlığı, Ankara.
- Erdem, O. (1998). *Dünya Sulak Alanlar Günü 2 Şubat 1998*, T.C. Çevre Bakanlığı, Çevre Koruma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Erdem, Ü., Nurlu, E., Akarsu, Z. ve Korkut, A. (1997). "Söke ilçesi Bafa Yöresi Alan Kullanım Kararları Üzerine İrdelemeler", *Söke Tarım ve Çevre'97 Sempozyumu*, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi- Söke Belediyesi, İzmir.
- Erer, S. (1977). *Simav Depresyonu ve Çevresinin Jeomorfolojisi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Erer, S. (1992). *Coğrafi Ekolojide Çevre Sorunları Bozulma (Degradasyon) Aşamaları Ve Önlemleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul.

- Goide, A. (1990). *The Human Impact on the Natural Environment*, Oxford, UK.
- Günel, N. (2003). *Yukarı Gediz Havzasının Bitki Coğrafyası*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Güney, E. (1995). “Türkiye’de Sulak Alanların Çevre Sorunları”, *Türk Coğrafya Dergisi* 30: 41–42.
- Gürbüz, M., Korkmaz, H., Gündoğan, R. ve Dıprak, M. (2003). Kurutulan Gâvur Gölü Bataklığı Coğrafi Özellikleri ve Rehabilitasyon Planı, Kahramanmaraş Valiliği, İl Çevre Müdürlüğü yayını, Kahramanmaraş.
- Gürer, İ. ve Yıldız, F.E. (2008). “Türkiye’nin sulak alan politikalarına genel bir bakış: Sultansızlığı sulak alanı örneği”, **TMMOB 2. Su Politikaları Kongresi 2. Cilt** Sayfa: 335 – 346.
- Heinzel, H., Fitter, R. ve Parslow, J. (1995). *Türkiye ve Avrupa’nın Kuşları*, Doğal Hayatı Koruma Derneği yayını, İstanbul.
- İnandık, H. (1965). *Türkiye Gölleri*, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayını, İstanbul.
- KAD (1999). *Türkiye’deki Kuş Göçlerinin Araştırılması Alt Projesi Final Raporu*, Kuş Araştırmaları Derneği, Ankara
- Karadeniz, N. (1995). Sultan Sazlığı Örneğinde Islak Alanların Çevre Koruma Açısından Önemi Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Karadeniz, N., Tırıl, A. ve Baylan, E. (2009). “Wetland management in Turkey: Problems, achievements and perspectives” *African Journal of Agricultural Research* 4 (11): 1106–1119.
- Korkmaz, H. (2008). “Antakya-Kahramanmaraş graben alanında kurutulan sulak alanların (Amik gölü, Emen gölü ve Gâvur gölü bataklığı) modellerinin

oluşturulması”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5 (9): 19–37.

Köy Hizmetleri (1993). *Kütahya İli Arazi Varlığı*, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.

Küçük, A. (2002). Amik Gölü’nün Kurutulması İle Oluşan Çevre Sorunları (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Loucks, D.P. (2000). “Sustainable Water Resources Management”, *Water International* 25 (1): 3–10.

MP (2010). “Uluslararası Sözleşmeler”, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ankara. <<http://www.milliparklar.gov.tr/DKMP/Files/Mevzuat/hukuk/sozlesme/sozlesme.htm>>, son erişim 13.06.2010.

Öngür, T. (2004). *Simav Jeotermal Alanının Kapasitesi: Jeoloji Değerlendirmesi* (yayınlanmamış rapor), Ege Enerji A.Ş., İstanbul.

Özav, L. (1996). *Simav Depresyonu ve Çevresinin Coğrafi Etüdü*. Atatürk Üniversitesi Yayını, Erzurum.

Öygür, V. ve Erler, A. (2000). “Simav grabeninin metalojenisi (tç-Batı Anadolu, Türkiye)”. *Türkiye Jeoloji Bülteni* 43 (1): 7–19.

Pala, C. ve Erdoğan, E. (2007), *Doğası Tarihi ve Folkloruyla Simav*, Simav Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği Yayınları, İzmir.

Pearce, F. ve Crivelli, A.J. (1994). *Characteristics of Mediterranean Wetlands*, Publications MedWet/ Tour du Valat, Arles, France.

RAMSAR (2004). Eco-Tourism Potential And Development Within Lake Nakuru National Park And Its Catchment, <www.ramsar.org/about/about_sustainabletourism_lakenakuru.pdf> -

- Sevin, V. (2001). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara.
- Simav'ın Sesi (2009). *Günlük Siyasi Aktüel Gazete*, 1303: 6, 6 Ağustos 2009.
- STM (2010). *Simav Göl Arazisi Bilgilendirme Dosyası (Basılmamıştır)*, Simav İlçe Tarım Müdürlüğü, Simav.
- STO (2007). "Simav Coğrafyası" Simav Ticaret ve Sanayi Odası Web Sitesi. <http://www.simavtso.org.tr/simav_cografyasi.asp>, son erişim 13.06.2010.
- Tarakçı, F. (1998). *Çevre ve İnsan*, Önde Yayıncılık, İstanbul
- Toprak, A. (1998). *Çevre Eğitim Stratejisi*. T.C. Çevre Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, Ankara.
- Ural, R. (1976). *Simav ve Kırvadi Ovaları Hidrojeolojik Etüd Raporu, DSİ Genel Müdürlüğü*, Ankara.
- Wallace, S. (1998). "Putting Wetlands to Work", *Civil Engineering Magazine* 68 (7): 57–59.
- WWF, (2008). *Türkiye'nin Ramsar Alanları Değerlendirme Raporu*, (Ed. D.S. Tapan), WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) yayını, İstanbul.